

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးပြဿနာများ
တိုးတက်မှုများနှင့်မျှော်လင့်ချက်များ

**National Reconciliation:
Problems, Progresses And Prospects**

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

(ပထမအကြိမ်)၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ။

အုပ်စု

၆၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ

ဦးစိုးမြင့် (၀၀၆၅)
မဏ္ဍိမဇီဒီယာဂရု စာအုပ်တိုက်၊
ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာဖုံးနှင့်အတွင်းပုံနှိပ်

ဦးခွန်ပြည်အေး၊ ပြည်အေးမိသားစု
ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၈၉၂)

Center for Peace and Reconciliation Office

(5-E), 5th Floor, Sin Ma Lite Business Tower, Strand Road,
Kamayut Township, Yangon, 11041, Myanmar.

Tel: +95 9 456 362 830

Email : cprmyanmar@gmail.com

တစ်နိုင်ငံတော်၏ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး

National Reconciliation: Problems, Progress And Prospects

Norwegian People's Aid (NPA) ၏
ရန်ပုံငွေအထောက်အပံ့ဖြင့်ထုတ်ဝေသည်။

အမှာစာ ၁

အခန်း (၁)

National Reconciliation ၏ အဓိပ္ပါယ် ၄

အခန်း (၂)

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံများ ၉

ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခနောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၁၀

နီပေါနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၁၃

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခနောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၁၅

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၁၇

မြောက်အိုင်ယာလန်၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၁၉

အာချေးဒေသ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ
သင်ခန်းစာများ ၂၂

အခန်း (၃)

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများမှ

သုံးသပ်အကြံပြုချက်များ ၂၆

(1) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ခြုံငုံ သုံးသပ်ခြင်း ၂၈

(2) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာသဘောတရားများနှင့်
လက်တွေ့နည်းနာများ ၃၀

(3) ဖယ်ဒရယ်စနစ်၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသား
ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ၃၅

- (4) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး.....၃၉
- (5) သတင်းမီဒီယာများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး.....၄၂
- (6) ရခိုင်ပြည်နယ်မှစိန်ခေါ်မှုများနှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး.....၄၅
- (7) ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးတည်ဆောက်ခြင်း.....၄၈
- (8) အန်စီအေ (NCA) နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး.....၅၇
- (9) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်..... ၆၃
- (10) လူငယ်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ၆၈
- (11) ဒေသဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး.....၇၀

အခန်း (၄)

ဆောင်းပါးကဏ္ဍ.....	၇၅
(NCA) နှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး	၇၆
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးမှအမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသို့	၈၆
ရင်ကြားစေ့ ခေါင်းလောင်းသံ.....	၉၆
ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်မှု တည်ဆောက်ရေးအတွက် အရေးပါသည့် လစ်ဟာနယ်တခု - (NCA) ပါ ကြားကာလအစီအစဉ်များ.....	၁၀၁

အခန်း (၅)

ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခဲ့သူများနှင့် အမေးအဖြေကဏ္ဍ.....	၁၁၇
ပဒိုစောကွယ်ထူးဝင်း (KNU) နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း.....	၁၁၈
ဒေါက်တာဆလိုင်းလျန်မှုန်းဆာခေါင်း (CNF) နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၁၂၄
ဦးခွန်စိုင်း (RCSS) နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၁၄၃
နိဂုံး	၁၅၁

(National Reconciliation) ကို မြန်မာလို ပြန်ဆိုရာတွင် “အမျိုးသား ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး” ဟု ဆိုဆို၊ “အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး” ဟု ပြောပြော လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦးကစ၍ ပဋိပက္ခတို့နှင့် နပမ်းလုံးခဲ့ရသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွက် ငြိမ်းချမ်းသော အနာဂတ်ကို ထုဆစ် ပုံဖော်ကြဖို့ လိုရင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပုံဖော်ရာတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့နှင့်တိုင် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်လာသည်အထိ အဖြေမှန် ရှာမတွေ့နိုင်သေးသဖြင့် ယနေ့အထိ ဆက်လက် ကြိုးပမ်းနေကြရသည်။ သမ္မတ (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန် အစိုးရ လက်ထက်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုကို ပုံစံသစ်ဖြင့် စတင်ချဉ်းကပ်ခဲ့သည်။ ထိုက်သင့်သလောက် အောင်မြင်မှုများ ရခဲ့ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ အများစု နှင့် တစ်ဖွဲ့ချင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် တွင် စုဖွဲ့ဆွေးနွေးမှုပုံစံ စတင်ခဲ့ပြီး (Nationwide Ceasefire Agreement - NCA) ခေါ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ရရှိရေး အကြိတ်အနယ် ဆွေးနွေးပွဲမြောက်များစွာဖြင့် (၂) နှစ် နီးပါး ခရီးဆက်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းနောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၅) ရက်တွင် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် (၈) ဖွဲ့တို့ (NCA) စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ ရှေ့တစ်ဆင့်တက်ခဲ့သည်။ သို့သော် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ခရီးလမ်းမှာ အမြဲတစေ ခက်ခဲလေ့ ရှိသည့်အတိုင်း အပစ်ရပ် စာချုပ်တွင် အဖွဲ့အားလုံးပါမလာခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့ အလွှဲအပြောင်းဖြင့် အစိုးရသစ်က အထိုင်ကျရေး အချိန်ယူရန် လိုအပ်ခဲ့ ခြင်းတို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ မျှော်မှန်းသလောက် ခရီးမပေါက်နိုင်ခဲ့ပါ။ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကို ဦးသိန်းစိန် အစိုးရ လက်ထက်တွင် တစ်ကြိမ်၊ (National League for Democracy - NLD) အစိုးရလက်ထက်တွင် နှစ်ကြိမ် စုစုပေါင်း သုံးကြိမ်သာ ကျင်းပနိုင် သေးသည်။ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး အဆင့်တစ်ခုသို့ ရောက်ရန်အတွက် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းကြရဦး မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ကြိုးပမ်းစဉ် ကာလအတွင်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို သက်ဆိုင်သူများ၊ ပြည်သူများက မျက်မြင်ပြတ်မသွားရန်

လိုအပ်ပါသည်။ ကြိုးပမ်းနေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်၏ အားသာချက်၊ စိန်ခေါ်ချက်များကို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အဝန်းအဝိုင်းတွင် ပါဝင်နေသူများက ကောင်းစွာ သဘောပေါက် နားလည်ထားရန် လိုအပ်ပြီး အားနည်းချက်များကို ဖြည့်ဆည်းကာ အားသာချက်များကို ကျားကန်ရင်း ခရီးဆက်ကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူအများစု ကလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အတိမ်အနက်ကို အကြမ်းဖျင်း နားလည် နေရန်လိုအပ်ပြီး မီဒီယာများ၊ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်နေသည်ကို သတိပြုရန် လိုအပ်သည်။ အမျိုး သားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးခရီးကို ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် သွားကြရမည် ဖြစ်ရာ ဖြစ်စဉ်အမှန်ကို နားလည်သိရှိနိုင်မှသာ ယုံကြည်မှုရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ (၂၁) ရာစုပင်လုံ ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေးကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ကျင်းပခဲ့ပြီး နောက်တစ်ကြိမ် ကျင်းပရန် ကြိုးစားရသည်မှာ အချိန် တစ်နှစ်ခန့် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရှေ့မတိုးသာ နောက်မဆုတ်သာ အခြေအနေမျိုး ကြုံရသည့်အခါမျိုးတွင် ပကတိဖြစ်စဉ်ကို သဘောပေါက် နားလည်မှသာ ရှေ့ဆက်တိုးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အတိမ်အနက်ကို နားလည် သဘောပေါက်ကြရန် အတွက်လည်း ဦးဆောင်သူများက များများ ဆွေးနွေး၊ များများ အသိပေးကြရန် လိုအပ်သည်။ (Norwegian People's Aid - NPA) ၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် (CPR) မှ ဦးဆောင်ကျင်းပသော အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် ပေါ်ထွက်လာသော ဤစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးခရီး၏ မျက်မှောက် အခြေအနေတွင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများ၊ အများပြည်သူများ သိရှိနားလည်နိုင်စေရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည် မျှော်လင့်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးစင်တာ
(Center for Peace and Reconciliation " CPR)
၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၄) ရက်။

t cef(1)

National Reconciliation \ t "ø, f

National Reconciliation \ t "၎ , f

မြန်မာနိုင်ငံတွင် (National Reconciliation) ဟူသော စကားရပ်မှာ လတ်တလော အသုံးအများဆုံး ဖြစ်လာသည့် စကားရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (National Reconciliation) ကို မြန်မာပြန်ဆိုရာတွင် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးဟု လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားပြန်လည် ရင်ကြားစေရေး ဟု လည်းကောင်း ဘာသာပြန်ဆိုကြပါသည်။ အချို့ကလည်း (National) ဟူသော စကားရပ်ကို "အမျိုးသား" ဟု ဘာသာပြန်ရာတွင် မပြည့်စုံသဖြင့် (National Reconciliation) ကို "ပြည်ထောင်စုအမျိုးသားများ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး" ဟူ၍ ဘာသာပြန်သင့်သည်ဟုလည်းဆိုကြသည်။ (National Reconciliation) ကို အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုကြရာတွင်လည်း အချို့က ကွဲပြားခြားနားမှုများကို လက်ခံခြင်း၊ ပျက်စီးသွားသောဆက်ဆံရေးများကို ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းဟု ဖွင့်ဆိုကြသလို အချို့ကမူ သည်းခံခြင်း၊ အပြန်အလှန် ရိုသေလေးစားခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူ ယှဉ်တွဲ၍ သဟဇာတဖြစ်စွာ နေထိုင်ခြင်း၊ ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခြင်း စသည့် စကားရပ်များဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဟု အကြမ်းဖျင်း မြန်မာပြန်၍ရသော (Reconciliation) ဟူသည့် စကားလုံးကို (Oxford Dictionary) က (The restoration of friendly relations) ရင်းနှီးခင်မင်သော ဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း သို့မဟုတ် (The action of making one view or belief compatible with another) တစ်ဦး၏အမြင် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ချက်ကို အခြားသူတစ်ဦးနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်ပြုလုပ်ရသောလုပ်ဆောင်ချက် ဟု အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ထို့အတူ (Merriam – Webster Dictionary) တွင်မူ (The act of two people or groups to become friendly again after an argument or disagreement) လူနှစ်ဦး သို့မဟုတ် အုပ်စုနှစ်ခုအကြား သဘောမတူ ငြင်းခုံကြပြီး သည့်နောက် ပြန်လည်၍ ရင်းနှီးခင်မင်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် (The process of finding a way to make two different ideas, facts, etc., exist or be true at the same time) မတူညီသည့် အတွေးအခေါ်၊ အချက်အလက် စသည်တို့ကို တချိန်တည်းတွင် မှန်ကန်အောင် သို့မဟုတ် တည်တံ့သွားအောင် နည်းလမ်းရှာဖွေသောဖြစ်စဉ်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆိုထားသည်။

(Reconciliation) ဆိုသည့် စကားလုံး၏ပင်ရင်းမှာ လက်တင်ဘာသာ စကား “Re” (back) နှင့် “Conciliare” (bring together) ကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပြီး (၁၄) ရာစုမှ စတင်သုံးစွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ (National Reconciliation) မှာ မသင့်မမြတ်ဖြစ်နေသူများ အကြား ပြန်လည်သင့်မြတ်စေရန် ရင်ကြားစေ့ပေးသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက်မူ ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားများအကြား၊ စစ်ဘက် အရပ်ဘက် ဆက်ဆံရေးအကြား၊ မတူကွဲပြားခြားနားကြသော အသိုင်းအဝိုင်းများ အကြား ပြန်လည်သင့်မြတ်စေရန် ဆောင်ရွက်ရမည့် ဖြစ်စဉ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဆိုခဲ့သလိုပင် (National Reconciliation) သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွန်စွာအရေးကြီးသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည့်အလျောက် ယင်းစကားရပ်ကိုလည်း နိုင်ငံတော်ခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်မှ ခေါင်းဆောင်များ/ (Stakeholders) များ၊ နိုင်ငံရေး သုတေသီများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များအကြား တွင်တွင် ကျယ်ကျယ် သုံးစွဲနေကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ သုံးစွဲကြရာတွင် (National Reconciliation) အပေါ် နားလည်ချက်၊ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တို့မှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့၊ တစ်အုပ်စုနှင့်တစ်အုပ်စု အကြားတွင် ထပ်တူကျခြင်းမရှိကြပါ။ မိမိတို့အကျိုးစီးပွား၊ နောက်ခံအခြေအနေ၊ သမိုင်းကြောင်း၊ သိမှုဗဟုသုတများပေါ်တွင် အခြေခံ၍ အမျိုးမျိုးကွဲပြား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ မတူကွဲပြားမှု ကွာခြားချက် ကြီးမားသည့် နိုင်ငံမျိုးတွင် (National Reconciliation) ကို နားလည်ကြပုံခြင်း မတူညီကြသည်မှာ အံ့သြစရာတော့ မဟုတ်ပါချေ။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များ၊ ထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပညာရှင်များအကြားတွင်လည်း (National Reconciliation) အပေါ် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုမှုများက ခြားနားကြပါသည်။

တောင်အာဖရိက၏ သမ္မတဟောင်း နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလားက “(Reconciliation) ဆိုသည်မှာ ပဋိပက္ခ၏ နာကျင်မှုကို မြေမြှုပ်ပစ်ရန် သို့မဟုတ် မေ့လျော့ပစ်ရန် ကြိုးစားခြင်းကို မဆိုလို၊ အတိတ်ကာလက ခံစားခဲ့ရသည့် မတရားမှု အမွေဆိုးများအား ပြန်လည်ပြုပြင်ရန် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ ကနေဒါ ဥပဒေပြု အထက်လွှတ်တော် အမတ် (Murray Sinclair) က “(Reconciliation) ဆိုသည်မှာ ဖြေးဖြေးမှန်မှန် ရှေ့ဆက်သွားရသည့်ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန် လေးစားမှုရှိသောဆက်ဆံရေးကို

ထိန်းသိမ်းရမှု ဖြစ်သည့်အတွက် ဖြတ်လမ်းဟူ၍ မရှိပါ” ဟု ၎င်း၏ နားလည်ချက်ကို ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ စာရေးဆရာ (Alan Paton) က (Reconciliation) ကို “ဘာအမှားမှ မဖြစ်ခဲ့ဟုဆိုကာ ခွင့်လွှတ်ပြီး မေ့ပစ်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ သို့သော် အနာဂတ်သစ်ကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းဖြင့် မွေးဖွားလိုက်သော စွမ်းအားနှင့် အတိတ်၏ အမှားအယွင်းများ အပေါ် တည်ဆောက်ရင်း ခွင့်လွှတ်ပြီးရှေ့ဆက်သွားခြင်းဖြစ်သည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ခဲ့သည်။ အသားအရောင်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားခဲ့သည့် မာတင်လူသာကင်းက (Reconciliation) နှင့် ပတ်သက်၍ “အကြမ်းမဖက်သော နည်းလမ်းဟူသည်မှာ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သူအား အောင်နိုင်ရေး၊ ၎င်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာ ပျက်ပြားစေရေးကို မတတ်သာသော်လည်း ၎င်း၏ ခင်မင်မှုနှင့် နားလည်မှုကိုရရှိအောင် စွမ်းနိုင်ပေသည်။ အဆိုပါ အကြမ်းမဖက်သောနည်းလမ်းမှာ (Reconciliation) သာ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်သမ္မတဟောင်း (Corazon C. Aquino) က “(Reconciliation) မှာ တရားမျှတမှု နှင့် ဒွန်တွဲလာသင့်သည်။ သို့မဟုတ်က တာရှည်ခံမည်မဟုတ်။ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မျှော်လင့်နေချိန်တွင် ယင်းငြိမ်းချမ်းရေးမှာ စရိတ်စက မကြီးသင့်ပါ။ အခြေခံစည်းမျဉ်း၊ တရားမျှတမှုတို့ အပေါ် အခြေခံထားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးသာ ဖြစ်သင့်သည်” ဟူ၍ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ (Reconciliation) နှင့် တရားမျှတမှုတို့ကို ဆက်စပ်သုံးသပ်ထားသည်။

ထိုသို့ ကမ္ဘာပေါ်မှ ခေါင်းဆောင်များက (Reconciliation) အပေါ် အမြင်အမျိုးမျိုးဖြင့် သုံးသပ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို ကြသလို မြန်မာနိုင်ငံမှ (Stakeholder) များကလည်း (Reconciliation) အပေါ် အမျိုးမျိုး အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ကြပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လကုန်တွင် စတင်တာဝန်ယူခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် အစိုးရ လက်ထက်တွင် (Reconciliation) နှင့် ပတ်သက်ပြီးပို၍ ကျယ်ကျယ် လောင်လောင် ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံ အစည်းအဝေးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး စကားပိုင်းများ၊ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ယင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော မီဒီယာများနှင့် အင်တာဗျူးများတွင် ပိုမို ပြောဆိုကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်အမျိုးအသားအစည်းအရုံး ဥက္ကဋ္ဌ

စောမူတူးစေးဖိုး က “အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းမရှိဘဲ ငြိမ်းချမ်းရေး မဖြစ် ပေါ်လာနိုင်သလိုပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းမရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေး ကိုလည်း ရှာလို့မတွေ့နိုင်ပါဘူး” ဟု ၎င်း၏ ခံယူချက်ကို ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံ ပထမ အစည်းအဝေးမိန့်ခွန်းတွင် ထည့်သွင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်၏ မိန့်ခွန်းတွင်လည်း “အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် များ အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့အတွက် အဓိက နှလုံးသွင်းကြရမယ့် အချက်နှစ်ချက်က တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး မဟာဗျူဟာကို မျက်မြေ မပြတ် ကျင့်သုံးရေးနဲ့ ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေး ရယူရန် အမှန်တကယ် ဆန္ဒရှိခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်” ဟု (Reconciliation) နှင့် ပတ်သက်သည့် သဘောထားကို ဖော်ပြ ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့အတူနိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်အေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ကလည်း “ကျွန်မတို့နိုင်ငံမှာ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး နဲ့ ညီညွတ်ရေး မတည်ဆောက်နိုင်ရင် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲတဲ့ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးကို ဘယ်လိုမှ တည်ဆောက်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်မတို့အားလုံး ညီညွတ်မှ ကျွန်မတို့နိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းပါမယ်။ ကျွန်မတို့နိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းမှ အခြားဒေသတွင်း နိုင်ငံတွေ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိနိုင်ငံတွေနဲ့ ရင်ဘောင်တန်းနိုင်မှာပါ” ဟု (Reconciliation) သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှေ့ဆက် လျှောက်လှမ်းရမည့် အနာဂတ် ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အရေးကြီးပုံကို ပြောကြားခဲ့သည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အဆိုအမိန့်များမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတကာမှ အထင်ကရခေါင်းဆောင်များ၏ (Reconciliation) အပေါ် ထားရှိသောခံယူချက် သဘောထားများကို အနည်းငယ် တို့ထိတင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သာမန် ပြည်သူ လူထုများ အကြားတွင်လည်း (Reconciliation) နှင့် ပတ်သက်သော အသိအမြင်၊ ဗဟုသုတ၊ နားလည်မှုများတိုးပွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း များအတွင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆောင်ရွက်ကြရာ တွင် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိမည်ဟုယူဆပါ သည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဟု ဆိုလျှင် အမှန်တကယ် မြင့်မြတ် ကြီးကျယ်သော စကားရပ်အဖြစ် အားလုံးက လက်ခံထားကြပါသည်။ သို့သော် ယင်းစကားရပ်အပေါ်တွင် နားလည်မှုကို မိမိလိုရာဆွဲ၍ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် အသုံးချရုံ သက်သက် အသုံးပြုမည်ဆိုပါက

(Reconciliation) ၏ အနှစ်သာရမှာ ပျောက်ပျက်သွားနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ အမျိုးကလည်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းကို အမှန်တကယ် လိုလားသည့်တိုင် ယင်းစကားရပ်၏ နက်နဲမှုနှင့်ကျယ်ပြန့်မှုကို အသေအချာ နားမလည်ပါက (Reconciliation) အတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ခက်ခဲမှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် (Reconciliation) ကိုလုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက ယခု အတွေ့ရများနေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ တွင် ပြောဆိုဆွေးနွေးကြရုံဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ယခုလက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံရေး အနေအထားတွင် စိန်ခေါ်မှုအကြီးဆုံးဖြစ်နေသော ရခိုင် ပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ် နှင့် ရှမ်း/မြောက်ဒေသများမှ ပဋိပက္ခများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း (Reconciliation) ဖြစ်စဉ်မှာ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံရေး၏ အခြေခံအကျဆုံး အုတ်မြစ်ဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ သည်လည်း (Reconciliation) အတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ် ထဲတွင် ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး ကိစ္စရပ်များတွင်သာမက ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ မီဒီယာရပ်ဝန်း စသည်တို့သည်လည်း (Reconciliation) အတွက် အရေးပါသည့် နယ်ပယ်များ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့်မည်သည့်ကိစ္စရပ်တွင်မဆို တွေ့ဆုံဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကြရာဝယ် (Reconciliation) ကို ဦးတည်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ မတူညီနိုင်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပင်လျှင် နေရာဒေသ ကွဲပြားသွားသည့်အခါ လုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကွဲပြားသွားနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ (Reconciliation) ၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် အခြေခံသဘောတရား အနှစ်သာရများ ကိုလေ့လာပြီး မိမိနိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ချမှတ် အကောင်အထည် ဖော်ရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် ယေဘုယျကျသော (Reconciliation) ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများ၊ ယူဆချက်များ၊ အမြင်များကို ဖော်ပြ လိုက်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

t cef(2)

t rcb m; yefv n b i nwa&ESh
Eki wum t awGuln;

ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

ကျေးလက်မြေယာ အခွင့်အရေးအတွက် တောင်းဆိုသော လယ်သမား အုံကြွမှု တစ်ခုမှတစ်ဆင့် ကိုလံဘီယာ တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များ (Revolutionary Armed Forces of Colombia - FARC) ကို ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း (၅၂) နှစ် ကြာမြင့်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများတွင် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့၊ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့နှင့် အစိုးရတပ်ဖွဲ့ စသည်ဖြင့် မျိုးစုံ ပါဝင်လာခဲ့ကြပြီး အတည်ပြုထားသော သေဆုံးသူဦးရေ အနည်းဆုံး (၂၀၀၀၀) ခန့်၊ စာရင်း ပျောက်နေသူ ခြောက်သန်းနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူ ရှစ်သန်းခန့်ရှိသည်။ ကိုလံဘီယာနိုင်ငံရှိ အဓိကလက်ဝဲတော်လှန်ရေးအုပ်စု ဖြစ်သော (FARC) များက ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်ရေးသမား အားလုံးအား ဂရင်းနစ်စံတော်ချိန် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ် ၂၉ ရက် (၅:၀၀) နာရီမှစ၍ အပစ်အခတ်ရပ်စဲမှုကို လိုက်နာကြရန် အမိန့်ထုတ်ခဲ့ကာ ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ် ခဲ့သည်။

စာမျက်နှာ (၃၀၀) ကျော် ပါဝင်သော ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ၏ အပြီးသတ် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်၌ ပြည့်စုံကျယ်ပြန့်သော ကျေးလက်ဒေသပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှိမ်နင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်တို့ကို အာမခံချက်ပေးထားခြင်း၊ အမှန်တရား ဖော်ထုတ်ရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းရေးအပါအဝင် ကိုလံဘီယာ တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များ (FARC) ကို လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြန်လည်နေရာ ချထားရေး လုပ်ငန်းစဉ်တို့ ပါဝင်သည်။ (FARC) ပါတီအတွက် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးတွင် (ရွေးကောက်ပွဲ မဝင်ဘဲ) အမတ်နေရာ ငါးနေရာစီကို သက်တမ်း နှစ်ခု (၂၀၂၆ ခုနှစ်ထိ) အတွက် ပေးအပ်ထားပြီး ၂၀၁၈ သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ အတွက် ရွေးကောက်ခံခွင့်စသည့် အခွင့်အရေးများ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်အား ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၂၆) ရက်နေ့ တွင် (FARC) ခေါင်းဆောင် တီမိုချင်ကို နှင့် ကိုလံဘီယာသမ္မတ ဆန်းတို့စိတို့သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အတွင်းရေးမှူးချုပ် (ငြိမ်း) ဘန်ကီမွန်း၊ အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး (ငြိမ်း) ဂျွန်ကယ်ရီ အပါအဝင် ဧည့်သည်တော် (၂၅၀၀) ရှေ့မှောက်တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်ကို အတည်ပြုရေး

အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၂) ရက်နေ့တွင် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူခဲ့သည်။ တောင်အမေရိက၏ အရှည်ကြာဆုံး စစ်ပွဲအဖြစ် တင်စားခံရသော ပြည်တွင်းစစ်ကို ရပ်တန့်စေရန် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် ပစ်ဖိတ်နှင့် ကာရေဘီယံကမ်းရိုးတန်းဒေသများစုက ထောက်ခံမဲပေးခဲ့ကြသော်လည်း (FARC) တို့၏ဒဏ်ကိုမျက်ဝါးထင်ထင်ကြုံတွေ့ခဲ့သည့် အတွင်းပိုင်း ကျသော နယ်မြေ အများစုတွင်မူ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်ကို ပယ်ချခဲ့ကြသည်။ လက်ရှိအခြေအနေအပေါ် သမ္မတ ဆန်းတို့၏ တုံ့ပြန်မှုရှေ့တိုးဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အစိုးရနှင့် (FARC) တို့အကြား သဘောတူထားသည့် လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်တွင် အထူးခြားဆုံး အချက်တစ်ခုမှာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် သတ်မှတ်ချက် မပါရှိဘဲ အစိုးရနှင့် (FARC) ခေါင်းဆောင်များက အထူးစစ်ခုံရုံးတစ်ရပ် အတူတကွဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူညီကာ ကိုလံဘီယာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် (FARC) တော်လှန်ရေး အဖွဲ့များပါ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့မှု ရှိ-မရှိ အစစ်ဆေးခံရမည်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားရပ်ကြားစေရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် စီစဉ်ထားသည်။ သို့သော် ကိုလံဘီယာ နိုင်ငံလွှတ်တော်မှ ပြည်တွင်းပဋိပက္ခအတွင်း ပြစ်မှုငယ်များ ကျူးလွန်သည် ဟု စွပ်စွဲခံရသူများအား လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးသည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား အတည်ပြုခဲ့သည်။ ကိုလံဘီယာနိုင်ငံအစိုးရက ဒုတိယအကြီးဆုံး လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး အဖွဲ့ဖြစ်သော (National Liberation Army - ELN) အပါအဝင် ကျန်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ငယ်များနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်သွားမည် ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အတွက် ပစ်ခတ်ရန်လိုမှုများရပ်စဲရေးနှင့် သဘောတူညီချက်ပါ လက်နက်စွန့်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထူးကော်မရှင်တစ်ရပ်က တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုသည် နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ နှစ်ကြိမ် ပျက်ပြားခဲ့သည်။ ယခု နောက်ဆုံး အကြိမ်ဆွေးနွေးမှုကို ကျူးဘားနိုင်ငံ၌ လေးနှစ်ကြာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခဲ့ရသည်။ ကိုလံဘီယာ၏ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှု ထူးခြားချက်မှာ အစိုးရနှင့် (FARC) တို့အကြားတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲမှုများ မလုပ်ဘဲ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှုများကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

(တစ်ဘက်တွင် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်နေစဉ် အခြားတစ်ဘက် တွင်လည်း ပစ်ခတ်မှုများရှိနေသည်။) ရရှိလာသော ဘုံသဘောတူညီချက်များကို အတည်ပြုရန် ကိုလံဘီယာ၏ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူကာ အတည်ပြုခဲ့သည်။ နိုင်ငံကို နှစ်ရှည်လများ ဒုက္ခဖြစ်စေခဲ့သည့် ပဋိပက္ခများ၏ လက်သည်၊ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးသမား ဖြစ်သည့် (FARC) များက အလွယ်တကူ လက်နက်စွန့်ပြီး လွှတ်တော်ထဲ အခန့်သားနေရာဝင်ယူလာမည်ကို မလိုလားသည့် ကိုလံဘီယာ နိုင်ငံသားပြည်သူများက ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မခံကြောင်း ဆန္ဒမဲပေးမှုရလဒ် (၅၀.၂) ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အသာရရှိခဲ့သော်လည်း အဆိုပါရလဒ် အပေါ် သမ္မတဆန်းတို့စ်က “ဆန္ဒမဲရလဒ်ကို လေးစားမည်ဖြစ်သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို နောက်မဆုတ်တမ်း ဆက်လက် အကောင်အထည် ဖော်သွားမည်” ဟု ဆိုကာ နောက်ဆက်တွဲ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆက်လက်အကောင် အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူညီ ချက်များတွင် တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်း (Security Sector Reform - SSR) အစီအစဉ်များ လုံးဝမပါရှိပါ။ (FARC) အနေဖြင့် အပြီးတိုင် လက်နက် စွန့်လွှတ်ခြင်းကို သဘောတူခဲ့သည်။ (လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အခြေအနေများအရ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများဘက်မှ (SSR) ကို ရှေ့တန်းတင် ဆွေးနွေးနေကြသည့်အလျောက်၊ တပ်မတော် ဘက်မှလည်း နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံများအရ (Disarmament, Demobilization and Reintegration - DDR) ကို ဦးစွာပြုလုပ်ပါက အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပိုမိုမြန်ဆန်လာနိုင်မည်ဟုယူဆကာ (DDR) ကို ဦးစားပေး စေလိုသည့် သဘောထားအရိပ်အယောင် မြင်တွေ့ရသည်။

နီပေါနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

ကွန်မြူနစ် မော်ဝါဒီလက်နက်ကိုင်များသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၃) ရက်တွင် နီပေါနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ရှိလ်ပါခရိုင်ရှိ ရဲကင်းတစ်ခုကို စတင်တိုက်ခိုက်ရာမှ ပြည်တွင်းစစ် ပဋိပက္ခအစပျိုးခဲ့သည်။ စစ်ပွဲအတွင်း လူပေါင်း (၁၇၀၀၀) ခန့် သေဆုံးခဲ့ကာ လူရာနှင့်ချီ ပျောက်ဆုံးခဲ့ပြီး ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သူ တစ်သိန်းခန့်ရှိသည်။ နီပေါဘုရင်၊ နီပေါနိုင်ငံ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် မော်ဝါဒီ လက်နက်ကိုင်တို့အကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင်အချက် (၇) ချက် ပါ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း (၂၄၀) ကျော် အုပ်စိုးခဲ့သည့် ဘုရင်စနစ်အဆုံးသတ်ကာ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်း ဖော်ဆောင် ခဲ့သည်။ ချုပ်ဆိုလိုက်သော ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်တွင် အခြေခံဥပဒေ၊ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုများ ပါဝင်သည်။ မော်ဝါဒီ လက်နက်ကိုင်များဘက်မှ လက်နက်စွန့်လွှတ်ရေးနှင့် လူမှု ဝန်းကျင်တွင် ပြန်လည် ပေါင်းစည်းခွင့်ကို သဘောတူသကဲ့သို့ အစိုးရဘက်မှလည်း ပါတီ တည်ထောင်ခွင့် နှင့် ဘုရင်စနစ်ဖျက်သိမ်းရေးကို သဘောတူခဲ့သည်။ သို့သော် အစိုးရက ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူစာချုပ် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်ကြန့်ကြာမှုရှိသည်။ မော်ဝါဒီ လက်နက်ကိုင်များသည် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ပြီးနောက် လက်နက်စွန့်လွှတ်ရေး အစီအစဉ်နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းသို့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းမှု ကိစ္စရပ်များကို နီပေါရှိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထူးကော်မရှင် တစ်ရပ်က ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပထမအကြိမ် လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲတွင် မော်ဝါဒီတို့ အနိုင်ရရှိသည်။ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရက ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲခြင်း နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ် အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ပြီးမြောက် အောင်မြင်ခြင်းမရှိဘဲ ပျက်ကွက်ခဲ့သဖြင့် နီပေါလွှတ်တော် ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီတွင် မော်ဝါဒီလက် နက်ကိုင်များဖြစ်ကြောင်း စိစစ်နိုင်ခဲ့သူ (၁၉၀၀၀) အနက် (၆၅၀၀) (သုံးပုံတစ်ပုံခန့်) ကို နီပေါစစ်တပ်တွင် ပူးပေါင်းရန် အခွင့်အရေးပေးခဲ့ပြီး အချို့ကို ပြန်လည် ထူထောင်ရေးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ခွင့်ပေးခဲ့ကာ၊ ကျန်အချို့ကို အသက်မွေးမှု လေ့ကျင့်ရေးကျောင်းများ တက်ရောက်စေခြင်း သို့မဟုတ် အငြိမ်းစား ခံစားခွင့်

အဖြစ် ရှုမီး ရှစ်သိန်း (အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၇၄၀၀) ပေးခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နီပေါကွန်မြူနစ်ပါတီ မော်ဝါဒီလက်နက်ကိုင်တို့သည် အစိုးရ စစ်တပ်၏ အင်အား သုံးပုံတစ်ပုံသာရှိပြီး ကျေးလက်ပြည်သူများ၏ ထောက်ခံမှုလည်း ရှိသောကြောင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရေးတွင် အဆင်ပြေ ချောမွေ့ခဲ့သည်။ မော်ဝါဒီလက်နက်ကိုင်များသည် လက်နက်နှင့်နိုင်ငံရေးအလံအထပ် ပြုလုပ်ခဲ့ ပြီးနောက် လူမှုအပြောင်းအလဲ နှင့် ခိုင်မာသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ပေးမည် ဟု ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော ပထမအကြိမ် လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲဆွယ်ခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲ၌ အနိုင်ရခဲ့သည်။

(DDR - SSR) လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် မော်ဝါဒီခေါင်းဆောင်ပိုင်းတွင် တရားမျှတမှုမရှိဘဲ ဘက်လိုက်မှုများရှိနေသည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုမှုများနှင့် တပ်တွင်း ပုန်ကန်မှုများရှိနေခဲ့ပြီး ပေါင်းစည်းမှုကို မလိုလားသော မော်ဝါဒီ တပ်သားများကို ထိန်းချုပ်ကာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၁၀) ရက်နေ့ တွင် နီပေါတပ်မတော်က မော်ဝါဒီတပ်များ၏ စိုးမိုးနယ်မြေ (၁၅) ခုနှင့် လက်နက် (၃၀၀၀) ကျော်ကို ကဏ္ဍသုံးပိုင်းခွဲကာ (DDR) လုပ်ငန်းစဉ် အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ (Army Integration Special Committee -AISC) ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ မော်ဝါဒီ တပ်သားများ၏ ရာထူးအဆင့် သတ်မှတ်ချက်သည် နီပေါတပ်မတော်၏ စံနှုန်း သတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ဖြစ်ပြီး နီပေါတပ်မတော် အရာရှိ၏ ဦးဆောင်မှုတွင် ပေါင်းစည်းထားသော တပ်သားများကိုထားသည်။ (ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နယ်ခြား စောင့်တပ်ဖွဲ့ (Border Guard Force - BGF) တစ်ဖွဲ့လျှင် အပစ်ရပ်အဖွဲ့မှ အင်အားအများဆုံး (၃၀၀) ခန့် ပါဝင်ပြီး၊ တပ်မတော်ဘက်မှ (၃၀) ခန့်ဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ (BGF) ဖွဲ့စည်းပုံသည် အရာရှိ (အုပ်ချုပ်ရေး) ရာထူးအတွက် အပစ်ရပ်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အတွက် အရာရှိနေရာ အများဆုံး (၁၅) နေရာ၊ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၇၅) % ခန့် နှင့် တပ်မတော်အတွက် အရာရှိ (၄) နေရာ၊ (၂၅%) ခန့် ပါဝင်သည်။)

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခနောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် လူဖြူများက ကိုလိုနီစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုများ ပြုလာခဲ့ပြီး ဒေသခံလူမည်းများအပေါ် ကျေးကျွန်ပြု အလုပ်စေခိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် ဂွတ်ဟုတ်အင်္ဂလိပ်ကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ပြီး ဒေသတွင်း ထိန်းချုပ်မှုများ ပြုလုပ်လာနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၈၃၄ ခုနှစ်တွင် ကျေးကျွန်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းပေးခဲ့သည်။

၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့က တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စု အဖြစ် ကွဲပြားနေသည့် နယ်မြေဒေသ အသီးသီးကို စုစည်းသတ်မှတ်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ အစိုးရသစ်သည် လူမည်းများအတွက် ဆုံးရှုံး နစ်နာစေမည့် ဥပဒေပုဒ်မ အများအပြား ပါဝင်သော (Mines and Work Act, 1911) နှင့် (Natives Land Act, 1913) တို့ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ တွင် လူဖြူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော "အမျိုးသားပါတီ (National Party- NP)" က လူမည်းအပေါ်ခွဲခြား အသုံးပြုမည့် မူဝါဒရေးဆွဲခဲ့သည်။ ၎င်းပါတီအနိုင်ရလာပြီး လူမည်းများ၏ အခွင့်အလမ်းများကို ဖိနှိပ်ချုပ်ကိုင်ထားသည့်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်း ခဲ့ပြီးနောက်တွင် ဆန့်ကျင် လှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက လူမည်းကျောင်းသားများအား လူဖြူများ၏ ဘာသာစကားကို အတင်းအကြပ်သင်ခိုင်းခဲ့ရာမှ အစပြုကာ (Soweto) ၌ ကျောင်းသားလူငယ်များ ဦးဆောင်သော လူထုအရေးတော်ပုံကြီး ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ လူထု အရေးတော်ပုံကြီးသည် (၂)နှစ်ကျော်ကြာခဲ့ပြီးလူတစ်သောင်းကျော်ခန့်သေဆုံးကာ တောင်ပေါင်းများစွာ အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် (The Sharpeville Massacre) နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ကို လူထု လှုပ်ရှားမှု အသွင်ဖြင့် ကျင်းပခဲ့သောကြောင့် အစိုးရကနိုင်ငံကို အရေးပေါ်အခြေအနေ တစ်ရပ်ကြေငြာ ခဲ့သည်။

လူထုလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလာကို ၁၉၉၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လွှတ်ပေးခဲ့ပြီး လူဖြူအစိုးရနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လအနည်းငယ်အကြာတွင် နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလာ ဦးဆောင်သော (African National Congress - ANC) နှင့် အစိုးရအကြား သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်

တွင် နိုင်ငံရေးအကြမ်းဖက်မှုများ အဆုံးသတ်ရေး၊ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး အဖြေရှာရေးကို နှစ်ဖက်လုံးမှ အလေးအနက်ထား ဖော်ဆောင်ရေး၊ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုဖြစ်စဉ်ကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမည့် အတားအဆီးများကို နှစ်ဖက်လုံးမှ ရှင်းလင်းဖယ်ရှားရေး၊ ထိုသို့ရှင်းလင်း ဖယ်ရှား ပြီးပါက နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရေးနှင့် ဆက်ဆံရေး လမ်းကြောင်းများ ဖွင့်လှစ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော် ရေးနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေငြာထားမှုများအား ရုပ်သိမ်းပေးရန် စသည့် အချက်များ သဘောတူညီခဲ့သည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် (The Group Areas Act) နှင့် (The Population Registrations Act)တို့ကို အစိုးရက ဖျက်သိမ်းပေးခဲ့သည်။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်မှုများ ပြုလုပ်စဉ် ကာလ တလျှောက် လူဖြူအစိုးရနှင့် (ANC) တို့၏ အဖွဲ့တွင်း အချင်းချင်းတွင်လည်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ၊ ဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း ခေါင်းဆောင်များက စိတ်ရှည်သည်းခံကာ ဖြေရှင်းပေးခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ စည်းမျဉ်းများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှု ဖြစ်ပေါ်လာရေး၊ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရေးတို့ အတွက် ပြင်ဆင်ရန် ၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် (Convention for a Democratic South Africa - CODESA) ညီလာခံကို ကျင်းပခဲ့သည်။ အုပ်စုတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုသည် ကြီးမားလာပြီး ညီလာခံအပေါ်ဆန့်ကျင် ကန့်ကွက်မှုများ ဖြစ်လာသည်အထိ ရှိခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရန်အတွက် ပါလီမန်အသစ်ဖွဲ့စည်းရန် နှစ်ဖက်သဘောတူညီခဲ့ကြပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းကို ရေးဆွဲသည့်အခါ ပါလီမန်၏ ၇၅% လက်ခံမှသာ ဖွဲ့စည်းပုံမူကြမ်းပါ အချက်များ အတည်ပြုရန် အစိုးရက အဆိုတင်သွင်းမှုကြောင့် သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ဖြစ်လာခဲ့ပြန်သည်။

(ANC) က စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို တွန်းအားပေးသည့် အနေဖြင့် နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် ဆန္ဒပြပွဲများ ပြုလုပ်လာခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စေ့စပ် ဆွေးနွေးရေးဖြစ်စဉ်သည် (Deadlock) ရှေ့မတိုးသာသည့် အနေအထားဖြင့် တည်ရှိနေသည်။ ထိုအချိန်တွင် နယ်လ်ဆင်မန်ဒဲလားနှင့် လူဖြူအစိုးရ သမ္မတဟောင်း ဒီကလပ်စ်တို့ နိဗ္ဗာန်ငြိမ်းချမ်းရေးဆုကို ပူးတွဲ ပေးအပ်ချီးမြှင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၃ တွင် လူဖြူအစွန်းရောက်များက စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများ ကို တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်လာသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ကြားဖြတ်အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး

ကာလ ကျင့်သုံးရန် သဘောတူခဲ့ပြီး ကြားဖြတ်အစိုးရ ဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခုကို ရေးဆွဲကာ သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၂၇) ရက်နေ့တွင် တောင်အာဖရိက နိုင်ငံ၏ သမိုင်းဝင်ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပြီး နယ်လ်ဆင် မင်ဒေလာ အနိုင်ရ လာခဲ့သည်။

အစိုးရသည် လူမည်းများအပေါ်ခွဲခြားထားသော ဥပဒေများ ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းပေးခြင်း၊ ကြားဖြတ်အစိုးရအဖွဲ့တွင် အင်အားစုအားလုံး ပါဝင်သော အစိုးရတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ရန် သဘောတူလိုက်လျောမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အချို့သော အခက်အခဲပြဿနာများတွင် အပြန်အလှန်တွန်းအားပေးခြင်း နည်းလမ်းကိုအသုံးပြုရသကဲ့သို့ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း နည်းလမ်းကို အသုံးပြုကာလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လူဖြူအစိုးရနှင့် (ANC) တို့အကြား စေ့စပ်ဆွေးနွေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမြင်မတူသည်များကို တူညီသည့် ရလဒ် ထွက်ပေါ်လာအောင် ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ခြိမ်းခြောက်မှုများ တင်းမာမှုများ၊ တိုက်ခိုက်မှုများစသည့် ကိစ္စရပ်အားလုံးအပေါ် စိတ်ရှည်ခေါင်းအေး စွာဖြင့် ညှိနှိုင်းအဖြေရှာခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင်နှစ်ဖက်ခေါင်းဆောင်တို့၏မြော်မြင်နိုင် မှုသည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အဓိကအထောက်အပံ့ ဖြစ်ခဲ့သည်။

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ အများစု ဖြစ်သော ဆင်ဟာလီလူမျိုး ၈၂ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပြီး တမီးလ် ၉ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် သီရိလင်္ကာမွန်လူမျိုး ၇ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းတို့ အဓိကနေထိုင်ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် လူများစုဖြစ်သော ဆင်ဟာလီတို့က ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားကို ရုံးသုံးဘာသာ စကားအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး အိန္ဒိယမှဗြိတိသျှများခေါ်သွင်းလာသော လယ်ကူလီ တမီးလ်များ၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို ရုတ်သိမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် လူများစု ဖြစ်သော ဆင်ဟာလီတို့က နိုင်ငံအမည်ကိုပြောင်းလဲခဲ့သလို ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံအဖြစ်သတ်မှတ်ခဲ့ရာမှ လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများ စတင်ခဲ့သည်။

၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် တမီးလ်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး တမီးလ်
ခွဲထွက်ရေး လူနည်းစုအတွက် လွတ်လပ်သော ပြည်နယ်တစ်ခုရရှိရန် ရည်ရွယ်ခဲ့
ကြသည်။ ၁၉၈၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၂၃) ရက်တွင် အစိုးရတပ်မတော်သား (၁၃)
ယောက်ကို ခြံခိုတိုက်ခိုက်ခဲ့ရာမှ ပဋိပက္ခ စတင်ခဲ့သည်။ တမီးလ်ကျား တို့သည်
နယ်မြေများ သိမ်းပိုက်ရာမှ သီရိလင်္ကာမြောက်ပိုင်း သုံးပုံတစ်ပုံကျော်ကို
သိမ်းပိုက်ထားနိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်းသိမ်းပိုက်ထားသော နယ်မြေတွင် ကိုယ်ပိုင်တပ်များ၊
ရဲစခန်းများ ထားရှိသည်။ ပဋိပက္ခအတွင်း လူပေါင်းရှစ်သောင်းမှ တစ်သိန်းခန့်
သေဆုံးခဲ့သည်။ အသေခံပုံးခွဲ တိုက်ခိုက်မှု အကြိမ် (၃၀၀) ကျော်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။
အမေရိကန်၊ အိန္ဒိယ၊ ကနေဒါနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ အပါအဝင်
ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း (၃၂) နိုင်ငံက တမီးလ် အီလန်ကျားအဖွဲ့ကို အကြမ်းဖက်
အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၁ တွင် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် (Rajiv
Gandhi) အား တမီးလ်အီလန်ကျားအဖွဲ့မှ ပုံးခွဲလုပ်ကြံမှုကြောင့် တမီးလ်ပြည်သူ
များက ၎င်းတို့အပေါ် ကြောက်ရွံ့လာကြသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင်
နော်ဝေနိုင်ငံက တမီးလ်အီလန်ကျားနှင့် သီရိလင်္ကာအစိုးရတို့အကြား ကြားဝင်
စေ့စပ်ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ
ရေးကောက်ပွဲဝင်ရန် ကမ်းလှမ်းချက်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၆ နောက်ပိုင်းတွင်
အစိုးရဘက်မှ တမီးလ်အီလန် ကျားများ၏ အရှေ့ဘက်နှင့် မြောက်ပိုင်း အီလန်
နယ်မြေများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၈) ရက်တွင် တမီးလ်အီလန်ကျားတို့သည်
အစိုးရထံ အညံ့ခံ လက်နက်ချခဲ့သည်။ လက်နက်ချသည့်နေ့တွင် တမီးလ်
အီလန်ကျား အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဗီလူးပီလေး ပရာဘာခါရန်နှင့် လက်ထောက်
နှစ်ယောက် အပါအဝင် မိသားစုဝင်အချို့ ပစ်သတ် ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍
သီရိလင်္ကာ၏ ပြည်တွင်းပဋိပက္ခသည် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏
လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအကြား အိန္ဒိယ၊ နော်ဝေ၊ အနောက်ဥရောပနှင့် အမေရိကန်
အစိုးရတို့က ကြားဝင်စေ့စပ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၅တွင် တမီးလ်အီလန်ကျား
နှင့် သီရိလင်္ကာအစိုးရတို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုစတင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ချက်ချင်း
ဆိုသလို ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ ပျက်စီးကာ တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်ဖြစ်ခဲ့သည်။
စုစုပေါင်း လေးကြိမ် ဆွေးနွေးမှုများ တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း
ငြိမ်းချမ်းရေး ပျက်ပြားခဲ့ရသည်။ တမီးလ် အီလန်ကျားတို့က တမီးလ်တို့၏
ပြဿနာကို အမျိုးသားရေးပြဿနာအဖြစ် လက်ခံသဘောထားရန်၊ တမီးလ်

လူမျိုးများ အတွက် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး၊ ကိုယ်ပိုင်နယ်မြေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ ရုံးသုံးဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်ပြီး တမီးလ်ဘာသာစကားကို ပူးတွဲ သတ်မှတ်ပေးရန် စသည့်အချက်များကို မူအားဖြင့် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ တမီးလ်ပြည်သူများသည် မူလက တမီးလ် အီလန်ကျားတို့ကို ထောက်ခံ အားပေးခဲ့ သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဆန့်ကျင်လာခဲ့ကြသည်။

သီရိလင်္ကာငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်သည် အမျိုးသား အကျိုးစီးပွားအတွက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သော တမီးလ်နိုင်ငံရေးပါတီ ခေါင်းဆောင်များနှင့် တမီးလ် ပြည်သူများ၊ ဆင်ဟာလီနှင့် တမီးလ် အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများက သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လူနည်းစု တမီးလ်နှင့် ဆင်ဟာလီတို့အကြား လူမျိုးရေးပဋိပက္ခ ချုပ်ငြိမ်း စေရေး၊ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး အတွက် အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီတို့ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရပေလိမ့်မည်။

မြောက်အိုင်ယာလန်၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်တွင် (၁၉၆၉ မှ ၁၉၉၈) ထိ ဆယ်စုနှစ် သုံးခုနီးပါး၊ ကိုယ်ပိုင်မှု ကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြင့် အမျိုးသားရေး ရှေ့တန်းတင်သည့် ကက်သလစ် ဘာသာဝင်နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်ကို ဗြိတိန်အတွင်း ဆက်လက်တည်ရှိ စေလိုသော ဩဇာကြီးမားသော ပရိုတက်စတင့်တို့ အကြား ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့ရာမှ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး လူပေါင်း (၃၀၀၀) ကျော် သေဆုံးခဲ့သည်။ (၁၉၆၉ မှ ၂၀၀၃) ခုနှစ်အထိ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုပေါင်း (၃၇၀၀) ကျော်နှင့် ဖောက်ခွဲတိုက်ခိုက်မှုပေါင်း (၁၆၀၀၀) ကျော် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ပဋိပက္ခသည် သမိုင်းကြောင်းအရ (၁၆) ရာစု မြေယာပြဿနာ အကြမ်းဖက်မှုမှ အခြေတည်ခဲ့ပြီး ၁၉၆၀ နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြဿနာများ၊ အုပ်စုနှစ်ခုကြား ဆက်ဆံရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည့် လူမှုရေးကိစ္စများတွင် တရားမျှတမှု မရှိဘဲ ခွဲခြားဆက်ဆံခံခဲ့ရမှု ပေါ်ပေါက်လာသည်။

၁၉၆၇ မှ ၁၉၇၂ ခုနှစ်ထိ မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး အဖွဲ့ (Northern Ireland Civil Rights Association - NICRA) က ဦးဆောင်ကာ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းတန်းတူရရှိရေး (အစိုးရဌာန)၊ အိုးအိမ်နှင့် လူမှုဖူလုံရေး ကိစ္စတို့တွင် ခွဲခြားဆက်ခံရခြင်း အဆုံးသတ်ရန်၊ ဗြိတိန်တွင် အရွယ်ရောက်သူတိုင်း မဲပေးခွင့်ရှိချိန်တွင် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်၌ အိမ်ထောင်ဦးစီးတစ်ဦးသာ မဲပေးခွင့် ရှိခြင်း အပေါ် (One man one vote) ပြုလုပ်ပေးရန်၊ ပရိုတက်စတင့် ၉၀% ကျော် ပါဝင်သော ရဲတပ်ဖွဲ့ (Royal Ulster Constabulary- RUC) ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းရန်၊ အထူးအခွင့်အာဏာ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ပြဌာန်းပေးရန် စသည့် နိုင်ငံသား အခွင့်အရေး တောင်းဆိုလှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ (Irish Republican Army - IRA) နှစ်ဖွဲ့ကွဲပြီး အသစ်ယာယီ ဖွဲ့စည်းလိုက်သော (IRA) (Provisional IRA) က လူနည်းစု ကတ်သလစ်တို့ကို အကာအကွယ်ပေးကာ မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန်ကို ဗြိတိန်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဗြိတိန် အစိုးရ၏ တပ်များသည် ပဋိပက္ခအတွင်း ကြားနေပြီး မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန် ပြည်သူများ အတွက် ဒီမိုကရေစီစနစ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အစရှိသည်တို့အတွက် ဥပဒေများ ပြဌာန်းရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ၁၉၈၅ တွင် ဗြိတိန်နှင့် အိုင်ယာလန် အစိုးရတို့အကြား (Anglo - Irish Agreement) တစ်ခုကို ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါ သဘောတူစာချုပ်တွင် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်၏ အခြေခံ ဥပဒေ ပြဌာန်းချက် များကို ဗြိတိန်နိုင်ငံသားများအားလုံး လက်ခံအသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန် အစိုးရအား ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝပေးရန် စသည့် အချက်များ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအချက်များသည် အနာဂတ်တွင် လုံခြုံရေးအရ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် လည်းကောင်း၊ မူဝါဒများ ရေးဆွဲရာတွင် လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၄ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် အထောက်အကူ ပေးရန်အတွက် လည်းကောင်း များစွာ အထောက်အကူ ပြုခဲ့သည်။

၁၉၉၀ အစောပိုင်းနှစ်များတွင် ခွဲထွက်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်နေစဉ် အခြား တစ်ဖက်၌လည်း (IRA) ခေါင်းဆောင်သည် ဗြိတိန်အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ် (Sir.Peter Brooke) နှင့် လျှို့ဝှက်တွေ့ဆုံကာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အိုင်ယာလန်ဝန်ကြီးချုပ် (Albert Reynolds) သည် ၎င်း၏ (Sinn Fein) ပါတီ အရာရှိများနှင့် ဗြိတိန်အစိုးရတို့ တွေ့ဆုံနေသည့် နောက်ကွယ်လမ်းကြောင်းကို အမှုမထားမိသော်လည်း အကျိုးရလဒ်အနေဖြင့် နှစ်ဖက်အစိုးရအကြား တူညီသောအဆုံးသတ်သို့ ဆွဲခေါ်

သွားခဲ့သည်။ ၁၉၉၄ အောက်တိုဘာတွင် (IRA) နှင့် (Loyalist Paramilitary Organizations) တို့ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရန် ကမ်းလှမ်းခဲ့ကြသည်။ ပေါင်းစည်းမှုကို လိုလားသော ပရိုတက်စတင့် (Unionist) များသည် ၎င်းတို့ သံသယဖြစ်နေသော (IRA) အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ကမ်းလှမ်းချက်ကို (Sinn Fein) ပါတီနှင့် မျက်နှာစုံညီ ဆွေးနွေးကြပြီး တည်တံ့သည့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး တည်ဆောက်နိုင်သည် အထိ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် (Sinn Fein) ပါတီနှင့် (Democratic Unionists) ပါတီတို့ အကြား နိုင်ငံရေးအရ တင်းမာနေချိန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၅ ဖေဖော်ဝါရီတွင် မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန်ရှိ နိုင်ငံရေးပါတီများအကြား ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးရာတွင် အခြေခံ၊ စံထားအသုံးပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ချဉ်းကပ်ပုံ စံနှုန်းသုံးမျိုး ပါဝင်သော (Frameworks for the Future) စာအုပ်ကို ဗြိတိန် နှင့် အိုင်ယာလန် အစိုးရတို့က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် လေဘာပါတီ အနိုင်ရ လာသောအခါ (Sinn Fein) ပါတီကို နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ် အတွင်းဆွဲသွင်းခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ဇူလိုင် (၂၀) ရက်နေ့တွင် (IRA) မှ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ထပ်မံ ကြေငြာ ခဲ့သည်။ (Democratic Unionists) ပါတီသည် ငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးပွဲ တလျှောက်လုံး (Sinn Fein) တို့နှင့် တိုက်ရိုက်ဆွေးနွေးမှု မရှိခဲ့ပါ။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဧပြီလ (၉) ရက်နေ့တွင် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန် အစိုးရအဖွဲ့များနှင့် ဗြိတိန် အစိုးရကြား (Good Friday Agreement) ဟု လူသိများသော ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှုကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး နှစ်ပေါင်း (၃၀) ကြာ မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန် ခွဲထွက်ရေး ပဋိပက္ခများကို အဆုံးသတ် နိုင်ခဲ့ ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်ကို ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၂) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။ အဆိုပါ စာချုပ်အပေါ်မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်မှ ထောက်ခံမဲ (၇၁) ရာခိုင်နှုန်း ရရှိခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို အောင်မြင်စွာ ချုပ်ဆိုပြီးနောက်ပိုင်းတွင် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ (Unionists) နှင့် (Nationalists) တို့ကြား ပဋိပက္ခများ စသည့် အခက်အခဲ၊ ပြဿနာများစွာ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် (Unionist) ဘက်မှ (IRA) တပ်ဖျက်သိမ်းရေး တောင်းဆိုခဲ့သလို (Nationalist) ဘက်မှ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ စစ်မဲ့ဇုန်သတ်မှတ်ရေးနှင့် မိမိတို့ မူလအဖွဲ့အစည်းသို့ ပြန်သွားရေးစသည့် အချက်များကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါ နှစ်ဖက်တောင်းဆိုချက်ကို ညှိနှိုင်း ဖြေရှင်းရာတွင် မတိုးသာမဆုတ်သာအခြေအနေ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဆိုင်းငံ့ သွားခဲ့ပြန်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင်ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အတိုင်း (Democratic Unionist) ပါတီနှင့် (Sinn Fein) ပါတီတို့ အစိုးရဖွဲ့နိုင်ခဲ့သည့်အချိန်တွင် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန် ပြဿနာများ (The Troubles) သည် ဆုံးခန်းတိုင်ခဲ့သည်။ မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်တွင် နှစ်ပေါင်း (၃၈) နှစ်ကြာ ဗြိတိန်စစ်တပ်၏ တာဝန်ယူမှု ကဏ္ဍသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်တွင် တရားဝင်အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ (IRA) ခေါင်းဆောင်ဟောင်း (Martin Mc Guinness) က ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် အလွန်အရေးပါသော အဆင့်ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်လက်ခံထားသည် ဟု ဆိုသည်။

အချေးဒေသ၏ ပဋိပက္ခ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ သင်ခန်းစာများ

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံကို အထူးအုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (Special Administrative Status) ငါးနေရာနှင့် ပြည်နယ် (၃၄) ပြည်နယ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး အာချေးသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ အထူးအုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသငါးခုတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ အထူးအုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဌာန်းခွင့်များ ရရှိထားသော အာချေးဒေသသည် သဘာဝသယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝသောဒေသ ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များတွင် အမေရိကန် ရေနံနှင့်သဘာဝဓါတ်ငွေ့ကုမ္ပဏီက အင်ဒိုနီးရှား ဗဟိုအစိုးရနှင့် သဘောတူချက်အရ အာချေးဒေသရှိ သဘာဝ သယံဇာတများကို အမြတ်ထုတ် ခဲ့သည်။ အာချေးအထူးဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးမည်ဆိုသည့် ကတိပျက်ကွက် ခဲ့သည်။

ဆူဟာတိုအစိုးရသည် ၁၉၇၆ နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ဆူဟာတို၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မူဝါဒကို ချမှတ်ပြီး ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု တင်းကျပ်သည့် စနစ်နှင့်အတူ အုပ်ချုပ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ နောက်ပိုင်း မှစ၍ အာချေးခွဲထွက်ရေး လှုပ်ရှားမှုကို ဦးဆောင်သည့် (Free Aceh Movement - GAM) အဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ တွင် အင်ဒိုနီးရှား အစိုးရက (GAM) ကို ထိန်းချုပ်ရန် အာချေးနယ်အတွင်း စစ်တပ်စေလွှတ်ကာ စစ်ဆင်ရေး ပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် အာချေးဒေသရှိ အရပ်သားများ သေကြေခဲ့ရသည်။ အာရဗီစီးပွားရေး အကြပ်အတည်း ဂယက်သည် အင်ဒိုနီးရှားသို့ ရိုက်ခတ်လာပြီး စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အကြပ်အတည်းများကြောင့် နှစ်ပေါင်း (၃၀) ကျော် အင်ဒိုနီးရှားကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သော

သမ္မတ ဆူဟာတိုသည် ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ရာထူးမှ ဆင်းပေးခဲ့ရသည်။

သမ္မတဆူဟာတို ဆင်းသွားပြီးနောက် ၎င်း၏အရိုက်အရာကို ဆက်ခံသော ဒုသမ္မတ ဘီ ဂျေ ဟာဘီဘီ (B.J. Habibie) ထံတွင် အာချေးဒေသရှိ သဘာဝ သယံဇာတများ စီမံခန့်ခွဲခွင့် အပါအဝင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်အတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ (GAM) တို့၏ လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုသည် ၂၀၀၃ တွင် ပြန်ဖြစ်လာပြီး ဆွေးနွေးမှုများ ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ပြန်သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဆူနာမီ သဘာဝဘေးက အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရနှင့် (GAM) အာချေးလက်နက်ကိုင်များ အကြား ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှေ့တိုးနိုင်ရန် တွန်းပို့ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် သမ္မတဆူဟာတို နောက်ပိုင်း (၈) နှစ်တာ ကာလအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အောင်မြင်မှု မှတ်တိုင်ကို စိုက်ထူနိုင်ခဲ့သည်။

အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီရေးကို ရှေးရှုသော နိုင်ငံရေး ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ စစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု ကျဆင်း သွားခြင်း၊ အာချေးဒေသ လွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားသူ (GAM) တို့ကလည်း လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ်မှ ရွေးကောက်ခံ နိုင်ငံရေးပါတီ အဖြစ်ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်း စသည့်အချက်များက အာချေးဒေသ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်အတွက် ပခံကျသော အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုတွင် ကြားဝင်ကူညီပေးသော ဖင်လန် သမ္မတဟောင်း မာတီ အာတီဆာရီ (Martti Ahtisaari) ၏ စွမ်းဆောင်ချက် များကြောင့် အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရနှင့် အာချေး ဒေသ လွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားသူများ အကြား ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ (Memorandum of Understanding - MoU) ကို ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းတွင် (GAM) ၏ တောင်းဆိုချက်တွင် နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်များ၊ သဘာဝ သယံဇာတခွဲဝေမှုများ၊ နိုင်ငံသားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်များအပြင် အပြန်အလှန်အားဖြင့် အာချေးဒေသ လွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှု လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ (GAM)ကို ဖျက်သိမ်းပြီး လက်နက်စွန့်ကာ အာချေးဒေသရှိ နိုင်ငံရေးအရ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်ရရှိခြင်း စသည့် အချက်များ၊ စီးပွားရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အာချေးဒေသ လွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သူအားလုံး အထွေထွေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်စသည့် အာမခံချက်များ ပါဝင် ခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ (MoU) လက်မှတ် ထိုးပြီးနောက် အာချေးဒေသ လွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှု လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (GAM) ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီး လက်နက် ပေါင်း (၈၄၀) ကို အစိုးရထံ အပ်နှံခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အာချေးဒေသတွင် အင်ဒိုနီးရှား တပ်အင်အား အမြောက်အများချထားရာမှ တပ်အင်အား အနည်းငယ် သာထားရှိပြီး လှုပ်ရှား သွားလာရန်အတွက် စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့် အဖွဲ့ကို ကြိုတင်အသိပေးပြီးမှ ဝင်ရောက် သွားလာခွင့်၊ အာချေးဒေသ၏ ပြည်ပရန်ကာကွယ်မှုအတွက် အာချေး ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်များ ဖွဲ့စည်းပေးထားသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့မှ တာဝန်ယူရန် စသည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စများ ပါဝင်သည်။

အာချေးဒေသ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရနှင့် အာချေးဒေသ လွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားသူများ အကြား စိတ်အားထက်သန်ခဲ့ကြသလို၊ (MoU) ပါ အချက်များအတိုင်း နှစ်ဖက် အလေးထား လိုက်နာခဲ့ကြသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အခွန်ရှည်ပြီး အာချေးဒေသသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ အထူးကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

t cef(3)

t rcb m; yef nfo i hwa& q k m a q a y m; r S
o k yft u l y c u f sm;

okeyft || uylcsuf sm;

အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများမှာ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ နိုင်ငံရေး လေ့လာသုံးသပ်သူများ၊ ဝါရင့်စာရေးဆရာများ၊ ပညာရှင်များနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများစသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို စိတ်ဝင်စားကြသော နယ်ပယ်စုံမှ (Stakeholders) များက အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ၎င်းတို့၏ အမြင်သဘောထားများကို ဖလှယ်ခြင်းအားဖြင့် ဆွေးနွေးကြခြင်းဖြစ်ကာ အစုအဖွဲ့ငယ် ဆွေးနွေးပွဲများကမူ နယ်ပယ်တူညီသောပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ မီဒီယာနှင့်အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ (Stakeholders) များက (Reconciliation) ကို အထောက်အကူပြုမည့် သုံးသပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ ထွက်ပေါ်လာရန် ဆွေးနွေးကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယခု အခန်းတွင် ယင်းဆွေးနွေးပွဲ အသီးသီးမှ ထွက်ပေါ်လာသော ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏ သဘောထားအမြင်များကို အကြောင်းအရာတူသည်များ စုစည်း၍ ဖော်ပြ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲ အသီးသီးမှာ (Chatham House Rule) အရ ဆွေးနွေးကြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် မည်သူက မည်သည့် နေရာတွင်ပြောဆိုသည်ကိုချန်လှပ်ထားပြီး သုံးသပ်ချက် အမြင်များကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။ (CPR) မှဆောင်ရွက်ခဲ့သောဆွေးနွေးပွဲ အကြောင်းအရာများ မှာ -

- (၁) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ခြုံငုံ သုံးသပ်ခြင်း၊
- (၂) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတရားများနှင့်လက်တွေ့ နည်းနာများ၊
- (၃) ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး၊
- (၄) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊

- (၅) သတင်းမီဒီယာများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊
- (၆) ရခိုင်ပြည်နယ်မှ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊
- (၇) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး တည်ဆောက်ခြင်း၊
- (၈) အန်စီအေ (NCA) နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊
- (၉) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖယ်ဒရယ်စနစ်၊
- (၁၀) လူငယ်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊
- (၁၁) ဒေသဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(မှတ်ချက် - ဆွေးနွေးပွဲများကို ဆက်လက် ကျင်းပသွားမည်ဖြစ်ပြီး အခါအားလျော်စွာ သုံးသပ်ချက် စာတမ်းများကိုလည်း ထုတ်ဝေသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။)

(၁) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ခြုံငုံသုံးသပ် ဆွေးနွေးကြရာတွင် အမြင်များစွာ ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် နှစ်ပိုင်း၊ သုံးပိုင်း (သို့မဟုတ်) အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်နေသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အခြေအနေမှ ဝေမျှနိုင်သော (ဘုံသဘော တူညီမှုရှိသော) အနာဂတ်တစ်ခုသို့ ရောက်ရှိစေရန် ချီတက်လျှောက်လှမ်းသောဖြစ်စဉ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးမှာ လက်စားချေရေး လုပ်ငန်းမဟုတ်၊ အမှန်တရား ဖော်ထုတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်သာ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ကြပါသည်။

ပို၍တိတိကျကျဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး မှာ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့တို့အကြား၊ ဒီမိုကရေစီအရေး လှုပ်ရှားသူများနှင့် တပ်မတော်အကြား၊ ဘာသာမတူသော အသိုင်းအဝိုင်းများ အချင်းချင်းအကြား၊ ငွေကြေး ချမ်းသာသူများနှင့် ဆင်းရဲသူများ အကြားတွင် ရင်ကြားစေ့ရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသူ အချင်းချင်းအကြားတွင် တည်ဆောက်ထားပြီးသော ဆက်ဆံရေး ကို မပျောက်ပျက်အောင် တန်ဖိုးထား အသိအမှတ်ပြုကြကာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ပြေလည်သွားကြစေရန် တစ်ဦးချင်းက မိမိကိုယ်ကို ပေါင်းကူးတံတားသဖွယ် ရပ်တည်ပြီး လုပ်ဆောင်သွားကြရမည် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို ပြုလုပ်နေသလို တစ်ဖက်မှလည်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ပျက်ပြားစေနိုင်သော လုပ်ရပ်များ မပြုလုပ်ကြရန် အသိပညာပေးခြင်းဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ဥပဒေနှင့် တားမြစ်ခြင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း လုပ်ဆောင်သွား ကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ (Popular Culture) မှတဆင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင်သလို အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ပျက်ပြား စေနိုင်သည်ကိုလည်း တွေ့မြင် ရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ယခုခေတ်တွင် လူအများစု စိတ်ဝင်စား အသုံးပြုကြသည့် လူမှုကွန်ရက်ကဲ့သို့ နေရာမျိုးတွင် လူကြိုက်များ သူများ၊ လူကြိုက်များသည့် စာမျက်နှာများ၊ မီဒီယာများ၊ နယ်ပယ်တူ အုပ်စုများအတွင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူ

ပြုနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များ ပျံ့နှံ့စေကာ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဖြစ်စဉ်ကို အားပေးနိုင်သလို ယင်းနေရာများမှလည်း အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲစေသည့် အမှန်းစကားများ၊ ရန် - ငါ ကွဲပြားမည့် အမြင်များ မျှဝေခြင်းအားဖြင့်လည်း အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ထိခိုက်စေ နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်မည် ဆိုပါက ယင်းသို့သော ယုံကြည်မှု ပျက်ပြားစေမည့် ကိစ္စရပ်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး တားဆီးရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆွေးနွေးကြပါသည်။

ထို့အပြင် (National Reconciliation) အတွက် သက်ဆိုင်သော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ၊ နယ်ပယ်စုံ လူမျိုးစုံ ဘာသာစုံဖြစ်စေ အချင်းချင်းအကြားတွင် ရင်ဖွင့်စရာနေရာ (Platform) များ လိုအပ်သည်။ မိမိတို့၏ ထင်မြင်ချက် အယူအဆများကို များများပြော၊ များများဆွေးနွေးပြီး အထူးသဖြင့် မူဝါဒချမှတ်သူများက များများ နားထောင်ပေး နိုင်မည့် (Platform) များ ဖန်တီးပေး ထားရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် မတူကွဲပြားသော လူမျိုး၊ ဘာသာများ စုစည်းထားသည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ တိုင်းရင်းသား ညီနောင်များ အချင်းချင်းအကြား တွေ့ဆုံမှု များများလုပ်ရန်၊ တစ်ဦးတစ်ဖွဲ့၏ ပြောစကားများ၊ ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက်များကို ကျန်ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းများက နားထောင်ပေးပြီး နားလည်မှု၊ ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ နားလည်ပေးရန် နားထောင်ရာတွင် မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းကို ပါဝင်ဆုံးဖြတ် (Judgment) ပေးရန် မလိုအပ်ပါ။ နောက်ခံ အခြေအနေချင်း မတူညီမှုများရှိသည့်အတွက် မိမိတို့ ယူဆချက်များကို ပွင့်လင်းစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်ကို အားပေးရန်သာ လိုအပ်ပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ထိခိုက်သွား နိုင်ပြီး လူများစုက (သို့မဟုတ်) အုပ်ချုပ်သူ လူတန်းစားက လူနည်းစုကို နှိမ့်ချသည့် သဘောသက်ရောက်သွားနိုင်သည်ကိုလည်း သတိပြုရပါမည်။ အိမ်နီးချင်း တရုတ်နိုင်ငံတွင် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများကို ပိုမို အခွင့်အရေးပေးသည့်စနစ် တစ်ခုကိုကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည်ကို အတုယူဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ - စာသင်ခန်းတစ်ခုတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏လူများစု လူမျိုးကြီးဖြစ်သော ဟန်လူမျိုး ကျောင်းသားတစ်ဦးနှင့် အခြား တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုမှ ကျောင်းသားတစ်ဦးတို့ စာမေးပွဲ၌အမှတ်တူရရှိပါကလူနည်းစုကိုဦးစားပေးသည့်သဘောဖြင့်တိုင်းရင်းသား ကျောင်းသားအား အဆင့်(၁) သတ်မှတ်ပေးခြင်းကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ချက်မျိုး

ဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက သာကေပြု တင်ပြသွားခဲ့ ပါသည်။

လက်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် တိုင်းရင်းသားများနှင့် အသေးအဖွဲ့မှ စပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကိုလည်း တွေ့နေရသည်။ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အစိုးရခေါင်းဆောင်များ၏ နှလုံးသား ကြီးမြတ်မှုရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အစိုးရခေါင်းဆောင်များကလည်း ဗမာနှင့် မြန်မာကို ကွဲပြားစွာသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကို ကိုင်စွဲမထားကြရန် လိုပါသည်။ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို တည်ဆောက်ရာတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအပေါ် နှိမ်ချဆက်ဆံသော အပြုအမူ၊ အပြောအဆိုများကို အထူး ရှောင်ရှားရန် လိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ လွတ်လပ်ရေး အတူတူရခဲ့သော်လည်း လူဦးရေပိုများသော အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ဖြင့် ရှေ့ဆက်သွားနိုင်ပြီး လူဦးရေ သန်းငါးဆယ်ခန့်သာရှိသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေ ရခြင်းမှာ လူမျိုးကြီးဝါဒ စိုးမိုးသည့် စနစ်ကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ (Decentralization) မကျင့်သုံးခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ် မှားယွင်းခြင်းတို့သည် တိုင်းပြည်၏ ပဋိပက္ခ များကိုပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ တိုင်းရင်းသားများ၏စိတ်တွင် ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒ ကျင့်သုံးသည်ဟု ယူဆချက်များကြောင့် မိမိတို့လူမျိုးအရေးကို ပိုမိုရှေ့တန်းတင် လာရခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မိမိတို့နိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် အစွန်းရောက် အယူအဆများ မရှိသည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်နေသော ပြဿနာများ တချိန်ချိန်တွင် ပြေလည်သွားမည် ဟု ယူဆပါသည်။

(၂) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတရားများနှင့် လက်တွေ့ နည်းနာများ

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (National Reconciliation) ဆိုသည်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ လူထုလူတန်းစားအသီးသီး၊ အလွှာ အသီးသီး၊ အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးက ပဋိပက္ခများကို ကျော်လွှားပြီး ပြန်လည်သင့်မြတ်သည့် အခြေအနေရောက်အောင် ကြိုးစားခြင်းဟု ရည်ညွှန်း နိုင်ပါသည်။ (Reconciliation) ဆိုသည့်စကားလုံးမှာ လက်တင်ဘာသာမှ ဆင်းသက်လာပြီး (re) ဆိုသည်မှာ (again) "ပြန်လည်" ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။

(conciliation) ဆိုသည်မှာ (friendly) “မိတ်ဆွေ” ဖြစ်ခြင်းဟုဆိုပါသည်။ ရန်သူဘဝမှ မိတ်ဆွေပြန်ဖြစ်ခြင်းကို (reconciliation) ဟု ဆိုပါသည်။ ပဋိပက္ခများကြောင့် ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်များနှင့် ခံစားချက်များ၊ နှစ်နာချက်များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာမှ ပြန်လည်သင့်မြတ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် အပြောလွယ် သလောက် လက်တွေ့တည်ဆောက်ရန် ခက်ခဲသောကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ကို လေ့လာမည်ဆိုပါက ပဋိပက္ခဖြစ်ရခြင်းအကြောင်းအရင်းကို ဦးစွာသိရမည်။ (Violation) ခေါ် ချိုးဖောက်မှုများ (လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု၊ ဖိနှိပ်မှု၊ အမှုအခင်း တစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်မှုများ) ကြောင့် (Revenge) ခေါ် လက်စားချေမှုများဖြစ်လာသည်။ လက်စားချေခြင်းကြောင့် တဖန် ရာဇဝတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ပဋိပက္ခသံသရာလည်ပြီး မဆုံးနိုင်ဖြစ်ရသည်။ ထိုသံသရာကြီးကို ရပ်တန့်နိုင်ရန် ကြိုးစား လုပ်ဆောင်ခြင်းကို အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဟု ခေါ်ပါသည်။ ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးတွင် မျှော်လင့်ချက်ရှိရန် လိုပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက်ဆိုလျှင် ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန်၊ အားလုံးလက်ခံနိုင်သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန် စသည်ဖြင့် မျှော်မှန်းချက် ရှိရပေမည်။ ထို့အပြင် ညီညွတ်မျှတရန် လိုအပ်ပါသည်။ လူမျိုးစုကြီးတစ်စု (သို့) အာဏာ ရရှိထားသူ လူတစ်စုမှအသာစီးယူထားသည်ဟု ခံစားရလျှင် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ရန် မလွယ်ကူချေ။ နောက်တစ်ချက်မှာ လူသားဆန်ဆန် အတူယှဉ်တွဲနေထိုင် ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာ၊ လူမျိုးမည်မျှကွဲပြားသည်ဖြစ်စေ လူသားများ ဖြစ်ကြသည့် အားလျော်စွာ လူတိုင်းရရှိရမည့် အခြေခံ အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝ ရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဘာသာလူမျိုးမတူကွဲပြားမှုကို အကြောင်းပြု၍ အင်အားကြီးသူ လူမျိုးစုက အင်အားနည်းသူများကို ခွဲခြားဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းဖြင့် ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး တည်ဆောက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြည်သူလူထုကြားတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်နိုင်လေလေ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်လေလေ ဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်း (၇၀) ခန့် ပဋိပက္ခများကြားတွင် ရှင်သန်ခဲ့ရသဖြင့် မိမိတို့၏ မူလအစွဲများလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထိုအစွဲပေါ်အခြေခံပြီး မီဒီယာအချို့မှ ရေးသားပြောဆိုလိုက်သည့်အခါ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အားပေးရာမရောက်ဘဲ ဘိုမို ကွာဟသွားသည်များ

ကိုလည်း ကြုံရပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကိစ္စများကို သတိထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပညာရှင်အချို့က ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ကို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်ဟုဆိုကြသည်။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လူမျိုးစုတိုင်းက စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲရန်လိုသည်။ မိမိတို့၏သဘောထားအမြင်များ၊ အယူဝါဒအစွဲများကို မပြောင်းလဲနိုင်ပါက ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိရန်မဖြစ်နိုင်ချေ။ ယခင်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများနှင့် အမုန်းတရားများကြောင့် ပြတ်တောက်ခဲ့သည့် ဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ယူရမည် ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခ အလွန်ကာလတွင် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) သည် မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရမည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ် ပင်ဖြစ်ပါသည်။ (Democratic Practice) ဟုခေါ်သည့် ဒီမိုကရေစီ ကျင့်စဉ်များ ဖြစ်သည့် တူတာကိုတွဲလုပ်၊ မတူတာကိုခွဲလုပ်၊ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်း၊ တန်ပြန်လက်စားချေခြင်း မပြုလုပ်ဘဲ ဖိနှိပ်မှု ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်နိုင်မည့် အစီအစဉ်များချမှတ်ကာ အတိတ်ကို သင်ခန်းစာယူပြီး တစ်ဆင့်ချင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲသွားရမည့် လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် နည်း (၂) ခုရှိပါသည်။ တစ်ခုမှာ (National (or) Political Negotiation) - နိုင်ငံရေးအရ ပြေလည်အောင် ညှိနှိုင်းပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအဆင့်သည် တစ်မျိုးသားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ဖြစ်ပြီး မူဝါဒများ ချမှတ်ကာ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ နောက်တစ်ခုမှာ (Individual Reconciliation) ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီက မိမိတို့၏ စိတ်နေ သဘောထားများကို ပြောင်းလဲပြီး ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) တည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး နစ်နာမှု၊ ခံစားမှုများကို ကျော်လွှားပြီး (Individual Reconciliation) လုပ်ရခြင်းသည် ပို၍ ခက်ခဲသည်။ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ် တစ်ခုတွင် နစ်နာခဲ့ရသူ၊ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသူများအတွက်မူ မိမိတို့၏ ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်များ ကိုမေ့ဖျောက်ပြီး ခွင့်လွှတ်နိုင်ရန် ကြိုးစားရသည်မှာ ပို၍ခက်ခဲပေမည်။ နိုင်ငံရေးအရ မူဝါဒများ ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သလို တစ်ဦးချင်း တစ်ဖွဲချင်း လူမျိုးတစ်မျိုးချင်းစီမှလည်း အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးအတွက် ရှေးရှုကာ မိမိတို့၏ အာယာတနှင့် အမုန်းတရားများကို ဦးစားမပေးဘဲ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကိုတည်ဆောက်မှသာ ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိမည် ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း

လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ၌ ဆွေးနွေးရန် ချမှတ်ထားသည့် ကဏ္ဍကြီး (၅) ရပ် ရှိသော်လည်း လုံခြုံရေး ကဏ္ဍ ကိုမူ ယခုချိန်ထိ စတင်ဆွေးနွေးနိုင်ခြင်း မရှိသေးချေ။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍကို ဆွေးနွေး လျှင် တပ်ဖျက်သိမ်းရေး ကိစ္စများအကြောင်း မဖြစ်မနေဆွေးနွေးရမည် ဖြစ်သည်။ မူလကရှိနေပြီးသားဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်တပ်များကို စုပေါင်းရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စကို ဆွေးနွေးရန် စိုးရိမ်စိတ်များရှိနေပြီး ယုံကြည်မှု အားနည်းနေသည်။ အားလုံး လက်ခံနိုင်သည့် နိုင်ငံရေး အစီအစဉ်ထဲတွင် လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးချက်များ ပါဝင်လာနိုင်ရန် အတားအဆီးများ ရှိနေ သေးသည်။ ထို့ကြောင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ဆိုသည်မှာ ဘာကို ကိုယ်စားပြုသလဲဟု မေးရန်ရှိသည်။

ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ဆိုသည်မှာ နေရာ/ နယ်ပယ် (Space) ပင် ဖြစ်သည်။ မတူညီသည့်အတွေးအခေါ် အယူအဆ၊ အဖွဲ့အစည်း တွင်းမှ လူများက စားပွဲတစ်ခုတွင် ထိုင်ကာ အမြင်မတူသည့် အကြောင်းအရာများ ကို ဆွေးနွေးနိုင်ခြင်းသည် (Reconciliation) ပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို လက်နက်ဖြင့် မဖြေရှင်းဘဲ နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်း၊ မတူညီသော မူဝါဒနှင့် အတွေးအမြင်များကို ပြောဆိုဆွေးနွေး ငြင်းခုံနိုင်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးနယ်ပယ် (Reconciliation Space) တစ်ခုလိုပါသည်။ ထို့အတူ ရရှိထားပြီးသား နယ်ပယ် (Space) တစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် လက်ရှိ လုပ်ဆောင် နေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို မူလအခြေအနေမှ ပျက်ယွင်းမသွားစေရန် ထိန်းသိမ်းရသည့် လုပ်ငန်းသည်လည်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) ပင်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (National Reconciliation) တွင် - (Identity, Value, Attitude, Behavior) များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရသည်။ တရားမျှတမှု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးရမည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်သည်။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (Reconciliation) အတွက် အတိတ်က အဖြစ်အပျက်များကို အရေးယူရန်၊ လက်စားခြေရန် မဟုတ်ဘဲ အမှန်တရား ပေါ်ပေါက်ရန်အတွက် ကြားနာပေးခြင်း၊ ဝန်ခံပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပေးရသည်။ စိတ်ဒဏ်ရာ၊ အနာတရများကို ကုစားပေးခြင်း၊ ချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက်

သာမက ချိုးဖောက်ခဲ့သည့်သူများ၏ လုံခြုံရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းများ ပါဝင်သည်။ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် တစ်မျိုးသားလုံးအတွက် အရေးကြီးသလို မိမိနေထိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်အသိုက်အဝန်း အတွက်လည်း အရေးကြီးသည်။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဘာကြောင့်လုပ်ဖို့လိုသလဲ ဟု မေးလာလျှင် မတူကွဲပြားမှုများ၊ ပဋိပက္ခများ ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ပြန်ကျနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ မတူကွဲပြား ပြန်ကျနေသည့် အဖွဲ့အစည်းမှသည် မျှဝေသုံးစွဲပြီး အတူတကွ စုစည်းနေထိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့ ရောက်အောင်သွားခြင်းသည် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အားလုံးပိုင်သည့်အနာဂတ် အားလုံးကလက်ခံသည့် အခြေအနေသို့ ချီတက်နေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မိမိတို့နိုင်ငံအတွက် အားလုံးလက်ခံနိုင်သည့် အနာဂတ်သည် ဖက်ဒရယ် စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်ခန့် အချိန်ကာလကဆိုလျှင် ဖက်ဒရယ် ဆိုသည့် စကားလုံး သုံးရန်ပင် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ယနေ့အချိန်အခါတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကို အားလုံးပြောနိုင်ဆိုနိုင် လက်ခံနိုင်နေပြီဖြစ်သည်။ တပ်မတော် အပါအဝင် အားလုံးကဖက်ဒရယ်သည် ခွဲထွက်ခြင်းမဟုတ်၊ အားလုံးအတူတကွ ပေါင်းစည်း နေနိုင်ရေးအတွက် ဆိုသည်ကို လက်ခံနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော် မည်သည့် ပုံစံနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထူထောင်မည်ဆိုသည်ကို နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆက်လက် ဆွေးနွေးကြရဦးမည် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ မြေယာနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် နှင့် လုံခြုံရေးဟူသည် ကဏ္ဍကြီး (၅) ရပ်ဖြင့် ဆွေးနွေးကြ သည်ဖြစ်ရာ အရေးကြီးဆုံး ကဏ္ဍကြီး (၂) ရပ်မှာ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကဏ္ဍများ ပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး ကဏ္ဍတွင် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံနှင့် အခြေခံမူများကို ဆွေးနွေးရမည် ဖြစ်သလို လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင်လည်း လက်နက်ကိုင်တပ်များကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ဖျက်သိမ်းပြီး တစ်စု တစ်စည်းတည်း ပေါင်းစည်းနိုင်မည့်ပုံစံ ကို ဆွေးနွေးရမည် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည် မပြိုကွဲရန်နှင့် တိုင်းပြည်တွင်းမှ ခွဲမထွက်ရန် မည်သို့မည်ပုံ အာမခံမည် ဆိုသည့်အချက်များနှင့် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရ မည်ကို ဆက်လက် ဆွေးနွေးကြရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၏ အခန်းကဏ္ဍသည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် မည်မျှ

အရေးပါကြောင်းသိနိုင်ပေသည်။ ဆွေးနွေးမှုတိုင်းတွင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အနှစ်သာရကို ကိုင်စွဲထားမှသာ ဆွေးနွေးပွဲများ အောင်မြင်ချောမွေ့မည် ဖြစ်သည်ကို နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်သူတိုင်းက သဘောပေါက်နားလည်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် အဓိပ္ပါယ်အရ တူသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် မတူညီပေ။ ငြိမ်းချမ်းရေးထက် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဖြစ်စဉ်သည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်နက်နဲသည်။ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံများကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ မပါဝင်ပါက ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးရရန် မလွယ်ကူကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ငြိမ်းချမ်းရေး၏ သဘောသဘာဝသည် အကဲဆတ်လှသည်ဖြစ်ရာ အချိန်မရွေး ပျက်ပြယ်နိုင်သည်။ သို့သော် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် တွန်းအားပေးသည့် အခြေအနေများသည် အကောင်းဘက်သို့ ဦးတည်လာပါက ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးကို မျှော်မှန်း၍ ရနိုင်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိရန်နှင့် ရရှိထားပြီးဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲစေမည့် အခြေခံ အုတ်မြစ် ဖြစ်ပါသည်။

(၃) ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

ဖက်ဒရယ် ဆိုသည်မှာ (Resource Sharing, Power Sharing) သာမက (Sovereignty Sharing) လည်းဖြစ်သည်။ (Reconciliation) အစား (Federation) ကိုသုံးပြီး ရအောင် ဖော်ဆောင်သွားမည်ဆိုပါက မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားများလိုအပ်နေသောအရာကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဟု ထင်မြင် မိပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံများအရ ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖော်ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံများ ပြိုကွဲသွားသော သာမကရှိသော်လည်း ချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယား ပြိုကွဲသွားခြင်း၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီး ပြိုကွဲသွားခြင်းတို့သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကြောင့်

ပြိုကွဲသွားခြင်း မဟုတ်ပါ။ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းပိုဆန်ပြီး ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ရေးသားထားသောကြောင့်ဟု မြင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ အခန်း (၁၀) အရ ခွဲထွက် ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ခွဲထွက်ရန် စည်းကမ်းချက်နှင့် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိခဲ့သည်။ အခြားနိုင်ငံများ၏ ဥပမာများကိုလေ့လာပြီး မိမိတို့တိုင်းပြည်နှင့် အကိုက်ညီဆုံး ဖက်ဒရယ်စနစ် ကိုသာ ဖော်ဆောင်ရန် လိုပါသည်။ ဖက်ဒရယ်သည် ခွဲထွက်ခွင့်နှင့် မသက်ဆိုင်ပါ။ ခွဲထွက်ခဲ့ကြသော တိုင်းပြည်များသည်လည်း ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည် ဟူသော ဥပဒေရှိသောကြောင့် မဟုတ်ပါ။ လွတ်လပ်ခြင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်း ရှိနေသေးသ၍ ခွဲထွက်လိမ့်မည်ဟု မထင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဒို့တာဝန် အရေး (၃) ပါးကိုနောက်မှထားပြီး လွတ်လပ်ခြင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရားသုံးပါးကိုရှေ့တန်းတင် ဖော်ဆောင်မည် ဆိုပါက ပြဿနာများ ပြေလည်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မြင်ပါသည်။

(၂၁) ရာစုပင်လုံတွင် တိုင်းရင်းသားများ တောင်းဆိုနေကြသော (Secular State) ဆိုသည်မှာ (၁) လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်ရှိရမည်၊ (၂) နိုင်ငံတွင်းရှိ လူအားလုံးသည် မည်သည့် ဘာသာကို ကိုးကွယ်သည်ဖြစ်စေ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိစေနိုင်ရပါမည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပတ်သက်သော သီအိုရီများကို လေ့လာဆွေးနွေးနေသော်လည်း မြန်မာပြည်နှင့် ပတ်သက်သော ဖက်ဒရယ်လစ်ဇင် ကို ယခုအချိန်ထိ ပုံမဖော်နိုင်သေးပါ။ ယခုဆွေးနွေးနေကြသော ဖက်ဒရယ် စနစ်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများသာမက ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းစနစ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဗဟုသုတများ ကိုပါ ပေးနိုင်ရန်လည်း မျှော်လင့်ပါသည်။ ကချင်၊ နာဂ၊ ချင်း၊ ရခိုင် ပူးပေါင်းပြီး (Confederation) လုပ်ရန် အယူအဆအသစ်တစ်ခုကို စဉ်းစားမိပါသည်။ ခွဲထွက်ရန် မဟုတ်ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံကို ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် မည်သည့်အယူအဆ အသစ်ကိုမဆို လက်ခံ ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။

တပ်မတော်က ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မကျော်သရွေ့ ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများကို မူအားဖြင့်သဘောတူထားပါသည်။ သို့သော် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁) ရာစုပင်လုံ ဒုတိယအစည်းအဝေးတွင် ညှိနှိုင်းရာ၌ “ခွဲမထွက်ရ” ဟူသော စကားလုံး သုံးရာတွင် အဆင်မပြေသဖြင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံကိစ္စတွင်လည်း အဆင်မပြေဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုလာမည့် ညီလာခံ

တွင် ပြည်နယ်များဘက်က လိုအပ်သော ဖက်ဒရယ်ကို အခြေခံရမည့် ပြည်နယ် အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲနိုင်ရန် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်းမှ ဖက်ဒရယ် နှင့် နီးစပ်သောအချက်များကိုမည်သို့ပြင်ဆင်ကြမည်ကိုစဉ်းစားနိုင်ပါက လက်တွေ့ နှင့် နီးစပ်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ အစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ လွှတ်တော်တို့ ဆွေးနွေး ကြပြီးလျှင် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ၌ ဖက်ဒရယ်နှင့် မကိုက်ညီသည့်အချက်ကို ပြင်ဆင်မည့် ချဉ်းကပ်မှုပုံစံအတိုင်း သွားသင့်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့်အချက်မှာ တိုင်းရင်းသားများ လိုလားသောကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို ကောင်းစွာ သဘောပေါက် နားလည်ရန် ဖြစ်သည်။ (Division of Power - DoP) နှင့် (Separation of Power - SoP) ကိုလည်း ကွဲကွဲပြားပြား နားလည်ရမည် ဖြစ်သည်။ (Division of Power) ဆိုသည်မှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၂) နှင့် ဇယား (၃) တို့ဖြစ်ပြီး (Separation of Power) ဆိုသည်မှာ ဥပဒေ ပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့ကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များသို့ ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးသားပြဌာန်း ထားခြင်း မရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ ရှိသကဲ့သို့ ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ရေးသားပြဌာန်းထားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများလည်း ရှိသည်။ ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်ကြား အာဏာ (၃) ရပ်ကို မိမိတို့နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီစွာ ခွဲဝေကျင့်သုံး နိုင်လျှင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ထူထောင် နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ထူထောင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအတွက် ကိုယ်စားလှယ်အချိုးအစား မျှတမှု မရှိသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ခေါ်ယူဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရပ်များ အပါအဝင်နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေးရောယှက်ခြင်း မရှိသည့် နိုင်ငံဖြစ်ရေး၊ ပြည်နယ်သစ် ပေါ်ထွန်းခွင့်ပြုရေး၊ ပြည်နယ် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသား ဖြစ်ခြင်း တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခြင်းနှင့် ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေခုံရုံး၊ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၊ ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့ထားရှိရန် သင့်-မသင့်၊ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး၊ တိုင်းရင်းသား အခွင့်အရေး တို့ကို ပြဌာန်းသည့်ဥပဒေများစသော အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစား သွားရမည်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပုံသေနည်းမရှိပါ။ တည်ဆောက် ယူရသည့် နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဖက်ဒရယ်စနစ်တိုင်း တွင် တူညီသော အခြေခံအချက်ကြီး (၅) ချက်ရှိသည်။

- (က) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် အတူတကွ အုပ်ချုပ်ခြင်း
(Self-rule and Share-rule)
- (ခ) အနည်းဆုံး အစိုးရနှစ်ရပ်ရှိခြင်း (ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် အစိုးရ)
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်အကြားတွင် အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Division of Power)
- (ဃ) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်အကြားတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူနှင့် အစိုးရအကြားတွင် ဖြစ်စေ ပဋိပက္ခများ ပေါ်ပေါက်လာပါက ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် အမြင့်ဆုံးသော တရားစီရင်ရေး ရှိခြင်း၊
- (င) (Institution) အသီးသီးသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်း တို့ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းမှုအရ ဖက်ဒရယ် ပုံသဏ္ဌာန်ဆောင်သော်လည်း အနှစ်သာရအနေဖြင့်မူ ဖက်ဒရယ် မကျသည့်အချက်များရှိသည်။ ထို့ကြောင့်ရှိနှင့်ပြီးသား ဖွဲ့စည်းမှုအတိုင်း အသက်ဝင် အကောင်အထည်ပေါ်လာစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသွားရမည် ဖြစ်သည်။ လူမျိုးကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တည်ဆောက်မည်ဆိုပါက အောင်မြင်ရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ လူမျိုးကိုအခြေမခံဘဲ တည်ဆောက်ရုံဖြင့်လည်း လွယ်လင့်တကူ အောင်မြင်သွားမည် မဟုတ်ပါ။ အနောက်နိုင်ငံအများစုသည် လူမျိုးရေးကို အခြေမခံဘဲ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ညီညွတ်စွာ နေထိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကို တည်ဆောက်ရန် စဉ်းစားချိန်တွင် တစ်ဘက်တည်းမှ စဉ်းစားခြင်း မဟုတ်ဘဲ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ စဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှု မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နိမ့်ကျနေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ချမ်းသာမှုကို မျှဝေပေးခြင်းနှင့် အားလုံးသည် နိုင်ငံသားဖြစ်သည်ဟူသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့်သာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အောင်မြင်စွာ တည်ဆောက်နိုင် ပေလိမ့်မည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသည် ခွဲခြားမရပါ။ တိုင်းရင်းသားများ လက်နက်ကိုင်ခြင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ် မရခြင်းကြောင့်၊ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင်

မပါဝင်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ ဆိုသည်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပြီး နှစ်ပေါင်းမည်မျှတွင် အောင်မြင် နိုင်မည် ဆိုသည်ကိုခန့်မှန်း၍ မရနိုင်ပါ။ နောင်အနာဂတ်တွင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲဖြင့် တက်လာသည့် အစိုးရ များက ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်သွားရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါတီခေါင်းဆောင်များအနေနှင့် အမြော်အမြင်ရှိစွာဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို တာဝန်ယူသည့်အဖွဲ့ဖွဲ့စည်းကာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် အစဉ်အမြဲ ထိတွေ့ဆက်ဆံနေရန် အကြံပြုလိုပါသည်။

(၄) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ များကို အခြေခံပြီးသွားရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို သွားရာ၌ လိုအပ်ချက် တစ်ခုမှာ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နေသူများသည် ဖြစ်စဉ်ကို နားလည်မှု အားနည်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဖြစ်စဉ်၏ လိုအပ်နေမှုကို မဖြည့်ဆည်းဘဲ ဖြစ်စဉ်ကိုသာ တွန်းပို့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ဟု ယူဆသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ ဖြင့် သွားရာတွင်ဖြစ်စဉ်ကို နားလည်မှု နှင့် အချိန်ပေးနိုင်မှုတို့ လိုအပ်ကြောင်း ဆွေးနွေးအကြံပြုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်သည် ပဋိပက္ခသက်တမ်းရှည်ကြာသည် နှင့်အညီ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်သည့် ယန္တရားက ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အထိ အစိုးရသက်တမ်း ငါးနှစ်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သည့်အဓိက အင်စတီကျူးရှင်းများ အများအပြား ပေါ်ထွက် ခဲ့သည်။ ယနေ့ ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်သည် အဆိုပါ အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အကျိုးဆက်များဖြစ်သည်။ မျှော်မှန်းသည်ထက် ပို၍ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး နိုင်လှသော ငြိမ်းချမ်းရေး ယန္တရားကို တာဝန်ရှိသူများက ကြေညက်စွာ နားလည်ထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ အစိုးရ ခေါင်းဆောင်များ ကိုယ်တိုင် မည်သည့် အင်စတီကျူးရှင်းက မည်သည့်အပိုင်း အတွက် အဓိက တာဝန်ရှိသည် ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ဆောင်မည် ဆိုလျှင် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့် မည်သူတို့က

ဦးဆောင်ကျင်းပပြီး အချိန်မည်မျှ ကြာမည်၊ ကြားကာလတွင် အဆင့်မည်မျှကို ဖြတ်ကျော်ရမည် စသည့် အဓိက အချက်များကို ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေရသူ အနည်းစုကသာ အသေအချာ နားလည်သည့် အနေအထားကို တွေ့မြင်ရသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) အရ ပေါ်ထွက်လာသော အဓိက ယန္တရားနှစ်ခုရှိပြီး ယင်းနှစ်ခု၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပြည်သူအများစုက အကြမ်းဖျင်းမျှပင် နားလည်သည့် အနေအထား မရှိသေးပါ။

ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် တာဝန်ရှိသူများ၊ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မီဒီယာများ၊ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများကသာ တီးမိခေါက်မိ နားလည်သည့် အနေအထားကို မြင်တွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ အောင်မြင်မှသာ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်နိုင်မည်။ ဆွေးနွေးပွဲများ အောင်မြင်ရေးအတွက် လူထုထောက်ခံမှုက အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် တည်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ဖြစ်တည်ရာနှင့် ဦးတည်ရာကို ပြည်သူအများစု ကောင်းစွာ သိရှိနားလည်စေရန် အစိုးရက ရုပ်/သံများ၊ သတင်းစာ၊ ရေဒီယိုများမှတစ်ဆင့် အသိပညာဖြန့်ဝေမှုများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ သို့မဟုတ်လျှင်မူလက ရှုပ်ထွေးရင်းစွဲရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းများကို ပြည်သူအများစုက ကွဲကွဲပြားပြား နားမလည်ခြင်း ၏အကျိုးဆက်က အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ကိုပါ ထိခိုက်လာနိုင်ပါသည်။

အစိုးရသစ်တက်လာပြီးနောက်ပိုင်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပရာတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်း၌ အားနည်းချက်များစွာ တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသည်ဟု ဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်လာသူတစ်ဦးကဆိုသည်။ အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ချက်မရှိဘဲ ကျင်းပ ကြသည်။ မူဝါဒပိုင်းကို အထက်မှ ချပေးသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ရ သည့်အတွက် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍ နည်းပါးလာသည်။ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံတွင် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားသော နိုင်ငံရေး ပါတီများ ပါဝင်ခွင့်ရှိသည်ဟု တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) တွင် ဆိုထားသော်လည်း လက်ရှိ အစိုးရလက်ထက်တွင် အနိုင်မရရှိသော တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေး ပါတီများ ပါဝင်ခွင့်မရှိသည့် အပေါ် တိုင်းရင်းသားများ အနေဖြင့် များစွာ စိတ်မကောင်း ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံရေး

ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပပုံနှင့် ပတ်သက်၍လည်းမကြေလည်မှုများ၊ အငြင်းပွားမှုများ မကြာခဏ တွေ့နေရပြီး ယင်းမကြေလည်မှုများကို ရှင်းလင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသအလိုက် ဆွေးနွေးပွဲများ၊ လူမျိုးအလိုက် ဆွေးနွေးပွဲများ အတွက် တိကျသော လုပ်ငန်း လမ်းညွှန်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲ သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်ပြီး အဆိုပါ လမ်းညွှန်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် ရှိစေသင့်ပါသည်။ အခြားတစ်ဘက် တွင်လည်း ဆွေးနွေးပွဲများ ကြန့်ကြာနေခြင်း၏ ဇစ်မြစ်ကို ရှာဖွေကာ ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယခု အစိုးရလက်ထက်တွင် နှစ်ကြိမ်သာ ကျင်းပနိုင် သေးသည့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံသည် နောက်ထပ် ကျင်းပ မည့် အကြိမ်အများအတွက် သင်ခန်းစာ ဖြစ်သင့်သည်။ သို့နှင့်တိုင် လိုအပ်ချက်များ က ပို၍ပို၍သာ များလာနေပြီး သတ်မှတ်အချိန်အတိုင်း ညီလာခံများ မကျင်းပ နိုင်ခြင်းက ဦးဆောင်သူများ၏ အရည်အချင်းကို မေးခွန်းထုတ်ရမည့် အနေအထား ဖြစ်လာသည်။ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပချိန် ကြားကာလ ပိုဝေးလာလေလေ ပြဿနာများ ပို၍ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်လေ ဆိုသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၏ မူရင်းအနှစ်သာရသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြကုန်သော တိုင်းရင်းသား အားလုံး ညီရင်းအကို မောင်ရင်းနှမသဖွယ် အပြန်အလှန် နားလည်မှုရှိရှိ ယှဉ်တွဲ နေထိုင်ကြရေးဖြစ်သည်။ နားလည်မှု၊ ယုံကြည်မှုတို့ တည်ဆောက်ရန်အတွက် ဆိုလျှင် များများတွေ့ များများဆွေးနွေး၊ များများ နားထောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အစည်းအဝေး ကာလ၌သာ တာဝန်တစ်ခုသဖွယ် တွေ့ဆုံနှုတ်ဆက် ဆွေးနွေးပြီး ကျန်အချိန်များ၌ မဆိုင်သလို နေကြပါမူ ပြဿနာတို့၏ ဇစ်မြစ်ကို ရှာမတွေ့နိုင်ပါ။ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ အကြား၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များအကြား၊ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေး ပါတီများ အကြား များများတွေ့ များများပြောကြရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ပဋိပက္ခတို့မှာ တိုက်ရိုက် အချိုးကျလျက် ရှိသည်ဖြစ်ရာ ပြဿနာများကို စားပွဲဝိုင်းသို့ ယူမလာနိုင်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် အဖြေရှာရန် အခွင့်မသာလျှင် မြေပြင်၌ ပဋိပက္ခတို့သာ တစ်စတစ်စ ကြီးထွားလာဖွယ်ရာရှိသည်။ နောက်ပိုင်းကာလများအတွင်း အဆိုပါ ဖြစ်ရပ်မျိုးခပ်စိတ်စိတ်တွေ့လာရပြီးအမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ပင်မရေစီးကြောင်းတွင် ပါဝင်နေသူအချို့ပင် လက်ရှိ ဆောင်ရွက် နေသည့်

လုပ်ငန်းစဉ်၏ဦးတည်ရာနှင့် ပန်းတိုင်ကို သဲသဲကွဲကွဲမရှိတော့ဘဲ သံသယမျက်စိတို့ ပိုကျယ်လာတော့သည်။

သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံဆွေးနွေးပွဲများ အောင်မြင်စွာကျင်းပပြီး အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သဖြင့် ဆွေးနွေးပွဲ ပုံသဏ္ဌာန်၊ ဦးဆောင်ကြသူများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ပြဿနာများ၊ ကြာမြင့်နိုင်ချိန် စသည်တို့ကို လူထုက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရှိ နားလည်ကြရန် လိုအပ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်နေသူများ ကောင်းစွာ သိရှိနားလည်ကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဖြစ်စဉ် ကြာရှည်လာသည်နှင့်အမျှ စိတ်အားထက်သန်မှု၊ ယုံကြည် မျှော်လင့်မှုတို့ အားပျော့လာတတ်သည်ဖြစ်ရာ ရေရှည်ချီတက်ရမည့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် ဗဟုသုတ၊ အသိပညာနှင့် ယုံကြည် မျှော်လင့်ချက်တို့ လျော့ပါးမသွားရန် သတိပြုရမည် ဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးပွဲ၏ အနှစ်သာရမှာ ပြဿနာကို အဖြေရှာရေး ဖြစ်ရာ အဖြေထွက်နိုင်မည့် နည်းလမ်း ပေါင်းစုံကို အသုံးပြုရန် လိုအပ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ကြသူ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် မကြာခဏ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြရန် လိုအပ်ပြီး ယင်းသို့ တွေ့ဆုံမှု၊ ဆွေးနွေးမှုများသည် အခါခပ်သိမ်း တရားဝင် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးပွဲများ ဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံခြင်းများကသာ နှစ်ဘက် လက်ခံနိုင်မည့် ဆုံမှတ်သို့ အမြန်ရောက်ရှိနိုင်သည်ဖြစ်ရာ အမျိုးသား အချင်းချင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ခေါင်းဆောင်များ အချင်းချင်း ဦးစွာ သင့်မြတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မိတ်ဆွေရင်းချာ ဖြစ်မလာသည့်တိုင် ရန်သူအဖြစ်မှ ရပ်စဲနိုင်မှသာ အားလုံးလက်ခံနိုင်မည့် ဘုံ အခြေအနေသို့ လက်တွဲသွားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ များများတွေ့၊ များများနားထောင်၊ များများ ဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ် အကြံပြုကြပါသည်။

(၅) သတင်းမီဒီယာများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

“မီဒီယာ” ဆိုသည်မှာ ပြည်သူလူထု၏ အတွေးအမြင်ကို ပုံဖော်သည့် နေရာတွင် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပြီး တစ်ဘက်၌လည်း ပြဿနာ ကို ဖြေရှင်းသူ ဖြစ်နိုင်သလို ပြဿနာကို ဖန်တီးသူလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မီဒီယာသည် ပဋိပက္ခ၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလည်း ဖြစ်သွားနိုင်ပါသည်။ မီဒီယာသမား

အနေဖြင့် သွေးထွက်သံယို ကိစ္စရပ်ကို စိတ်ဝင်စားသည်။ ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရသည့် ကိစ္စရပ်မျိုးအတွက် သတင်းရေးသားရန် စိတ်ဝင်စားမှု နည်းပါးကြသည်။ စစ်ပွဲတစ်ခုဖြစ်လျှင် အမှန်တရားသည် ဦးစွာကျရုံးသည်ဟု ဆိုသော်လည်း မီဒီယာသမား အနေဖြင့် အမှန်တရားအတွက် အားထုတ် အလုပ်လုပ်ရန် များစွာ လိုအပ်ပါသည်။ မီဒီယာ သမားများသည် မိမိတို့ အားသန်ရာ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ရေးသား လျှောက်လှမ်းတတ်ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး သတင်းများ ရေးကြရာတွင် (War Journalism) ဆိုသော (Negative Side) မှ ရေးကြသူများ၊ (Peace Journalism) ဆိုသော (Positive Side) မှ ရေးကြသူများ ရှိသလို အမှန်တရား ဘက်ကသာ ရပ်တည်သော (Truth Journalism) လည်း ရှိသည်။

မီဒီယာများသည် ပေါ်လစီရေးဆွဲသူဟု ဆိုကြသည်။ ဥပမာ (CNN) ကဲ့သို့သော သတင်းဌာနကြီးမျိုးက သတင်းတစ်ပုဒ် ဖော်ပြလိုက်လျှင် အစိုးရက ထိုသတင်းအပေါ် အခြေခံ၍ မူဝါဒရေးဆွဲတတ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရခိုင် ပြဿနာမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အမေရိကန် သံအမတ်အနေဖြင့် မူဝါဒ၊ သဘောထားများ ပျော့ပြောင်းမှုရှိခဲ့သော်လည်း (CNN) ၏ ရခိုင်အရေး သတင်း ဖော်ပြချက်များအရ ၎င်းတို့၏ မူဝါဒ၊ သဘောထားများ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲ သွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (Traditional Media) တွင် (Gate Keeper) ဖြစ်သည့် အယ်ဒီတာ အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း အရေးကြီးလှသည်။ သို့သော် နောက်ပိုင်းတွင် (Gate Keeper) မရှိသော (Facebook)၊ (Twitter) စသော မီဒီယာအသစ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ ဩဇာကြီးမားလာသည်။ (International Republican Institute - IRI) ၏ သုတေသန အချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် (Facebook) သုံးစွဲသူ (၁၄) သန်းရှိသည်။ ဖုန်းဖြင့် (Facebook) သုံးစွဲသူ (၉၃) ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ မြန်မာလေးဦးတွင် တစ်ဦးမှာ (Facebook) သုံးပြီး၊ နေ့စဉ်သုံးစွဲသူ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည်။ (Facebook) ပေါ်ရှိ အကြောင်းအရာများ အပေါ် အားလုံး နီးနီးမှန်သည်ဟု ယူဆသူ (၅၅) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး၊ အားလုံး လိုလိုမှန်သည်ဟု ယူဆသူ (၂၉) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ထိုနှစ်ခုကို ပေါင်းလိုက်လျှင် (၈၄) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ဆယ်ယောက်တွင် ရှစ်ယောက်က သတင်းအားလုံးအပေါ် မှန်သည်ဟု ယုံကြည် နေကြသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်စေနိုင်သည့် ပိုစ်ကို နေ့တိုင်းနီးနီး တွေ့သည်ဟု ဖြေဆိုသူ (၂၄) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် တစ်ပတ်တစ်ကြိမ် တွေ့သည်ဟု ဖြေဆိုသူ (၃၆) ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဆယ်ကြိမ်တွင် ခြောက်ကြိမ်သည် ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော ပိုစ်ကို တင်နေသည်ကို စိုးရိမ်ဖွယ် တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ (Gate Keeper) မရှိသော

(New Media) ၏ (Impact) ကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားကြရန် လိုအပ်သည်။ (Social Media) များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလာခြင်းနှင့် မီဒီယာတွင် ကြော်ငြာခြင်းထက် (Digital Marketing) ကိုသာ အသုံးပြုကြခြင်းကြောင့် မီဒီယာများ ရပ်တည်ရန် ခက်ခဲလာသည်။ နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာအနေဖြင့် သတင်းများသည် (Donor Oriented) ပုံစံဖြစ်လာပြီး အနှောင်းအဖွဲ့ကင်းစွာ ရေးသားနိုင်ခြင်း မရှိတော့သည်ကို တွေ့ရသည်။

အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုသည်မှာ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် သွားရသော ဖြစ်စဉ်ဟု မြင်ပါသည်။ ထို့အတွက် ကိုယ်လိုချင်သမျှ အကုန်မရလင့် ကစား အရင်ရတာကိုယူပြီး ညှိနှိုင်း သွားကြပါက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ပြေလည်လာနိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပြည်သူလူထုက စိတ်ခံစားမှု မြင့်မား နေသည့် အချိန်မျိုးတွင် မီဒီယာများသည် အခြေအနေကို မည်သို့ ထိန်းကျောင်း ရေးသားမည်ဆိုသည့် ရှုထောင့်က ရေးသားခြင်းမျိုး နည်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ အစိုးရပိုင် မီဒီယာများတွင်လည်း မီဒီယာ၏ သဘောသဘာဝကို တတ်သိ နားလည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ မီဒီယာသမားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဩဇာသည် မည်မျှ ကြီးမားကြောင်း သိရှိရန် လိုပါသည်။ အချို့သော မီဒီယာများမှာ (Donor) ဖြင့် ရပ်တည်နေရသည့်အတွက် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရေးသားနိုင်မှုအပိုင်းတွင် အားနည်းသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မီဒီယာများ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားနိုင်ရန် (Platform) တစ်ခု ဖန်တီးပေးသင့်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကိုပြည်သူလူထုက စိတ်ဝင်စားမှုနည်းခြင်း၊ မီဒီယာများကလည်း လူကြိုက်နည်းသည့် သတင်းများကို ဖော်ပြရန်ခက်ခဲခြင်း စသည်တို့ကြောင့် အစိုးရ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြည်သူ လူထုက မသိရှိနိုင်သည့်အတွက် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှု စနစ် (Check and Balance) ပျောက်လာသည်။ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့်လည်း ကဏ္ဍရပ် တိုင်းတွင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူထားခြင်း နှင့် မီဒီယာများ၏အခန်းကဏ္ဍကို အားပေးခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ သို့သော် လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မီဒီယာ သမားများကို တည်ဆဲဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) ဖြင့် တရားစွဲသော ပြဿနာ ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထဲထဲဝင်ဝင်ရေးသားရာတွင် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။ တစ်ခါတရံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး သတင်းရယူရာ၌ နှစ်ဘက်မျှတသော သတင်းရယူနိုင်မှု အခြေအနေမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် သတင်းမီဒီယာနှင့် ပို၍ ထိတွေ့သည့် ဘက်ကို ပြည်သူလူထုက ပို၍ ယုံကြည်

ကြသည်။ တဖန် မီဒီယာကို သုံး၍ ဝါဒဖြန့်ခြင်းများလည်း ရှိလာတတ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းမီဒီယာကဏ္ဍတွင် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ်မှုမှာ (Resourcefull Person) မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ မီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍ အရေးကြီးသည်ဟု ယူဆလျှင် မီဒီယာများကို နေရာ ပေးရန်လည်း လိုပါသည်။ သတင်းမီဒီယာသမား အများစုမှာလည်း ခေါင်းစဉ်တစ်ခုတည်းကို အာရုံစိုက်ရေးရခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ကဏ္ဍစုံကို ရေးရသည့်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးကို အသေးစိတ် လေ့လာနိုင်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ နောက်ထပ် အားနည်းချက် နှစ်ခုမှာ မီဒီယာသမားများ၏ အရည်အချင်းနှင့် မိမိရေးသားလိုက်သော သတင်းအပေါ် တာဝန်ယူနိုင်မှုတို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတွက် မီဒီယာသမားများအား အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ သင်တန်းများ ပြုလုပ်၍ သတင်း အချက်အလက် ဝေမျှပေးခြင်းဖြင့် ပိုမိုနားလည်မှု ရှိလာပြီး သတင်းဖော်ပြမှုများ အကောင်းဘက် အမှန်ဘက်သို့ ရောက်ရှိလာနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသည်။

(၆) ရခိုင်ပြည်နယ်မှ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ပြဿနာများသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အဓိက ပြဿနာ (၃) ရပ်မှာ (၁) ရိုဟင်ဂျာ အရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု ပြဿနာ၊ (၂) တရုတ်နိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စနစ်တကျ စီမံခန့်ခွဲနိုင်မှုမရှိခြင်း ပြဿနာ၊ (၃) ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် (Arakan Army - AA) လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ပေါ်လာပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဆင်မပြေမှုများ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်လာကာ ပြည်တွင်းစစ် သက်ဆိုးရှည်နိုင်သည့် ပြဿနာပင် ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် အရေးကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဘက်ပေါင်းစုံမှ မြင်သောအမြင်မှာ ခိုးဝင်ဘင်္ဂါလီကိစ္စနှင့် လူဦးရေ ပေါက်ကွဲမှု ပြဿနာအပေါ် အခြေခံနေသည်ဟု ရှုမြင်သုံးသပ်သည်။

အခေါ်အဝေါ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဘင်္ဂါလီနှင့် ရိုဟင်ဂျာ မည်သို့ တရားဝင်သုံးနှုန်းရမည်ကို မသိဘဲ အခက်ခဲဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကို ရိုဟင်ဂျာဟု လက်ခံလိုက်လျှင် တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ ရိုဟင်ဂျာဆိုသူများ ရခိုင်ဒေသတွင် လာရောက်

စုစည်းလာပြီး (Ethnic Identity) တောင်းဆိုလာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာပြည်တွင်မွေးဖွားသော ကလေးကို မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ပေးရမည် ဆိုသည့် ကိုဖီအာနန် အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သည့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံတည်ဆဲဥပဒေအရ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ပါ။ ယခင် ဦးသိန်းစိန် အစိုးရ လက်ထက် ရခိုင်ကော်မရှင် နှင့် ယခု အာနန်ကော်မရှင်တို့တွင် ကွာခြားချက်မှာ ၁၉၈၂ နိုင်ငံသား ဥပဒေ ပြင်ဆင်မှုတစ်ခုသာရှိပြီး အခြေထုတ်ရန် မှာ ရခိုင်ပြည်နယ် မှ ဘင်္ဂါလီများက ရိုဟင်ဂျာကို ရွေးမည်လား၊ နိုင်ငံသားကို ရွေးမည်လားဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၈၂ နိုင်ငံသား ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို နိုင်ငံတော်ကောင်စီက ချမှတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် လက်ရှိတွင် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံ၌ နိုင်ငံတော်ကောင်စီ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမရှိပါ။ ထိုဥပဒေသည် လက်ရှိ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နှင့်လည်း လိုက်လျောညီထွေမှု မရှိပါ။ အကယ်၍ ထိုနိုင်ငံသားဥပဒေကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အတည်မပြုခင်ကတည်းကသာ ပြင်ဆင်ပြီးဖြစ်လျှင် ယနေ့ဖြစ်ပွားနေသော ရခိုင်ကိစ္စကို ဖြေရှင်းပြီးသား ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။

နိုင်ငံသားဟုဆိုရာ၌ မွေးရာပါ နိုင်ငံသားနှင့် ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ ၁၉၈၂ ဥပဒေအရ ဘင်္ဂါလီများအား ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားအဖြစ်သာ လက်ခံနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ ဆိုသည်ကို လက်ခံလိုက်ပါက ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ဆက်လက်၍ တောင်းဆိုလာနိုင်ပါသည်။ ဘူးသီးတောင် မောင်တော ဒေသတွင် ဘင်္ဂါလီ ၉၈% ခန့်ရှိနေပြီး ၎င်းတို့က အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်နယ် တောင်းဆိုလာပါက အခက်တွေ့နိုင်ကြောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ပြည်နယ်အမည်ကို ရိုဟင်ဂျာ ဟု တောင်းဆိုကာ တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခွင့်ပါ ဆက်လက် တောင်းဆို လာလျှင် ပြည်တွင်းမှ တိုင်းရင်းသားများနှင့် ပဋိပက္ခများ ပိုမိုတင်းမာလာနိုင်ပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မောင်တောမြို့နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ဘင်္ဂါလီများကို လူမျိုးသုဉ်း သတ်ဖြတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက် မရှိခဲ့ပါ။ ထိုသို့ ရည်ရွယ်မှု (Intent) မရှိခြင်းကို ယခင် အစိုးရအဆက်ဆက် လုပ်ဆောင်ချက်များ (White Card) ထုတ်ပေးခြင်း၊ ယခု (National Verification Card - NVC) ကဒ် စီစဉ်ပေး၍ နိုင်ငံသား ဥပဒေနှင့်

ကိုက်ညီမှု ရှိ-မရှိ စိစစ်ပေးခြင်း၊ မြေပုံတွင် ဘင်္ဂါလီ ၁၀၀၀ ခန့်ကို နိုင်ငံသားအဖြစ် ခွင့်ပြုပေးခဲ့ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် သက်သေပြနိုင်ပါသည်။ မြန်မာအစိုးရဘက်မှ နိုင်ငံတကာ ဖိအားများကို တုန့်ပြန်မှု နှေးကွေး နေခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် နယ်စပ်ခြံစည်းရိုးနှင့် လုံခြုံရေးအရ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားမှုများနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အခြေအနေများအား တုန့်ပြန်မှု မရှိသေးသလို မဟာဗျူဟာချမှတ်ဆောင်ရွက်မှုအပိုင်း အားနည်းသည်ဟု ဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်လာသူ တစ်ဦးက သုံးသပ် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာကိစ္စကို ယခင်အစိုးရ အဆက်ဆက်တွင် နိုင်ငံတကာကိစ္စအဖြစ်မခံခဲ့ပါ။ ထိရောက်မှုရှိသော (Communication Strategy) ကို အစိုးရက ချမှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဗဟိုအစိုးရတစ်ခုတည်းက ကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်ရုံနှင့် မလုံလောက်ပါ။

ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအကြားတွင် ကွာဟချက် ကြီးမားစွာ ရှိနေပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးမထားသလို ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်အစိုးရ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများအား မည်သို့ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနေကြောင်း သိရှိမနေပါ။ ဗဟိုမှ ချမှတ်လိုက်သော မူဝါဒများကို ပြည်နယ်အဆင့်မှ ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ဖို့ လိုအပ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ် ပြဿနာဖြေရှင်းသည့် မည်သည့်ကော်မတီတွင်မဆို ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ က (Mandate) ပြုထားသည့်သူများလည်း ပါဝင်သင့်သည်။ ၎င်းတို့ပါဝင်မှသာ ၎င်းတို့မှတစ်ဆင့် ရခိုင်လူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကိုရပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်အရေးကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်လူထုကို မျက်ကွယ်ပြုထားသလို မလုပ်သင့်သကဲ့သို့ ဘင်္ဂါလီ အသိုင်းအဝိုင်းထဲမှ ယုံကြည်မှုကိုလည်း စည်းရုံးရယူသင့်ပါသည်။ ဘင်္ဂါလီအသိုင်းအဝိုင်းကို ရိုဟင်ဂျာမတောင်းဆိုဘဲ နိုင်ငံသားအဖြစ် သဟဇာတဖြစ်အောင် နေထိုင်နိုင်ရန် စည်းရုံးပြောဆိုသင့်ပါသည်။ ရခိုင်လူထု အသိုင်းအဝိုင်းကိုလည်း ရိုဟင်ဂျာ လက်မခံလျှင်သော်မှ နိုင်ငံသား ဖြစ်သင့်သူများကို နိုင်ငံသားအဖြစ် ပေးသင့်ကြောင်း အချက်အလက် နှင့် ရှင်းပြ စည်းရုံးသင့်ပါသည်။ အဓိကမှာ (Public Consultation) များများလုပ်ရန် လိုအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးအကြံပြုထားပါသည်။

(၇) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး တည်ဆောက်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ဆိုလျှင် အောက်ပါ အကြောင်းအရာတို့ကို နားလည်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တိုင်းတွင် ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ပါဝင်သည့် ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) ပုံစံ၊ ထူးခြားချက်များ၊ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေများ၏ ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) များနှင့် ကွာခြားချက်များ၊ တူညီချက်များကို လေ့လာရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တစ်ခုစီတိုင်းတွင် ၎င်း၏ အနှစ်သာရ (Essence) (သို့) (Substance) ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) နှင့် အနှစ်သာရ (Essence) ကို ကွဲပြားစွာ သိရှိနားလည်ရန် လိုပါသည်။ (Structure) နှင့် (Essence) ကို ကွဲပြားစွာ မသိရှိဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးလုပ်ငန်း အောင်မြင်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်မည် ဆိုပါက (Structure) နှင့် (Essence) တွင် “ဘာကိုအရင်ပြင်မှာလဲ” ဆိုသည်ကို ဦးစွာဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့နောက် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး မည်သို့ဆက်စပ်နေသည်ကိုလည်း သိရှိနားလည်ရမည် ဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ပုံဖော်ကြပါလိမ့်မည်။ သို့သော် တူညီသည့်အချက်မှာ အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ နံပါတ်

- (၁) (Role) - ဤဥပဒေကပြည်သူတို့အတွက်ဘာလုပ် ပေးရမလဲ၊
- (၂) (Power) - အခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်နေသော အာဏာများ၊
- (၃) (Structure) - အာဏာများကို မျှမျှတတ ခွဲဝေနိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) (Structure တွင် ပါလီမန်စနစ်၊ သမ္မတစနစ်၊ ဘုရင် အုပ်ချုပ် သည့် စနစ် စသည်တို့ ရှိကြသည်။)
- (၄) (Devision of Power – DOP) ကို(Separation of Power –SOP) နှင့် ရောထွေးနေကြသည်များလည်းရှိသည်။
(ဥပမာ - ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တွင်

ပုဒ်မ - ၁၁ နှင့် ၁၂ တို့သည် (DOP / SOP) ကွဲပြားမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရမည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံဖြစ်စေ (Power) နှင့် (Structure) ကို အလွဲသုံးစား မလုပ်နိုင်စေရန် (Check and Balance of Power) နှင့် ပြန်လည်ထိန်းညှိ ထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) အရ (Check and Balance of Power) ရှိသော်လည်း အနှစ်သာရ (Essence) အရ (Check and Balance)ကို အသုံးပြု၍ မရနိုင်သော အနေအထားများရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးသားရာ၌ အောက်ဖော်ပြပါ အခွင့်အရေးများ၊ ဥပဒေများနှင့် စံနှုန်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား ရမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့်အရေးအခွင့်အရေး (Rights) နှင့် ရပိုင်ခွင့် (Privilege) ကို ကွဲပြားစွာ သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် အရေးကြီး သည်မှာ အခွင့်အရေး (Rights) ဖြစ်ပြီး ရပိုင်ခွင့် (Privilege) ဆိုသည်မှာ (By Law) အရ ဖန်တီးသည့်အရာဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာ၏ အခြေခံဥပဒေများကို လေ့လာချိန်တွင် အရေးကြီး အလေးထားရမည့် ကိစ္စမှာ နိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့်အရေး (Right of Citizens) ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော ဖွဲ့စည်းမှု (Structure) ဖြစ်စေ၊ (Division of Power) ဖြစ်စေ၊ (Separation of Power) ဖြစ်စေ၊ (Check and Balance) ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရကြား အာဏာခွဲဝေခြင်းဖြစ်စေ အားလုံးသည် နိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့်အရေး (Rights of Citizens) ပေါ်တွင် အခြေခံပြီးရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ အစိုးရအသီးသီး၏ ဆက်နွယ်မှုပုံစံသည် အခြေခံဥပဒေ၏ အရေးကြီးသော အနှစ်သာရ ဖြစ်ပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ (Customary Law)

အခြေခံဥပဒေကို စဉ်းစားသည့်နေရာတွင် (Customary Law) ကို ပစ်ပယ်ထား၍ မရပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် (Customary Law) ကို အခြေခံပြီး (Irritant Law) ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ

(Customary Law) ကို အခြေခံ၍ စာဖြင့် ရေးသားထားသော ဥပဒေဖြစ်သည့် အတွက် (Customary Law) ကို နားလည်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ညီလာခံ (Convention)

ညီလာခံ (Convention) မရှိဘဲ အခြေခံဥပဒေ ရေးသားရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ အမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲခဲ့သလို ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံကို ကျင်းပပြီး ထိုညီလာခံမှ ထွက်ပေါ်လာသော သဘောတူညီချက်များကို အခြေခံ၍ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို ပြင်ဆင် သွားရမည် ဖြစ်သည်။

Statutory Law & Judge-made Law

(Statutory Law) ဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ဥပဒေပြုပြီး ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေဖြစ်ပြီး (Judge-made Law) ဆိုသည်မှာ တရားသူကြီးမှ ဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း ၎င်း၏တရားစီရင်နိုင်ခွင့်ရှိသည့် အာဏာဘောင်အတွင်းမှ စီရင်ချက် ချပြီးနောက် ဥပဒေကဲ့သို့ လိုက်နာရသော စီရင်ချက်ဥပဒေများဖြစ်သည်။ အဆိုပါ (Statutory Law) နှင့် (Judge-made Law) တို့မှာ (British System) တစ်ခုဖြစ်သည်။ စာဖြင့်ရေးသားထားသော ဥပဒေ မရှိသောအခါ တရားသူကြီး၏ လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော်၏ လုပ်ဆောင်ချက် ဖြစ်စေ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်များကိုအခြေခံဥပဒေမူအဖြစ် လက်ခံ ကျင့်သုံးကြခြင်း ဖြစ်သည်။

International Rules & Norms

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးသားရာတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ နှင့် ပါဝင်ပတ်သက် ဆက်နွှယ်မှု၊ တစ်နည်းအားဖြင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်မှုတို့ကိုလည်း အခြေခံ ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လိုလျှင် လိုက်နာရမည့်စံနှုန်းများသည် မိမိနိုင်ငံ ကလည်း လိုက်နာရမည် ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုစံနှုန်းများကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။

Limited the Powers

အခြေခံဥပဒေညာရပ်တွင်အရေးကြီးသည့် အချက်မှာအခြေခံ ဥပဒေကို အာဏာပေးထားသော်လည်းအခြေခံဥပဒေသည်စာရွက်သာဖြစ်နေသည့်အတွက် ထိုစာရွက်ပေါ်တွင် ရေးသားထားသည်ကိုကျင့်သုံး သူသည် အာဏာရှိသူဖြစ်သည်။ ထိုအာဏာရှိသူကို အာဏာ အလွဲသုံး စားမပြုလုပ်နိုင်ရန် (Limited Power) ဖြင့်ပြန်လည် ထိန်းချုပ် ထားရသည်။ ထိုအချက်သည် ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတိုင်းတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အရေးကြီး သည့် အချက်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများကို နားလည်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရေးသားမည်၊ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်မည်ဆိုပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေခံဥပဒေသမိုင်းကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လေ့လာ သိရှိရန်လိုပါသည်။

The Government of India Act (1919)

မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ပြီးချိန်တွင် (The Government of India Act, 1919) ကို ကျင့်သုံးပြီး မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယလက်အောက်ခံ ပြည်နယ် တစ်ခုအဖြစ် ထားရှိကာ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ လေ့လာခဲ့ရသမျှတွင် ၁၉၁၉ မတိုင်မီ အထိ စနစ်တကျ စီစဉ်ရေးဆွဲထားသော အခြေခံဥပဒေဟူ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် (The Government of India Act, 1919) သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော အခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၅ အထိ ထိုအခြေခံဥပဒေ အောက်တွင် အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကာလတွင် ဗြိတိသျှ တို့တွင် (Constitution) ဟူသော အသုံးအနှုန်း မရှိခဲ့၍ အဓိပ္ပါယ်တူသည့် (Act) ကိုသာ သုံးခဲ့ပါသည်။

Government of Burma Act (1935)

(Government of Burma Act - 1935) ကို ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာနိုင်ငံအား အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လက်အောက်မှ ခွဲခြား၍ အုပ်ချုပ်စဉ်က ကျင့်သုံး ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် (ကရင်နီပြည်နယ်မှလွဲ၍) ပထမဦးဆုံးသော သီးသန့် အခြေခံဥပဒေဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သော ဥပဒေဖြစ်သည်။ အဆိုပါဥပဒေကို ၁၉၃၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၇ ခုနှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

The Constitution of Burma (1943)

၁၉၄၃ ခုနှစ် ဂျပန်တို့ ဝင်လာချိန်တွင် စာမျက်နှာ (၅) မျက်နှာခန့်ရှိသော (The Constitution of Burma, 1943) ကို ၁၉၄၃ မှ ၁၉၄၅ ထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

The Constitution of the Union of Burma (1947)

၁၉၄၇ မှ ၁၉၅၈ ထိ ကျင့်သုံးခဲ့သော (The Constitution of the Union of Burma) သည် ပြင်ပစွက်ဖက်မှု မပါဝင်ဘဲ ရေးခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး အခြေခံဥပဒေဖြစ်သည်။ ပြင်ပစွက်ဖက်မှု မပါဝင်ခဲ့ဟု ဆိုသော်ငြားလည်း ထိုအခြေခံဥပဒေသည် ဗြိတိသျှလွှမ်းမိုးမှု အတော်အတန် ရှိသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ်အစား ဗြိတိသျှတို့ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ပါလီမန်စနစ်ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

The Constitution of the Socialist Republic of the Union of Burma (1974)

၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် (The Constitution of the Socialist Republic of the Union of Burma, 1974) ကို ရေးဆွဲအတည်ပြုကာ ကျင့်သုံးခဲ့သော်လည်း အလုပ်မဖြစ်ခဲ့သည့်အတွက် ၁၉၈၈ တွင် အဆိုပါ အခြေခံ ဥပဒေ ပြီးဆုံးခဲ့သည်။

Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008)

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ စတင်၍ အမျိုးသား ညီလာခံများ ကျင်းပပြီးရေးသားခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပ၍ အတည်ပြုခဲ့ရာမှ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ပြီး ယနေ့ ထက်တိုင် ကျင့်သုံးနေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေ အနည်းဆုံး (၆) ခု ရှိခဲ့ပြီး အခြေခံဥပဒေ တစ်ခုစီတိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ (Structure) သည် မတူညီကြပါ။ ထို့အတူ အနှစ်သာရ (Essence) လည်း မတူညီခဲ့ပါ။ (Government of India Act) နှင့် (Government of Burma Act) နှစ်ခုသည် (Structure) အရ တူညီသည်ကို တွေ့ရသည်။ အနှစ်သာရအားဖြင့်မူ ဗြိတိသျှတို့သည် ကိုလိုနီအဖြစ် သိမ်းပိုက် ထားသော အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံနှစ်ခုကို မည်သို့ စီမံခန့်ခွဲမည်လဲ ဆိုသည်သာ ၎င်းဖွဲ့စည်းပုံများ၏ အနှစ်သာရဖြစ်ခဲ့သည်။ (Structure) အရ ဘုရင်ခံစနစ် ကျင့်သုံးခြင်း၊ လွှတ်တော်ခေါ်ယူခြင်း စသည်တို့ ရှိသော်လည်း အနှစ်သာရအရမူ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများသည် ဗြိတိသျှဘုရင်က ပိုင်ဆိုင်သည့် အရာဝတ္ထုလေးများသာ ဖြစ်သည်။ (The Constitution of the Union of Burma) သည် (Essence) အရ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်း ရာတွင် စစ်သေနာပတိချုပ် ခန့်အပ်ပြီး ဂျပန်စစ်တပ်နှင့် ပူးပေါင်းကာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို နိုင်အောင် တိုက်မည့် ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်သည်ဟု နားလည်ရပါသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဖော်ဆောင်လိုသည့် (Essence) ဖြစ်သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတို့၏ သမိုင်းကြောင်းကို ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်ပါက ၁၉၃၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ အသုံးပြုခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသီးသီး၏ အနှစ်သာရများမှာ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ လွတ်လပ်ရေးရရှိရန်၊ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထူထောင်ချိန်တွင် တပ်မတော်က အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှနေ၍ ပါဝင်ရန် စသည့် သမိုင်းကြောင်းအရ ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံနှင့် အနှစ်သာရများကို တွေ့မြင်ရပေမည်။

အခြေခံဥပဒေတစ်ခုကို လေ့လာမည်ဆိုပါက ၎င်း၏ ဒဿန (Preamble) ကိုလည်း လေ့လာရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်ကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းတွင် နိုင်ငံ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာ ကြီးမားမှုတို့ကို ဖော်ညွှန်းလိုသည်နှင့်တကွ နယ်ချဲ့တို့အပေါ် နာကျည်းချက်၊ ခံစားချက်အားလုံးကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို လေ့လာကြည့်ပါကလည်း ပုဒ်မ (၆) တွင် ခိုတာဝန်အရေးသုံးပါး ပါဝင်ရသည့် အကြောင်းအရင်းကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။ တပ်မတော် အရာရှိကြီးများနှင့် ပညာရှင်များကို မေးမြန်းခဲ့ရာတွင် ၁၉၉၂ ခုနှစ်၌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ (ငြိမ်း) က တပ်မတော် အရာရှိများကို ခေါ်ယူတွေ့ဆုံ ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုတွေ့ဆုံမှုတွင်

မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေး ရပြီးသည့် အချိန်မှစတင်၍ လက်ရှိ (၁၉၉၂) အချိန်ထိ တိုင်းပြည်ပြိုကွဲမည့် အန္တရာယ်ကို အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက အန္တိမ ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားများ အားလုံးကလည်း သူပုန်ထသည့်အချိန် ဖြစ်နေသည့် အတွက် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု ပြိုကွဲနေသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ပြန်လည် တည်ဆောက်ကြရန် လိုသည်။ တဖန် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံး ညီညွတ်ရေး ပြိုကွဲလာပါက အချုပ်အခြာ အာဏာ တည်တံ့မှုတွင် အန္တရာယ် ကြုံတွေ့လာနိုင် သည်တို့ကို ရှေးရှုကာ ဒို့တာဝန်အရေး (၃) ပါးကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ တဆင့်ပြော စကားများအရ သိခဲ့ရဖူးသည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ မူရင်းအစ တည်ရာသည် ၁၉၈၈ ဒီမိုကရေစီ အရေးအခင်းကာလက ဖြစ်ပွားမှုများနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ၂၀၀၈ တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးရန် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ်က ဦးနေဝင်း၏ လူထုအပေါ် သဘောထား မေးမြန်းခဲ့သည့်အပေါ်တွင် အခြေခံနေသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အနှစ်သာရသည် အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက် (104 Principle) ပေါ်တွင် အခြေခံနေသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန်နှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရေးသား လိုပါက ထို အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက် (104 Principle) ကိုလည်း လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ နောက်ထပ်အနှစ်သာရ တစ်ခုမှာ လောကပါလတရား (၃) ပါး ဖြစ်သည်။ လောကပါလတရား (၃) ပါးကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကလည်း ထိုအနှစ်သာရကို လက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ စကားလုံး အသုံးအနှုန်း မတူညီသော်လည်း အခြေခံ အနှစ်သာရမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း လွတ်လပ်ခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့် တရားမျှတခြင်းတည်းဟူသော အနှစ်သာရကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန်လိုသည့်အချက်မှာ တပ်မတော်၏နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍဖြစ်သည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ရပ်တည်ချက်၊ ယူဆချက်များ ကိုလည်း လေ့လာ သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ တပ်မတော်သည် လက်နက် ပြည့်စုံမှု မရှိခဲ့၍ ကိုလိုနီလက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ရပြီး လွတ်လပ်ရေးကိုလည်း လက်နက်ဖြင့်တိုက်၍ယူခဲ့ရသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် လွတ်လပ်ရေးကို

လက်နက်ဖြင့် ကာကွယ်ရမည်ဟူသော ယူဆချက်ရှိနေသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်၏ အပြောင်းအလဲတစ်ခုကို သုံးသပ်မိပါသည်။ ယခင်က အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်၊ တိုက်ခိုက်ရေးစွမ်းရည်၊ စည်းရုံးရေးစွမ်းရည် ဟူသော စွမ်းရည်သုံးရပ် ရှိခဲ့သော်လည်း တိုင်းပြည်ကို ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးမည် ဆိုပါက ထိုစွမ်းရည် သုံးရပ်တည်းဖြင့် မရနိုင်ကြောင်း တပ်မတော် အနေနှင့်နားလည်လာသည့်အတွက် ဥပဒေပြုရေး စွမ်းရည်ကိုရရှိရန် လွှတ်တော် ထဲတွင် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း ထည့်ခဲ့သည်ဟု လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။ ထိုတပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များ တာဝန်မှ ရပ်နားချိန်တွင် ဥပဒေပြုရေး စွမ်းရည်ရှိပြီးဖြစ်သော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် အမြော်အမြင်ဖြင့် ထည့်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ကြားသိ ရပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးသားရန် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အချက်များ

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဆင်ရေးသားမည်ဆိုပါက ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံ (Structure) နှင့် အနှစ်သာရ (Essence) တို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သဘောပေါက်ရန် လိုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တိုင်း (၇) တိုင်းနှင့် ပြည်နယ် (၇) ခု ဖွဲ့စည်းထားခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ (Structure) အရ အာဏာရရှိမှု တူသော်လည်း အနှစ်သာရ (Essence) အရမူ ဗမာအများစု နေထိုင်သည့် နေရာများသည် တိုင်းဒေသကြီးများ ဖြစ်နေပြီး တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်သည့် ဒေသများသည် ပြည်နယ်များ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ နောက်တစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်များ ကြားတွင် အာဏာခွဲဝေမှု (Division of Power) မရှိခြင်းသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အကြီးမား ဆုံးသော အားနည်းချက်ပင် ဖြစ်သည်။ (Division of Power) သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တစ်ခု၏ (Structure) တွင် မဖြစ်မနေ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ (Division of Power) ဟူ၍ အသေအချာ မပါဝင်သော်ငြားလည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အားသာချက်တစ်ခုမှာ ပုဒ်မ (၁၁) ရှိ ဥပဒေပြုရေး အာဏာကို (Separation of Power) အနေဖြင့် စဉ်းစားပြီး (Check and Balance) လုပ်နိုင်ရန် ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဇယား (၂) သည် ဥပဒေပြုရန် စာရင်းသာ ဖြစ်ပြီး (Power) ခွဲဝေထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသည် (Division of Power) နှင့် (Separation of Power) ရောထွေးနေသည်ကို တွေ့ရပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ (Structure) အရ ယိုင်နဲ့ နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော် ဖွဲ့စည်းရာတွင်လည်း (Structure) အရ တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် တစ်ခုလျှင် အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် (၁၂) ယောက်စီဖြင့် အညီအမျှ ဖွဲ့စည်းထားသော်လည်း လူမျိုးအရ ကြည့်လျှင်မူ ဗမာလူမျိုးအများစု နေထိုင်သည့် တိုင်းဒေသကြီး (၇) ခု ရှိနေသည့် အတွက် အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ဗမာကိုယ်စားလှယ်က ထက်ဝက်ခန့် ရှိနေသည့်အပြင် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်နေသေး သည်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများအတွက် မျှတသည့်ကိုယ်စားပြုမှု မရှိချေ။ ထို့အပြင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်သည် တန်းတူ အာဏာ မရရှိဘဲ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် သဘောထားမတိုက်ဆိုင်သည့်အခါ ခေါ်ယူ ဆုံးဖြတ် ရသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင်လည်း တိုင်းရင်းသားနှင့် ဗမာ မျှတမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်သည် လူဦးရေအရ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူဦးရေအများဆုံး ဗမာ ကိုယ်စားလှယ်များနေသလို လွှတ်တော် (၂) ရပ် ပေါင်းပါကလည်း ဗမာ ကိုယ်စားလှယ်ကသာ အများစု ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် (Structure) အရ မှန်သော်လည်း (Essence) အရ လွဲနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ (Structure) အရ နောက်ထပ်မှားယွင်းနေသည့် အချက်မှာ ပြည်ထောင်စု အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် သမ္မတစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ပြီး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များတွင် ပါလီမန်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း (Hybrid System) ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းခါစ တိုင်းပြည်ဖြစ်ရာ (Hybrid System) ကို သုံးခြင်းသည် (Structure) အရ အားနည်းချက် တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော (Essence) ကို တိုင်းတာ မည်ဆိုပါက လောကပါလ တရား (၃) ပါးနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့် အတိုင်းအတာထိ အကောင်အထည်ဖော်နေလဲ ဆိုသည်ကို လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - (Justice) ဆိုသည့် တရားမျှတခြင်းကို တိုင်းတာရာတွင် လည်း တရားဥပဒေတစ်ခုတည်းကိုမကြည့်ဘဲ ဗမာလူများစုနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုကြားတွင် တရားမျှတမှု မည်မျှရှိသနည်း (ကိုယ်စားပြုမှုအရ၊ ရာထူး ခန့်အပ်မှုအရ)၊ လွတ်လပ်ခြင်းကို တိုင်းတာရာတွင်လည်း မည်မျှလွတ်လပ်သနည်း

(နိုင်ငံသားအနေဖြင့် လွတ်လပ်မှု၊ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအနေဖြင့် လွတ်လပ်မှု) ၊ ညီမျှမှုတွင်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း လူများစုနှင့် လူနည်းစုကြားတွင် မည်သို့ ညီမျှအောင်ဖော်ဆောင်နေသည်လဲ ဆိုသည့်အချက်များသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အနှစ်သာရများကို တိုင်းတာနိုင်ရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် (Essence) အရ မှန်ကန်မှု ရှိမရှိ၊ လက်တွေ့ ကျင့်သုံးမှုရှိမရှိ လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။ ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည် ဆိုသော်လည်း အနိုင်ရပါတီကြီးများကသာ လွှမ်းမိုးပြီး လုပ်ဆောင်သွားမည်ဆိုပါက (Essence) အရ မှန်သော်လည်း အကောင်အထည် ဖော်သည့် နေရာတွင် အားနည်းချက်ရှိနေသည်ကို လေ့လာသုံးသပ် တွေ့ရှိနိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် (Essence) တစ်ခုချင်း စီသည် မှန်ကန်သော်လည်း ၎င်းကို ဖော်ဆောင်သည့်နေရာတွင် ရလာဒ်သည် အကောင်းရော အဆိုးပါ ဖြစ်နိုင် သည်ကိုလည်း အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို စဉ်းစားရာ၌ သတိပြုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

(ဂ) အန်စီအေ (NCA) နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၌ အစိုးရအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်ပြီး ဒီမိုကရေစီကို ပြန်လည် အသက်သွင်းလာခဲ့သည်။ အစိုးရသစ် ပြောင်းလဲသည့် အခါတိုင်းတွင် တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ မူဝါဒများ ပြောင်းလဲသွားပြီး တိုင်းပြည် အခြေအနေလည်း ပြောင်းလဲတတ်သည်ဖြစ်ရာ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ တက်လာပြီး နောက်ပိုင်းတွင် တိုင်းပြည်အခြေအနေ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်ကို မြင်တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများကို သမ္မတဦးသိန်းစိန် စတင်ဖိတ်ခေါ်ခဲ့စဉ်က တိုင်းရင်းသား များက မယုံကြည်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဦးအောင်မင်း ခေါင်းဆောင်သောအဖွဲ့နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့တွင် တွေ့ဆုံခဲ့ကြပြီး ယုံကြည်မှု အတန်အသင့် ရရှိခဲ့ကြသည်။ တွေ့ဆုံပြီး တစ်လအတွင်း သျှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS) က အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

(NCA) ဖြစ်ပေါ်လာရန်အတွက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု အကြိမ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ ကြရသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် ယုံကြည်မှု

တည်ဆောက်ခြင်းသည် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရေး သာမက နိုင်ငံရေး အခြေအနေများ ပေါ်တွင်လည်း များစွာမူတည်နေသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် ခေါင်းဆောင်များသည်လည်း နိုင်ငံရေးကိုကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ရာ ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်နေသည့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေကို လေ့လာပြီးမှသာ အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှု အထိုက်အလျောက် ရှိလာပေလိမ့်မည်။ ထိုအခြေအနေများကလည်း တစ်ဖွဲ့ချင်းအလိုက် (Bilateral) ဆွေးနွေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တွန်းပို့ပေးခဲ့ သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖိတ်ခေါ်ပြီး တစ်နှစ်အတွင်း တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (၁၄) ဖွဲ့နှင့် တစ်ဖွဲ့ချင်း (Bilateral) အပစ်ရပ် စာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းတွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးအတွက် (Institutions) များ လိုအပ်သည်ကို နားလည်လာပြီးနောက် (Myanmar Peace Center - MPC) ကို ထူထောင်ပြီး အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လုပ်ဆောင် ခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ (၁၄) ဖွဲ့နှင့် (Bilateral Agreement) များရရှိပြီးနောက် တိုင်းရင်းသားများဘက်မှ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးကို တောင်းဆိုခဲ့ကြခြင်းသည်ပင် (NCA) ၏ လမ်းကြောင်းအစ ဖြစ်ပေ သည်။ ထိုအဆင့်အထိ ရောက်အောင် အစိုးရဘက်မှ လိုက်လျောမှုများကို တတ်နိုင်သလောက် လုပ်ဆောင်ခဲ့ရသလို တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ ဘက်မှလည်း ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆွေးနွေး ခဲ့ကြသည်။

ပညာရှင်များ၏လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရအမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ဆောင်ရန် အချက် (၃) ချက် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုသည်။ (၁) တိုင်းပြည် အခြေအနေပြောင်းလဲမှု (၂) ဘက်တိုင်း တွင် ကိုယ်စားပြုသူများနှင့် (၃) ဆွေးနွေးပွဲ အတွက် တိကျသော အစီအစဉ် (Agenda) များ ရှိရန် လိုအပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

(NCA) ကို လေ့လာကြည့်ပါက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ခိုင်မာသော စကားလုံး၊ စကားစုများသာမက အငြင်းပွားဖွယ်ရာ စကားရပ် များလည်း ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုး နိုင်ရန် အတွက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့ရပြီး (Side Bar) ဟု ခေါ်သည့် ဆွေးနွေးပွဲ ပြင်ပတွင်လည်း အကြိမ်ကြိမ် ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးကြရင်းဖြင့် သဘောတူညီချက်များကို ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်အတွက် တူညီသည့် အကျိုးစီးပွားများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်များ ရှိသလို တစ်ဘက်နှင့်

တစ်ဘက် ညှိနှိုင်းရန် ခက်ခဲသည့် အတားအဆီးများကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပတ်သက်လျှင် (NCA) ဆွေးနွေးနေစဉ် ကာလတစ်လျှောက်လုံးနှင့် (NCA) ပါ သဘောတူညီချက်များ အားလုံးသည် နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု ပုံစံများကို အုတ်မြစ်ချပေးခဲ့သည်ဟု ယူဆပါသည်။ (NCA) တွင် ပါဝင်သော စကားစုများသည် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ထင်ဟပ်သည့် စကားလုံး အသုံးအနှုန်းများ၊ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူပြုသည့် သရုပ် လက္ခဏာများကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ (NCA) အရ ဖြစ်ပေါ်လာသော (Institutions) များ ဖြစ်ကြသည့် (UPDJC) နှင့် (JMC) တို့သည်လည်း သုံးပွင့်ဆိုင် ဆွေးနွေးပွဲများ ဖြစ်ကြပြီး နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု မြင်ပါသည်။

(UPDJC) တွင် အစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများပါဝင်ပြီး (JMC) တွင် အစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်နှင့် အရပ်သားပြည်သူလူထုတို့ ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရမည်။ ထိုသုံးပွင့်ဆိုင် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသည့် အလေ့အထများ ထွန်းကားလာခြင်းသည် နောင်တွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတော် အဖြစ် တည်ဆောက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး (Multi-party negotiation) ခေါ် ဘက်ပေါင်းစုံပါဝင်သော ဆွေးနွေးပွဲများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် အနာဂတ်အတွက် အရေးကြီးသည့် (Institution) များ ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု ယူဆပါသည်။

(NCA) တွင် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ရမည့် စကားလုံးများ တိတိကျကျ ပါဝင်သလို မတိကျ၊ မရေရာသေးသော ကိစ္စရပ်များလည်း ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အပေးအယူ သဘောသဘာဝအရ အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် တိကျသော စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ (NCA) ကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အချိန်တွင် ဝိဝါဒ ကွဲပြားသော စကားရပ်များ ထွက်ပေါ်လာသည့်အတွက် စကားလုံးများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်နေသေးသည်။ (Joint Institution) များ ဖြစ်သောကြောင့် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း သည် အစပိုင်းတွင် အခက်အခဲများ ရှိနိုင်သော်လည်း စိတ်မပျက်ဘဲ တက်ညီ လက်ညီ အကောင်အထည်ဖော်ကြမှသာ မိမိတို့ မျှော်မှန်းသော ပန်းတိုင်ကို ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ (NCA) သည် ရာနှုန်းပြည့် ကောင်းမွန် ပြည့်စုံနေသော စာချုပ်တစ်ခု မဟုတ်သော်လည်း နှစ်ပေါင်း (၇၀) ခန့်

ပြည်တွင်းစစ် အမြစ်တွယ်နေသော မိမိတို့နိုင်ငံတွင်အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးအတွက် ပထမဦးဆုံးစနစ်တကျ ထွက်ပေါ်လာသော လမ်းပြမြေပုံ တစ်ခုဖြစ်သည်။ (NCA) ကိုဖျက်သိမ်းပြီး အသစ်ပြန်လည် ရေးဆွဲမည်ဟု ပြောနေသည်များ ရှိသော်လည်း လက်တွေ့ဆန်သော ကိစ္စတစ်ခု မဟုတ်ပေ။ ယခင်ဆွေးနွေးခဲ့သည့် သူများသာ ပြန်လည်ဆွေးနွေးကြမည်ဖြစ်၍ (NCA) အတိုင်းပင် ပြန်ထွက်ပေါ်လာပေလိမ့်မည်ဟု ယူဆသည်။ (NCA) ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း (Review) ပြုလုပ်မည်ဟု ပြောနေသည်များလည်း ရှိသည်။ မိမိအမြင်အရမူ (NCA) ကို အသစ်ပြန်လည် ရေးဆွဲခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ သည် အချိန်ကုန်၊ ငွေကုန် လူပင်ပန်းပြီး အကျိုးမရှိနိုင်သည့်အတွက် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်မည့်အစား (NCA) ၏ အကောင်အထည်ဖော်မှုအပိုင်းကို ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းက ပို၍ အကျိုးရှိလိမ့်မည် ဟု မြင်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုလုံးကိုလည်း သေသေချာချာ ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်ဟု မြင်ပါသည်။

NCA မှ တဆင့် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးလမ်းကြောင်းသို့သွားခြင်း

၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေဖြင့် သွားနေရာမှ ခြေ/ဥ ပြင်ဆင်သည့် အနေအထားတွင် (NCA/JMC) များ ပါဝင်ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ (NCA) မှာ ထပ်မံပေါ်ပေါက်လာသော အစီအစဉ် (Agenda) ဖြစ်ပြီး အပြုသဘော ဆောင်သောလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက်တွင် လွှတ်တော် အတွင်း၌ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးအတွက် ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းခဲ့ သည်။ တပ်မတော်ကိုယ်တိုင် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရန် ငြင်းဆိုမှု မရှိခဲ့သော်လည်း မည်သည့် အချိန်၌ မည်သည့်အချက်များ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်မည် ဆိုသည်ကိုမူ သဘောတူညီချက် မရရှိခဲ့ပေ။ သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့် လက်ထက်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိပြီးမှသာ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်နိုင်မည်ဖြစ်ရာ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (UPC) သည် (By Pass) လုပ်ငန်း သဘောဆောင်သည့် (State Process) အသွင်ဖြစ်နေသည်။ တပ်မတော် အစိုးရလက်ထက် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ၊ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် (NCA) နှင့် (NLD) အစိုးရလက်ထက် ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြစ်ရာ (Ownership) တွင် အငြင်းပွား လာစေသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်မှလည်း ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအား ရပ်ခံ ကာကွယ်လျက်ရှိရာ (UPC) အား လူထုဖိအားကဲ့သို့သော အမျိုးသားအဆင့်

ဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပစေရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ခွဲထွက်ရေးမူအား အပြုသဘောဆောင်သည့် ရှုမြင်ပုံ နည်းပါးသည်။ ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲစေရန် တပ်မတော်မှ တာဝန်ယူထိန်းသိမ်းရခြင်းဟူသည့် အယူအဆသည် တပ်မတော် အတွက် အခွင့်အရေးအဖြစ် အသုံးပြုစရာ ဖြစ်နေပြီး ခွဲထွက်စေရန် ရှေးဦးစွာ လက်မှတ်ထိုးရမည့် အသွင်သည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ အတွက် ဘဘောတူညီမှု တစုံတရာမရရှိဘဲ ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ခြင်း သဘော ဆောင်နေသည်။ နိုင်ငံရေးအရ ရလဒ်မရှိဘဲ လက်နက်စွန့်လွှတ်ခိုင်းခြင်း သည် လွဲမှားသော ချဉ်းကပ်မှုမျိုးဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဖြစ်စဉ်များတွင် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ (Ethnic Political Parties) များ အားကောင်းလာအောင် အားပေး မြှင့်တင်နိုင်ခြင်း မရှိဘဲ ပါတီထောင်ခြင်း၊ လက်နက်စွန့်ခြင်းသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအတွက် မရေရာသည့် အနာဂတ်သာ ဖြစ်စေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအား ဖွံ့ဖြိုးရေးရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်ရာ၌ တိုင်းရင်းသားများဘက်မှ (Ownership) အား စဉ်းစားရာတွင် သူတစ်ပါးမှပေး၍ ရရှိသည့်ပုံစံ မဟုတ်ဘဲ မိမိကိုယ်တိုင် ဖန်တီး တည်ဆောက်ယူ သည်ဟု ရှုမြင်စေရမည် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားများ ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်လာစေရန် (Ethnic Participation, Constitutional Reform /Decentralize Issues) များအား အလေးအနက် လုပ်ဆောင်စေလိုသည်။ တပ်မတော်နှင့် အစိုးရ တစ်ရပ်လုံးသည် အချုပ်အခြာ အာဏာ သက်ရောက်မှု ဖြန့်ကျက်ရာ၌ နိုင်ငံတဝန်းလုံး သဘောဆောင်သည်။ သို့သော် လက်မှတ် မထိုးမီကာလ၌ ဒေသတွင်း တိုင်းရင်းသားများ ကိုယ်တိုင် အုပ်ချုပ် နေကြသည်။ အချုပ်အခြာ အာဏာသည် အချို့သော နယ်မြေဒေသများတွင် အလုပ်မဖြစ် ခဲ့သည်ကို (Sovereignty is not integrity in local area.) လက်တွေ့ရှုမြင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

ထိုကြောင့် ကြားကာလ အစီအမံ (Joint Concept) အား တပ်ပိုင်း၊ အစိုးရပိုင်းမှ လက်ခံမှသာ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် (Local) ရုံးများ ဖွင့်လှစ်ခြင်းသည် နယ်မြေ စိုးမိုးရေးအဖြစ် ရှုမြင်ပြီး ယုံကြည်မှုကို ပျက်ပြားစေသည်။ (Pre-concept) ဖြင့်သာ ချဉ်းကပ်ပါက စိုးရိမ်မှု အခြေအနေ၌ ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ခေါင်းဆောင်ပိုင်း အပြောင်းအလဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် အရေးပါသည်ကို

ကြိုတင်စဉ်းစား ထားသင့်သည်။ အားလုံးပါဝင်ရေး (All-inclusiveness) မူအား သဘောပေါက် သော်လည်း လူအများပါဝင်မှုဖြင့် အလုပ်မဖြစ်သော အခြေအနေတစ်ရပ်အား တပ်မတော်မှ သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရဘက်မှ သော်လည်းကောင်း ယုံကြည် လက်ခံထားသည်။ (National Dialogue) အချိန်အခါမျိုး၌သာ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ပါဝင်နိုင်သည်။ သို့သော် (Ceasefire Agreement) သည် လူထုပါဝင်ရန် မလိုအပ်သော အချိန်အခါ ဖြစ်သောကြောင့် (Top Down) ချဉ်းကပ်မှုဖြင့်သာ အလုပ်ဖြစ်နိုင်သည်။ လူထုပါဝင်မှု ဝေါဟာရတွင် (Citizen Participation) နှင့် (Civic Engagement – CE) ဟူ၍အမြင်နှစ်မျိုးရှိသည်။ လူထုအသံများမြှင့်တင်ပေးခြင်း သဘောတရားများ အား (NGOs) လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် တွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် (Decision Making) အပိုင်းများတွင် လူထုပါဝင်မှု/ လူထုအသံများမြှင့်တင်မှု ရှိလာပါက လုပ်ငန်းကြံ့ကြာ နှောင့်နှေးမှုများစွာ ကြုံတွေ့ နိုင်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်ခွင့်အား များစွာ ဖြေလျှော့ပေးလျှင် ညီညွတ်မှုကို ပျက်ပြားစေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွက် လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လုပ်ငန်း ဖော်ဆောင် ချမှတ်ခြင်းသည် အလွန်တရာအရေးကြီးသည်။ ထို့ကြောင့် (CE) ဖြင့် အပြန်အလှန် နားလည်မှုရှိသော ပျော့ပြောင်းသည့် သဘောထားများ တည်ဆောက်နိုင်ခြင်းဖြင့် အခွင့်အလမ်း ရရှိနိုင်မည်။ ထို့အပြင် (NCA) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ အရှိန်အဟုန်မြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖန်တီးရာတွင် (Targeted) နည်းဗျူဟာဖြင့် (Major Actor) များ စိစစ်ရွေးချယ်၍ လုပ်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိကပါဝင်သူများဖြစ်ကြသော အစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် ခေါင်းဆောင်များက ဦးဆောင်သော အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ညီလာခံကြီးတစ်ခု လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထိုညီလာခံကြီးမှ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အပေါ်အမြင်များ၊ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို လွတ်လပ် ပွင့်လင်းစွာ ဆွေးနွေးကြပြီး ယင်းအပေါ်တွင် အခြေခံသည့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေး လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ပါက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပို၍ နီးစပ်နိုင်သည်ဟု မြင်ပါသည်။

(၃) အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေခြင်းသည် တိုင်းရင်းသား အားလုံး သဘောတူလက်ခံသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မတည်ဆောက်နိုင်သေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်နှင့်ပတ်သက်လျှင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များက ပို၍ လေ့လာ အားကောင်းကြသည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် နယ်မြေမဟုတ်သည့် တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နေထိုင်ကြသူများမှာမူ ဖက်ဒရယ် နှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတ နည်းပါးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ကို တိုင်းဒေသကြီးမြို့နယ်များတွင် ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ ဖက်ဒရယ်သည် မိမိတို့နိုင်ငံတွင် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးအတွက် မဖြစ်မနေ ဆွေးနွေးရမည့်၊ မဖြစ်မနေ သိရှိရမည့် ကိစ္စရပ် တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော ၂၀၁၄ ခုနှစ် အစပိုင်းလောက်အထိ ဖက်ဒရယ်ဆိုသည့် စကားရပ်ကို ဤနိုင်ငံတွင် ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း ဆွေးနွေးပြောဆို၍ မရခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ သမိုင်းဆိုင်ရာ ရေးသားချက် များတွင် ဖက်ဒရယ်ဆိုလျှင် ခွဲထွက်ရေးဟုသာ မြင်လေ့ရှိခဲ့ကြပြီး ဖက်ဒရယ် အကြောင်း ပြောသူသည် တိုင်းပြည်ဖွဲ့မည့်သူဟု တံဆိပ်ကပ်ခံခဲ့ကြရသည်။ သမ္မတ (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များက နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ တိုင်းပြည် တည်ဆောက်မည့် ပုံသဏ္ဌာန်ကို ဆွေးနွေးမှ သာလျှင် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း နားလည် သဘောပေါက် ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ပါကလည်း ဖက်ဒရယ်ကိစ္စကို လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးခွင့်မရှိပါက နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဖြေမထွက် နိုင်သည့် အတွက် ထိုအချိန်မှ စတင်၍ ဖက်ဒရယ်အကြောင်းကို လွတ်လပ်စွာပြောဆို ဆွေးနွေးခွင့်၊ လေ့လာသင်ကြားခွင့်ရရှိလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လေ့လာ ခဲ့ရာမှ ဖက်ဒရယ်သည် ခွဲထွက်ခြင်းမဟုတ်၊ တရားမျှတစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်နိုင်သည့် နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုဖြစ်သည့် သဘောကို နားလည်လာခဲ့ကြပြီး ဖက်ဒရယ်ကိစ္စကို ဆွေးနွေးရန် အစိုးရက လက်ခံခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဘကြောင့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံထူထောင်ကြသလဲ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၉၂) နိုင်ငံ ရှိသည့်အနက် နိုင်ငံပေါင်း (၂၈) နိုင်ငံက ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ အထင်ရှားဆုံးနှင့် အအောင်မြင်ဆုံး ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် တိုင်းပြည် များတွင် ယူနစ် (ပြည်နယ်) အနည်းဆုံး (၂) ခုရှိရမည်။ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု မတူကွဲပြားသည့် လူမျိုးများ နေထိုင်သည့် နိုင်ငံများတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည်။ အများစု ယူဆကြသည်မှာ ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်ဖြစ်လျှင် တိုင်းပြည်ပြိုကွဲနိုင်သည် (သို့တည်းမဟုတ်) ကိုယ့်ကြမ္မာ ကိုယ်ဖန်တီးခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်ခွင့်များ အပြည့်အဝ ရရှိနိုင်မည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုအယူအဆသည် အပြည့်အဝမမှန်ပါ။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်များသည် ဖက်ဒရယ်ဟု ဆိုသော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကြီးသော တိုင်းပြည်များ ရှိသကဲ့သို့ လက်အောက်ခံ ပြည်နယ်များကို လွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်ခွင့် ပေးထားသော တိုင်းပြည်များလည်း ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို ကျင့်သုံးပုံသည် တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ မတူညီပါ။ မိမိတို့နေထိုင်ရာ ဒေသ၊ လက်ရှိကြုံတွေ့ နေရသည့် နိုင်ငံရေး အခြေအနေ၊ မိမိတို့ဒေသ၏ သမိုင်းကြောင်းများအပေါ်အခြေခံ၍ ကိုယ့်နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်ခုဖြစ်သည်။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်များသည် ပါလီမန်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ကြသည် (ဥပမာ - ဂျာမနီ)။ သမ္မတစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သော ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများလည်းရှိသည် (ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)။ ပါလီမန်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သောတိုင်းပြည်များတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပ၍ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် အများစုနိုင်သည့် ပါတီက အစိုးရဖွဲ့ခွင့်ရသည်။ သမ္မတ စနစ်တွင်မူ သမ္မတကို ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သမ္မတစနစ် ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများတွင် ပြည်သူ လူထုသည် မိမိတို့ ဒေသအတွက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ကို မဲပေးရသလို သမ္မတ အတွက်လည်း မဲပေးရသည်။ ရွေးကောက်ခံရသည့် သမ္မတသည် မိမိအစိုးရအဖွဲ့ကို မိမိပါတီက ဖြစ်စေ၊ ပါတီ ပြင်ပက ဖြစ်စေ ရွေးချယ်ဖွဲ့စည်းခွင့် ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် သမ္မတစနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ် ရောပြွန်း (Hybrid) စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေခြင်းဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ပီသသလက္ခဏာများ

ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်တွင် အနည်းဆုံး အစိုးရ (၂) ရပ် ရှိရမည်။ ဗဟိုအစိုးရ နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ ဖြစ်သည်။ အစိုးရ (၃) ရပ်ရှိသည့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများလည်း ရှိသည်။ အနည်းဆုံး လွှတ်တော် (၂) ရပ်ရှိရမည်။ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် လွှတ်တော်တို့ ဖြစ်သည်။ စာဖြင့် ရေးသားပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ရှိရမည်။ အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဗဟိုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်၏ ဥပဒေ ပြုခွင့်အာဏာ၊ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုခွင့် အာဏာများကို တိတိကျကျ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ပြည်နယ်များတွင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဗဟိုအစိုးရက အာဏာအများစု ချုပ်ကိုင်ထားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများရှိသကဲ့သို့ ပြည်နယ်အစိုးရကို အာဏာ အများစု ခွဲဝေပေးထားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ များလည်း ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များမှ ပြည်နယ်အကြီးအသေး၊ လူဦးရေ အနည်း အများ ပေါ်တွင် အခြေမခံဘဲ တူညီသည့်အရေအတွက်ဖြင့် ရွေးကောက် ထားသော ကိုယ်စားလှယ် များဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားသည့် အထက်လွှတ်တော်တစ်ရပ် ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်တစ်ခုလျှင် (၁၂) ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ဖွဲ့စည်းထားသည် အမျိုးသား လွှတ်တော် ကဲ့သို့သော လွှတ်တော်ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန် အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးရှိရမည်။

မိမိတို့နိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အထက်ဖော်ပြပါ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ကြန်အင်လက္ခဏာများ ရှိနှင့်ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားများသည် အဘယ်ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ကို တောင်းဆိုနေပါသနည်း။ အကြောင်းရင်းမှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ကြန်အင်လက္ခဏာများ ရှိနေသော်လည်း အနှစ်သာရမရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသား အားလုံးက လက်ခံသဘောတူညီသော ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြစ်ရန် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးနေရခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နိုင်ငံရေးပါတီ များကစိုးရိမ်နေသည့် ကိစ္စများလည်းရှိပေသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ

မှလိုလားနေသော အချက်များလည်းရှိသည်။ အားလုံး လက်ခံနိုင်ရန် ညှိယူရမည် ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် လက်တွေ့ အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် မိမိနိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီရန် အခြေအနေပေါ်တွင် မူတည်ပြီး ပြင်ဆင် ပြောင်းလဲရသည်သာ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ပါဝင် ပတ်သက်သည့် (Stakeholder) အားလုံးက သဘောတူညီထားပြီး ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်ဘက်မှလည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရမည်ကို လက်ခံထားပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တပ်မတော် အနေဖြင့် ခွဲထွက်ခြင်းကို စိုးရိမ်မှုရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် (NCA) တွင် ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး ဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို အခြေခံမူအဖြစ် သဘောတူ လက်ခံကာ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ များကို ကျင်းပနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးကြသည့် တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များသည် မိမိတို့ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်၊ လူမျိုးအတွက် ကိုယ်ပိုင် ပြဌာန်းခွင့်ကို ခွဲထွက်ခွင့်မပါဘဲ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းရမည်ဖြစ်သည်။ တပ်မတော် အနေဖြင့် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်မှ ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းမည်ကို လက်ခံ သော်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်မှ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း (ခေါ်) လျော့လျော့ရဲရဲ စုစည်းထားသော ပြည်ထောင်စု စနစ်သို့ရောက်ရှိ သွားမည်ကိုမူ စိုးရိမ်မှုရှိနေသည်။ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားမည်ဆိုပါက ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲမည့် အန္တရာယ်နှင့် နီးစပ် နိုင်သည်ကို ဆိုစီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ယူဂိုဆလားဗီးယား ပြည်ထောင်စု သင်ခန်းစာများအား ကြည့်လျှင် သိနိုင်သည်။

ဘယ်လိုဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထူထောင်ကြမလဲ

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများကို လေ့လာကြည့်ပါက ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထူထောင်ရာတွင် ပုံစံ (၂) မျိုးတွေ့နိုင်သည်။ ပထမတစ်မျိုးမှာ (Coming Together) ဟု ခေါ်သည့် လွတ်လပ်သည့် ပြည်နယ်များသည် အတူတကွ ပေါင်းစည်းနေထိုင်သွားကြသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးခြင်းကို ဆိုလိုသည် (ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)။ ဒုတိယတစ်မျိုးမှာ (Devolution) ဟု

ခေါ်သည့် မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ လူမျိုးစုများ ရှိခြင်းကြောင့် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်မှဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးကြသည့် ပုံစံဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် (Holding Together) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည် (ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ)။ မိမိတို့နိုင်ငံတွင် မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထူထောင်ရမည်ကိုမူ အဖြေရှာနေဆဲ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းစေခဲ့သည့် လှိုင်းကြီး (၃) ခု ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ပထမဆုံးလှိုင်းသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးချိန်တွင် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် ပြီးချိန်တွင် ကိုလိုနီနိုင်ငံများ လွတ်လပ်ရေးရပြီး ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအဖြစ် ပြန်လည်ထူထောင် ခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယလှိုင်းသည် ၁၉၉၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ကွန်မြူနစ်စနစ်အောက်တွင် ကျရောက် နေခဲ့သည့် အချို့သော တိုင်းပြည်များက ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထူထောင်လာခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ တတိယလှိုင်းသည် ပြည်တွင်း စစ်ပဋိပက္ခများ ပြေလည်သွားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ ထူထောင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းအောင် ပြုလုပ်ကာ ဖက်ဒရယ်စနစ် ထူထောင်နိုင်ရန် ကြိုးစားနေသည် ဖြစ်ရာ တတိယလှိုင်းတွင် ပါဝင်သည့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်တစ်ခုတွင် အနည်းဆုံး အစိုးရ (၂) ရပ်ရှိရမည် ဖြစ်ရာ မိမိတို့နိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ အထူး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (၆) ခု၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (နေပြည်တော်) ဟူ၍ ရှိသည်။ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံရှိ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အငြင်းပွား နေသည်မှာ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် နယ်မြေ မည်မျှထားရှိ တည်ဆောက်မည်နည်း ဆိုသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ အနာဂတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။ ယခုကျင့်သုံးနေသော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အမျိုးသား လွှတ်တော်သည် တိုင်းဒေသကြီး (၇) ခုနှင့် ပြည်နယ် (၇) ခုကို အခြေခံပြီး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပြည်သူ့လွှတ်တော်သည်လည်း လူဦးရေကို အခြေခံပြီး ရွေးကောက် တင်မြှောက် ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ဗမာအများစု နေထိုင်ကြသည့် တိုင်းဒေသကြီးမှ ကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက်မှာ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက်ထက် များနေသလို ပြည်သူ့လွှတ်တော် တွင်လည်း လူများစု ဖြစ်သည့် ဗမာကိုယ်စားလှယ်က များနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထို့အပြင် လွှတ်တော် (၂) ရပ်လုံးတွင် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းကလည်း ပါဝင်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားအားလုံး တန်းတူညီမျှသည့် အခွင့်အရေး တောင်းဆိုနိုင်ရန်အတွက် တိုင်းဒေသကြီး ပြည်နယ်များကို မည်သို့ဖွဲ့စည်းသင့်သည်ကို အဖြေရှာရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်မည်ကို သက်ဆိုင်ရာ (Stakeholders) အသီးသီးက လက်ခံသဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် မည်သို့မည်ပုံ တည်ဆောက်ရမည်ကိုမူ ဆက်လက်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာနေရဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

(၁၀) လူငယ်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

ပြည်တွင်း ပဋိပက္ခများနှင့် အကွဲအလွဲများအား ပြန်လည် စုစည်းခြင်းသည် ကာလရှည်ကြာစွာဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် အရာဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်၏ လူ့အဖွဲ့အစည်း အခြေအနေသည် လွန်ခဲ့သည့် (၂) နှစ်အတွင်း ပိုမိုကွဲပြားလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုအချိန်ယူ၍ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လုပ်ဆောင်ရမည်။

နိုင်ငံတကာမှ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (National Reconciliation) ဥပမာတို့ကို လေ့လာလျှင် အတိတ်မှဖြစ်ရပ်များအား တတ်နိုင်သလောက် မေ့ဖျောက်ရုံသာမက လုံလောက် သည့် အချိန်ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် ခေါင်းဆောင်ပိုင်းသည်လည်း မည်မျှ စိတ်ဝင်စား၍ ညှိနှိုင်းလိုသည့် စွမ်းဆောင်ရည် ရှိမည်ဆိုသည့် အခြေအနေကိုလည်း ထည့်သွင်းတွက်ဆရမည်။ ထို့နောက် တစ်ဦးချင်း၏ ဆန္ဒများကိုလည်း အလေးထားရမည့် အစိတ်အပိုင်းများစွာပါဝင်သည်။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (National Reconciliation) ရနိုင်ရန် မိမိတို့ လူငယ်များဘက်မှ မည်ကဲ့သို့ ပါဝင် ဆွေးနွေးနိုင်မည် ဆိုသည်ကို ပြင်ဆင်ရမည်။ တပ်မတော်သည် (NCA) အတိုင်းသွား၍ လုပ်ငန်းစဉ်အရ ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် (Union Accord) ရရှိရန် လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်သည်။ (Union Accord) တွင်လည်း တိကျသော ဖက်ဒရယ်ပုံစံ၊ တပ်မတော်၏ အနာဂတ်အခန်းကဏ္ဍ၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ၏ အနာဂတ်အခန်းကဏ္ဍ၊ လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းရေး (Federal Design, Tamattaw

Position, EAO Position/ DDR) စသော ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကြေလည်သော အခြေခံမှုများ ထွက်ပေါ် လာစေရန် လူငယ်များဘက်မှလည်း အစဉ်တစိုက် လေ့လာ ဆွေးနွေးမှုများ၌ ပါဝင်ခြင်းဖြင့် ကူညီ ပံ့ပိုးနိုင်သည်။

တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင်လည်း နယ်မြေဒေသ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် နေထိုင်မှု အချင်းအရာများ၌ ပိုမို အခက်အခဲတွေ့စေသော အနေအထားများ ရှိနေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရှမ်းလူမျိုးများသာမက အခြားမျိုးနွယ်စု တိုင်းရင်းသားများပါ ရောယှက်နေထိုင်သော လူမှုပုံစံများ ဖြစ်လာသည့်အတွက် ရှမ်းလူမျိုးသည် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် လူဦးရေအများဆုံး (Majority) လူမျိုးစုအဖြစ် မရှိတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် လက်တွေ့ အရှိတရား ပေါ်တွင်သာ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရန် ကြိုးစားရမည်။ ထို့အတူ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအကြား အတူယှဉ်တွဲနေနိုင်ရန် အတွက် ယုံကြည်မှုရှိရန်လည်း လိုအပ်သည်။ လူငယ်များမှ လက်ဆင့်ကမ်းယူ သည့်အခါတွင် နောက်ခံအကြောင်းတရားများအားနားလည်ထားရန်နှင့် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်သည့် နေရာ၌ အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု (Informal Meeting) များလုပ်ဆောင်၍ များများ ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် မေးခွန်းများ ထွက်ပေါ်ရာမှ တရားဝင်ဆွေးနွေးမှုပုံစံ (Formal Meeting) အဖြစ် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် (National Reconciliation) အား ရှုမြင်ပုံမှာ အစုအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များနှင့် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများ၏ သဘာထား အယူအဆများကိုပါ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် မှားခြင်း/မှန်ခြင်းဖြင့် အပြစ်တင်ပြောဆိုမှုများသည် အလုပ်မပြီးမြောက်စေဘဲ ကြန့်ကြာမှုသာ ဖြစ်စေ သည်။ ထို့ကြောင့် အပြုသဘောဆောင်သောလုပ်ဆောင်မှုကို တွန်းအား ဖြစ်စေ မည့် နိုင်ငံတကာမှ (Failed State) ဖြစ်ခဲ့သော နိုင်ငံများ၏ (Criteria) လေ့လာ သုံးသပ်ချက်များဖြင့် ကူညီထောက်ပြစေလိုပါသည်။ ထို့အပြင် အတူတကွ လုပ်ဆောင်နေကြသော အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း (CSO) အစုအဖွဲ့များအနေဖြင့် ကြိုတင်လေ့လာရန် လိုအပ်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေး တွေ့ဆုံ သည့် စကားဝိုင်းများ လုပ်ဆောင်၍ ပြင်ဆင်ထားရန်လိုသည်။ စနစ်ဟောင်း မှ စနစ်သစ်သို့ ကူးပြောင်းချိန်၌ အချိန်ပေး ရမည် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၏ အနား (Dimensions) နှစ်ခုမှာ (National/ Political Reconciliation) နှင့် (Individual Reconciliation) တို့ဖြစ်သည်။ ထို (Dimensions) နှစ်ခုအား သတိချပ်ရန် လိုသည်။ သို့မှသာ

အတူတကွပိုင်ဆိုင်သော အနာဂတ်ကိုဖန်တီး လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။အခြေခံအားဖြင့် အဆင့် (၃) ဆင့်တွင် (၁) ထိပ်သီးအဆင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်း (၂) အလယ် အလတ်အဆင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်း (၃) အောက်ခြေအဆင့် ပြန်လည် သင့်မြတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အဘယ်ကြောင့် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သနည်း ဆိုရာ၌ အမြင်နှစ်မျိုးရှိသည်။ ပထမအမြင်တွင် တရားမျှတမှုရလိုပြီး အနာဂတ်တွင် နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းမှုများကို ကာကွယ် တားဆီး နိုင်ရန်၊ ဒုတိယအမြင်၌ ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ နားလည်ခြင်း၊ သည်းခံခြင်းများရှိရန်နှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်သော ဆက်ဆံရေးထူထောင်ရန် စသည့် ဘုံတူညီချက်များ ဖြစ်သည်။

(၁၁) ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

နိုင်ငံတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု မရှိဘဲ ယင်းနိုင်ငံ၏ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မရရှိနိုင်သလို ငြိမ်းချမ်းရေး မရှိဘဲ ဒီမိုကရေစီလည်း မရှိနိုင်ပါ။ တနည်းအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက် ရာတွင် တရားမျှတခြင်း၊ လုံခြုံခြင်းနှင့် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိပါက ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းသည် ဘက်ပေါင်းစုံ၊ အလွှာပေါင်းစုံဖြင့် တည်ဆောက်ရပြီး အလွန်လေးနက် ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ဆောင်မှုလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသော နေရာဒေသ၏ အတွေ့အကြုံ၊ လိုအပ်ချက်များ၊ တန်ဖိုးများ၊ ပြင်းပြသောဆန္ဒများနှင့် အရင်းအမြစ်များပေါ်တွင် အခြေခံပြီး လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သူတို့၏ သဘောထားနှင့် အပြုအမူများသည် ငြိမ်းချမ်းရေး ကြေညာလိုက်ရုံဖြင့် ပြောင်းလဲသွားမည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ပဋိပက္ခလွန် ဒေသများတွင် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် ခရီးဆုံး ပန်းတိုင်မဟုတ်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးအတွက်မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်လာသည်။

ပဋိပက္ခလွန်ဒေသများသည် အများအားဖြင့် စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့သည့် ဒေသများ ဖြစ်ပေရာ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပါက အချိန်မရွေး ပဋိပ

ကွဲပြားလွန်းသော ဖြစ်ပွားနိုင်သည်ကို သတိပြုရမည် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးဖော်ဆောင်မှုကို အောက်ပါ အတိုင်းအလွှာ (၃) ခုခွဲ၍ လေ့လာ ဆန်းစစ်နိုင်သည်။ အလွှာတစ်ခု ချင်းစီတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်နည်းစနစ်ဖြင့် ပါဝင်သူများ ရှိကြသည်။

Top-down - တရားဥပဒေချုပ်ရုံးများသည်နိုင်ငံအချင်းချင်း ဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခဖြစ်စေ၊ ပြည်တွင်းပဋိပက္ခတွင်ဖြစ်စေ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် အတွက် အဓိကနေရာတွင် ပါဝင်နေသည်။ ထိုသို့ ပါဝင်ရသည့် အကြောင်းရင်း (၂) ရပ်ရှိပြီး ပထမတစ်ခုမှာ အချို့သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု နှင့် အပြစ်ပေးမှုတို့သည် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် မဖြစ်မနေ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဒုတိယ အကြောင်းရင်းမှာ ကောင်းစွာအလုပ်လုပ်သော တရားရေးမဏ္ဍိုင်တစ်ခုသည် လူ့အသိုက်အဝန်း၏ လုံခြုံမှုအတွက် အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်း တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် ပဋိပက္ခများ ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး နှင့် ရရှိထားပြီးသော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် အရေးကြီးကြောင်းကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး ဖော်ဆောင်နေသည့် ခေါင်းဆောင်တိုင်းက သိရှိ နားလည်သင့်သည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့ လုပ်ဆောင်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ပြည်သူ လူထု (တနည်းအားဖြင့် ပဋိပက္ခဒဏ်ကို ခံစားနေရသော ဒေသတွင်းရှိ ပြည်သူလူထု) ၏ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် ထိရောက်မှုရှိမည် ဖြစ်သည်။

Middle-range - ဤအလွှာတွင် ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များ သာမက အောက်ခြေ ပြည်သူလူထု၏ စိတ်ခံစားမှု၊ သဘောထားနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို လွှမ်းမိုးမှုရှိသူများ (Middle-range) တွင် ပါဝင်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအထဲတွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (Non-Governmental Organization - NGO) အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့ အစည်းများ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် မီဒီယာတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်မှုလည်း လိုအပ်သည်။ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ဘက်နစ်ဘက်ကြား စေ့စပ် ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊ ပြည်သူ လူထုအား ပညာပေးခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့တွင် အဓိက

နေရာတွင် ပါဝင်သည်။ မီဒီယာ၏အခန်းကဏ္ဍသည် တစ်ခါတရံအမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေ နိုင်သလို တစ်ခါတရံတွင် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော ဘက်နှစ်ဘက်ကြားတွင် ရန်တိုက်ပေးသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်နေတတ်သည်။

Bottom-up - ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနေရာရှိ ဒေသခံ ပြည်သူလူထုကို အားဖြည့်ပေးခြင်း၊ မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသား ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးအတွက် အခြေခံကောင်း တစ်ခုကို တည်ဆောက်ခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ မူလကရန်သူဟု သတ်မှတ်ထားသူများ နှင့် ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ခြင်းသည် အတိတ်က နာကျင်မှုများရှိခဲ့သည့်တိုင် ပစ္စုပ္ပန် တွင် ရရှိနေသော ငြိမ်းချမ်းမှု၏တန်ဖိုးကြောင့် စစ်ပွဲထပ်မံဖြစ်ပွားရန် လိုလားမည်မဟုတ်ချေ။ ယခင် ပဋိပက္ခ နယ်မြေတွင်းရှိ မြို့များကို သွားလာရာတွင် နှစ်ရက်သုံးရက်ခန့် သွားလာရသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် ခရီးလမ်း ပန်းဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူမြန်ဆန် လာသည်။ နယ်မြေ ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် ဒေသတွင်း ခရီးသွား ဧည့်သည်များလည်း ပိုမိုများပြားလာပြီး ဒေသခံများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အရသာကို ဒေသခံ ပြည်သူလူထု ကိုယ်တိုင်က နားလည်သဘောပေါက်လာပြီဖြစ်ရာ ရရှိထားပြီးသော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စေရန် ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းများတွင် ကိုယ်တိုင် အားတက်သရော ပါဝင်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ဒေသတွင်းပြည်သူလူထု၏ပြင်းပြသောလိုလားမှု၊ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းလိုမှုများလည်းရှိရန် လိုအပ် လှသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရန်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် အလွှာတိုင်းရှိပါဝင်သူများက မိမိ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အရေးပါပုံကို ကောင်းစွာသိရှိနားလည်ပြီး ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြရန်လိုသည်။ အလွှာတစ်ခု နှင့်တစ်ခု ညီညီနှိုင်းနှိုင်းပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သွားမှသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ရေရှည် တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ များမကြာမီ ကာလက မွန်ပြည်သစ်ပါတီ မှ (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီးနောက် မွန်ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခဲ့သည်။ မွန်ပြည်နယ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ (CSO) ၏ အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း များစွာ အရေးပါလှသည်။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ (CSO) ၏

အခန်းကဏ္ဍ (၄) ခု နှင့် ပတ်သက်ပြီး အနည်းငယ် ရှင်းလင်းလိုပါသည်။ (၁) ပြည်နယ်အစိုးရ အား အပြန်အလှန် ထိန်းကြောင်းသည့်စနစ် (Check and Balance) အတွက် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ (၂) ဌာန ဆိုင်ရာများ၏ လာဘ်စားမှု ကိစ္စရပ်အတွက် စောင့်ကြည့်ပေးခြင်း၊ (၃) (Community Budget) ကို အရည်အသွေးရှိစွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် ဝိုင်းဝန်းလုပ်ဆောင် ပေးခြင်း၊ (၄) အောက်ခြေရှိဒေသခံပြည်သူလူထု၏ အသံကို (CSO)မှတစ်ဆင့် အစိုးရက ကြားသိနိုင်အောင်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း စသည့်တို့ကို အဓိက လုပ်ဆောင် ပေးသည်။ သို့သော် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အားနည်းချက်တစ်ရပ်မှာ (CSO) များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ကောင်းစွာအသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ မွန်ပြည်နယ်ရှိ အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ယခု (NLD) အစိုးရလက်ထက် တွင် ဘေးဖယ်ခံထားရသည့် အခြေအနေများ ရှိခဲ့သည်။ မွန်ပြည်နယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှေးကွေးနေသည့်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး မွန်ပြည်နယ်တွင်မွန်လူမျိုး အပြင် အခြား တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သော ကရင်၊ ပအိုဝ်း၊ ဗမာ တို့လည်း နေထိုင်ကြသည်။ သို့သော် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်သူများက စီးပွားရေးလုပ်ဆောင် ရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး ပိုရနေသည့်အတွက် လက်နက်ကိုင်မှ အခွင့်အရေး ပိုရနေသလားဆိုသည့် ပြည်သူများ၏ ထင်မြင် ယူဆချက်များ လည်းရှိနေသည်။ မွန်ပြည်နယ် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် ပြည်ပမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဝင်ရောက်လာ ခြင်းကို ဒေသခံများက စိုးရိမ်မှုများ ရှိနေသည်။ ဥပမာ - ရေးမြို့နယ်ရှိ ကျောက်မီးသွေး စွမ်းအင်သုံး လျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးစီမံကိန်းအတွက် “တစ်ယူနစ် (၃၅) ကျပ်ဖြင့် လျှပ်စစ်မီးရမည်၊ လိုချင်လျှင် လက်မှတ်ထိုးပါ” ဟု ဆိုရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်ဘဲပြည်သူလူထုအပေါ် စီမံကိန်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက် များကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာချပြရန်လိုအပ်ပါသည်။ ပဋိပက္ခလွန်ဒေသများ တနည်း (NCA) လက်မှတ်ထိုးထားပြီးသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် သက်ဆိုင်သောဒေသများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအသီးအပွင့်များကို ပြည်သူများက လက်ဝယ်ပိုင်ပိုင် ခံစားခွင့်ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအမံများလုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ယုံကြည်မှုခိုင်မာစေရန် တည်ဆောက်သင့်ပါ သည်။ သို့ပါ၍ဒေသတွင်းပြည်သူများ၏လိုအပ်ချက်များကိုပုံဖော်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ပြည်သူလူထုနှင့် လက်ပွန်းတသီး ရှိနေသော အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ (CSO) ၏အခန်းကဏ္ဍကိုမြှင့်တင်ပေးရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့ဝင် များနှင့် (CSO) အကြားတွင်လည်းရင်ကြားစေနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

t cef(4)

aqmify;u@

ဦးအောင်နိုင်ဦးသည် လက်ရှိတွင် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ပူးတွဲစောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီ (JMC) ၏ နည်းပညာ အထောက်အကူပြုရုံး အဖွဲ့၏ အလုပ် အမှုဆောင် ညွှန်ကြားရေးမှူး ဖြစ်သည်။ သူသည် (Myanmar Peace Center) ၏ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု အစီအစဉ် (Political Dialogue) ဌာန ၏ ဒါရိုက်တာ နှင့် အစိုးရဘက်မှ အကျိုးဆောင်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ချင်းမိုင် တက္ကသိုလ်အခြေစိုက် ဗဟုဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ်၏ ဒုတိယဒါရိုက်တာနှင့် တည်ထောင်သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဦးအောင်နိုင်ဦးသည် (ABSDF) ၏ နိုင်ငံခြားရေးဌာနတွင် အတွင်းရေးမှူးလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ တောတွင်း၌ရှိစဉ် (Jungle University) ခေါ် တောတွင်းတက္ကသိုလ်၏ ကျောင်းအုပ်ကြီးလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

NCA ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ

(NCA) ခေါ်တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် အခြေခံဖြစ်သည်။ ဤစာချုပ်ကိုရရှိရန် အစိုးရ၊ တပ်မတော် နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် (၁၆) ဖွဲ့တို့ (၂၂) လကြာအောင် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ခဲ့ကြရသည်။ အခက်အခဲတိုက်ပွဲများကြားမှ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းခဲ့ကြရသည်။ နောက်ဆုံးတွင် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသား အင်အားစု (၈) စု (ယခု ၁၀ဖွဲ့) သာ လက်မှတ် ထိုးခဲ့သော်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ (NCA) ပါ အခန်း (၇) ခန်းနှင့် အပိုဒ် (၃၃) ပိုဒ်၊ အချက်ပေါင်း (၁၂၀) တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် အထူး အရေးပါသော စကားလုံးများဖြစ်သည်။

NCA နိဒါန်း

(NCA) ၏နိဒါန်းတွင် အောက်ပါစာပိုဒ်များ (စကားလုံးများ) ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

- (၁) ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သူများ (Inclusiveness)
- (၂) တရားမျှတမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ (Justice and Dignity)
- (၃) ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောငြိမ်းချမ်းရေး (Durable Peace)
- (၄) တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု (Accountability)
- (၅) ပွင့်လင်းမြင်သာမှု (Transparency)
- (၆) စာချုပ်ပါ အချက်အလက်များကို ပြီးစီးအောင်မြင်သည် အထိ (Promise /Pledge)
- (၇) အတူတကွ ပူးတွဲအကောင်အထည်ဖော် (Joint Implementation)

ယင်းစကားလုံးများကိုကြည့်လျှင် အဓိပ္ပါယ်အထူးပြည့်စုံပြီး ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး အတွက် အခြေခံများအပေါ် မူတည်၍ (NCA) ကိုအကောင်အထည် ဖော်လျှင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်ပေမည်။

အခန်း (၁) အခြေခံမူများ

အခန်း (၁) ကို ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ခွဲတာဝန်အရေး (၃) ပါးဖြင့် စတင်အခြေခံထားသည်။ ယင်းတို့သည် ယခင် တပ်မတော်အစိုးရ၏ ကြွေးကြော်သံများဖြစ်သည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရလည်း လက်ခံထားသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း ပါဝင်နေသည်။ တိုင်းရင်းသားများ အနေဖြင့် ဤအချက်ကို သဘောမတူသော်လည်း လက်တွေ့သဘောဆောင်နေခြင်း၊ ခွဲတာဝန်အရေးသုံးပါး၏ရည်ရွယ်ချက်များကို နိုင်ငံရေး အရ ငြင်းဆန်ရန် ခက်ခဲခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး သဘောများအရ အပေးအယူ (Compromise) လုပ်ခဲ့သည့် သဘောဖြစ်ပါသည်။

ဤအချက်များကိုကြည့်လျှင် လက်တွေ့ဆန်မှု၊ အပေးအယူ အလျှော့ အတင်းသဘော၊ နားလည်ပေးနိုင်မှုနှင့် ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး တို့ အတွက် အရေးပါသော စဉ်းစားချက်၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဤသဘောထားများသည်ပင်လျှင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ကို ရည်ညွှန်းနေသည်ဟု ဆိုရမည်။ အခန်း (၁) အခြေခံမူများကို ကြည့်လျှင် အောက်ပါ အချက်များကို တွေ့ရမည်။

- (၁) လွတ်လပ်မှု (Freedom)
- (၂) တန်းတူညီမျှမှု (Equality)
- (၃) တရားမျှတမှု (Justice)
- (၄) ပင်လုံစိတ်ဓါတ် (Sprit of Panglong) တနည်းအားဖြင့် အတူတကွ ပူးပေါင်း နေထိုင်မည် ဆိုသော အချက်
- (၅) ဒီမိုကရေစီ (Democracy)
- (၆) အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (National Equality and Self-determination)
- (၇) ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စု (A Union built on Democracy and Federalism)

(၈) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များနှင့်အညီ (Base on the result of the Political Negotiations)

ဤအချက်များကိုကြည့်လျှင် တိုင်းရင်းသားများ အစဉ်တစိုက် တောင်းဆိုနေခဲ့သော ဖက်ဒရယ်စနစ် တည်ဆောက်ရေးကို သဘောတူခြင်း၊ ပင်လုံစိတ်ဓါတ်ကို တိုင်တည်ခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာရန်သဘောတူခြင်း စသောမူများကိုတွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်များသည်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်သောအချက်များ မဟုတ်ဟု မည်သူငြင်းနိုင်မည်နည်း။

ထို့အပြင် အခြေခံမူ အပိုဒ် (ခ) မှ (င) အထိ ကြည့်လိုက်လျှင်လည်း အောက်ပါအချက်များကို သဘောတူထားသည်ကို တွေ့ရမည်။

(၁) ညှိနှိုင်းအဖြေရှာရေး (Negotiation)

(၂) စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့်မဖြေရှင်းဘဲနိုင်ငံရေးနည်းဖြင့်
ဖြေရှင်း (Resolving conflicts through political means rather
than military means)

(၃) နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုသစ် (A new political culture)

(၄) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်ရန်
(To end the armed conflict)

(၅) တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး
(A Nationwide Ceasefire)

(၆) တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ လူမျိုးပေါင်းစုံ ပါဝင်သော
ပြည်ထောင်စု တစ်မတော် (A Union Tatmadaw Comparisons/
Representations all Groups)

(၇) ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုခြင်း (Non- discrimination)

(၈) တန်းတူအခွင့်အရေး (Equal rights)

(၉) နိုင်ငံရေးကိစ္စအလို့ငှါ ဘာသာ၊ သာသနာကိုအလွဲသုံးစား မပြုရန်
(Against abuse of religion for political gains)

(၁၀) မတူကွဲပြားမှုကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုရန်
(Recognition of diversity)

(၁၁) လူမျိုးပေါင်းစုံ ဘာသာစကားပေါင်းစုံ
(Multiplicity of races and languages)

(၁၂) အကျေအလည်ညှိနှိုင်း (Negotiate until Solutions are found)

(၁၃) တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်အခွင့်အရေးမယူ (Not advantage)

(၁၄) ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး (For all the people)

ယင်းစကားလုံးများကိုလွယ်လွယ်နှင့် ရသည်မဟုတ်ပါ။ အကျေအလည် ဆွေးနွေးပြီးမှသာ ရလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြစ်ပေါ်မှုသည် အပြုသဘောဆောင် ရုံမက၊ နှစ်ဖက်လုံး၏ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လိုမှု၊ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်လိုမှု၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အသိအမှတ်ပြုလိုမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ကွဲပြားခြားနားမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းမည့်အစား ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းလိုမှု အစရှိသော ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များကို တွေ့ရမည်။

အခန်း (၂) ဦးတည်ချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်များ

အခန်း (၂) တွင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ရရှိရန်အတွက် အခြေခံကျသော လုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ယင်းတို့တွင် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို စတင်ရန်နှင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ပူးတွဲစောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန်တို့ ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် တစ်နိုင်ငံလုံးလွှမ်းခြုံရန် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးကို လက်မှတ်ထိုးရန်ဖိတ်ခေါ်ထားသည်။

အခန်း (၃) ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ

အခန်း (၃) တွင် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို

ဖော်ပြထားသည်။ ယင်းတို့တွင်-

(၁) တိကျသော ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး အချိန်ဇယား

(Time Frame for Ceasefire)

(၂) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများ

(Military Code of Conduct)

(၃) ပူးတွဲစောင့်ကြည့်ရေးကော်မတီအဆင့်ဆင့်

(Multi Levels of Ceasefire Monitoring Committees) တို့ကို

ဖော်ပြထားသည်။

ထို့အပြင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ခိုင်မာရေး အတွက် အချက် (၃) ချက်ကိုလည်း ထပ်မံဖော်ပြထားသည်။ ယင်းတို့တွင် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး ရန်လိုမှုကင်းစင်ရေး၊ တိုက်ရိုက် (သို့) သွယ်ဝိုက်၍ ဖော်ကားခြင်း၊ မိုင်းရှင်းလင်းရေး၊ မမှန်မကန်ဝါဒ ဖြန့်ချိခြင်း၊ လက်မှတ်ထိုးပြီး (၂၄) နာရီအတွင်း မိမိတို့၏အောက်ခြေအသီးသီးတို့ကို အကြောင်းကြားရေးနှင့် အခြားအရေးပါသော အချက်များကို ထည့်သွင်း သဘောတူထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ထိုမျှသာမကသေး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများ ရှောင်ရှားနိုင်ရန်၊ လွတ်လပ်စွာ သွားလာနိုင်ရန်၊ ဆက်သွယ်ရေးများ စီမံဆောင်ရွက်ရန်စသော အချက်ပေါင်း (၈) ချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်း သဘောတူထားသည်ကို တွေ့ရမည်။

အရပ်သားကာကွယ်ရေး (Civilian Protection)

ယင်းအချက်များနည်းတူ အရေးပါသောအချက်တစ်ချက်မှာ အရပ်သား ကာကွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များ ဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတစ်ခုတွင် မြေဇာပင် ဖြစ်ရသော အရပ်သားများအား ကာကွယ်ရေးအတွက် စုစုပေါင်းအချက် (၁၇) ချက်ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ယင်းတို့တွင် အရပ်သားများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများ၊ ကလေးစစ်သား စုဆောင်းခြင်း၊ ကျွန်ုပ် အဓမ္မခိုင်းစေခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား ဗလက္ကာယပြုခြင်း၊ ဆေးရုံ၊ စာသင်ကျောင်း၊ ဆေးခန်းနှင့် ဘာသာရေးအဆောက်အဦများကို ဖျက်ဆီးခြင်း အပါအဝင် မြေယာသိမ်းယူခြင်း၊ အများပိုင် ပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးခိုးယူခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ နေရပ်စွန့်ခွာစေခြင်း စသောအချက်များကို တွေ့ရမည်။ အရပ်သားကာကွယ်ရေး သဘောတူညီချက်

အားလုံးကို နှစ်ဖက်လုံးကလွယ်လွယ်ကူကူ သဘောတူခဲ့ကြသည်။ အခြား အပိုဒ်များကဲ့သို့ အငြင်းပွားမှု မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို ကြည့်လျှင် နှစ်ဖက်လုံးက အရပ်သားကာကွယ်ရေးအပေါ် အထူးအလေးထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ဒုက္ခခံစားရသော ပြည်သူများအား ကာကွယ်ရေးကို အထူးအလေးပေးသည့်အတွက် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လက္ခဏာဆောင်သည်ဟု ဆိုရမည်။

လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ

(NCA) တွင် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများ ပေးရေးကိုလည်း ထည့်သွင်း ထားသည်။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင် ကြရသော ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာ တိမ်းရှောင်သူ (IDPs) များအား အကူအညီ ပေးရေး၊ ၎င်းတို့အား ဘေးကင်းလုံခြုံစေရန် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ရေးတို့ကိုဖော်ပြထားသည်။

အခန်း (၄) ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ခိုင်မာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း

ဤအခန်းတွင် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ပူးတွဲစောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီ (Joint Ceasefire Monitoring Committee - JMC) ဖွဲ့စည်းရေး မည် သို့မည်ပုံဖွဲ့စည်းရမည်တို့အပြင် လိုအပ်သော လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များ ရေးဆွဲရေး နှင့် (JMC) ၏ တာဝန်များကို တိတိကျကျထည့်သွင်း သဘောတူထားသည်။

(JMC) ၏ အဓိကတာဝန်မှာ (NCA) ပါ တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စများ၊ စစ်ဘက် ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များနှင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များကို ထိန်းသိမ်းလိုက်နာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုများအား ဖြေရှင်းရာတွင် ဘက်လိုက်မှုကင်းပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အခြေခံဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အထောက်အကူပြုရန်” ဟု ဖော်ပြထားရာ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတွင် (JMC) ၏ အရေးပါပုံကို မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

အခန်း(၅) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဆိုင်ရာ အာမခံချက်များ

(NCA) သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စာချုပ်ဟု ဆိုသော်လည်း အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် အခြေခံဖြစ်သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများအတွက် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည်။ ယင်းတို့တွင် (NCA) လက်မှတ် ရေးထိုးခြင်းမှသည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအတွက် လိုအပ်သောနိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှု ဆိုင်ရာ မူဘောင်၊ ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပရေး၊ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ ကျင်းပရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်းမှ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းအတည်ပြုချက် ရယူခြင်းတို့ကို ထည့်သွင်းထားသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ဤနိုင်ငံရေး လမ်းပြမြေပုံ (၇) ချက်သည် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ လုပ်ငန်းစဉ် နှင့်ပတ်သက်၍ တိတိကျကျ ဖော်ပြထားသော သဘောတူညီချက်များဖြစ်ပြီး အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး အတွက် အရေးပါသော ခြေလှမ်းများဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးအရ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန် အတွက် အသေးစိတ် အချက် (၇) ချက်နှင့် အားလုံးပါဝင်သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် စုစုပေါင်းအချက် (၅) ချက် ကိုလည်း ထည့်သွင်း သဘောတူထားသည်။ ယင်းတို့တွင် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ၌ ပါဝင် သင့်သူများ၊ အမျိုးသမီးများပါဝင်ရေးနှင့် သဘောတူညီချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေများကို လိုအပ်သလိုပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း နှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန်တို့ ပါရှိသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ပြီးပြည့်စုံမှုမရှိဟု ယူဆထားသော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို နိုင်ငံရေးသဘောတူညီမှုဖြင့် လိုအပ်သလို ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဒီမိုကရေစီအသွင် ကူးပြောင်းရေး ပေါ်ပေါက်လာသော်လည်း အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အလိုအရ သဘောတူညီမှုများအပေါ် မူတည်၍ ပြင်ဆင်ရေးကို သဘောတူထားခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးခြေလှမ်း ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း (၆) ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အထွေထွေ

ဤအခန်းများသည် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရေး၏ အခြေခံများ ဖြစ်သည်။ ဤအခန်း၏ နောက်ဆက်တွဲမှာ (NCA) လက်မှတ်ထိုးသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို မတရားအသင်း အက်ဥပဒေမှ ကင်းလွတ် စေခြင်း၊ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း၊ အခြားငြိစွန်းနိုင်သော ဥပဒေများမှ ကင်းလွတ်စေခြင်း တို့အပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ (EITI) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေး တို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် စာချုပ်အပေါ် သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ၊ ပဋိပက္ခများဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းများ၊ အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရန်တို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

NCA အကောင်အထည်ဖော်ရေး

(NCA) ကို ယခုအခါ အကောင်အထည်ဖော်နေဆဲဖြစ်သည်။ (NCA) ပါ အချက်အလက် အားလုံးကို အကောင်အထည် မဖော်နိုင်သေးပါ။ ယင်းအပေါ် မကျေနပ်မှုများ၊ ပဋိပက္ခများ ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

NCA သည် သမိုင်းဝင်ဖြစ်

(NCA) သည် သမိုင်းဝင်သဘောတူညီချက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် တစ်နိုင်ငံလုံးအသွင်ဆောင်သည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။ တရားဝင်မှု အထူးရှိပြီး သမ္မတ၊ ဒုတိယသမ္မတများ၊ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌများ၊ ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ နိုင်ငံတကာအသိသက်သေများ ရှေ့မှောက်တွင် လက်မှတ်ထိုးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အဓိဌာန်များကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

(NCA) သည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အလျော့အတင်းပြုလုပ်ပြီးမှ ရလာသော သဘောတူညီချက် ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် နှစ်ဖက်လုံးက အလျော့အတင်း အပေးအယူလုပ်ကာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် သဘောကို တွေ့ရသည်။ အထက်ပါ အချက်များအားလုံးကို ခြုံကြည့်လျှင် (NCA) သည် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အခြေခံ အားလုံး ပါဝင်နေရာ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် သဘောတူညီမှုစာချုပ်ဟု ဆိုရပါမည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး မှသည် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆီသို့ ။

အောင်နိုင်ဦး

ဒေါက်တာ ဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်သည် (Center for Peace and Reconciliation - CPR) ၏ အဖွဲ့ဝင် ဒါရိုက်တာတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ (Myanmar Peace Center) ၏ ဥပဒေအထောက်အကူပြုရုံးတွင် ဥပဒေအကြံပေး အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ (Indiana University Maurer School of Law) မှ (Doctor of Juridical Science - S.J.D) ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သူဖြစ်သည်။

အခြေခံဥပဒေများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ

ဗြိတိသျှတို့ထံမှ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးသည့်နောက် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားသည့် ပြည်တွင်းစစ်သည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခ (Ethno Political Conflict)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပဋိပက္ခ (Constitutional Crisis) နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ နားလည်မှုကွဲလွဲသည့် ပဋိပက္ခ (Discord on Federalism) တို့ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤသို့သော မတူကွဲပြားသည့် အကြောင်းတရား (၃) ခု အပေါ်တွင် အခြေခံနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် လက်ရှိအနေအထားတွင် တစ်ခုတည်းသော ပေးထားချက်မှာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ခြောက်ပစ်ကင်း သဲလဲစင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မဟုတ်ပါ။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါင်း (၂၀၀) နီးပါးသည်လည်း ဘက်ပေါင်းစုံမှပြည့်ဝ စုံလင်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ မဟုတ်ကြပါ။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အားလုံးတွင် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် နိုင်မည့် နည်းလမ်း များကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားကြပါသည်။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်နိုင်ရန် အလျော့အတင်းပြုရန် မလွယ်သော (Rigid) ဖြစ်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ရေးဆွဲပြဌာန်း အတည်ပြု ခဲ့ကြသည်။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်နိုင်ရန် ပြောင်းလဲ တိုးလျော့ရန် လွယ်ကူသော (Flexible) ဖြစ်သည့် နည်းလမ်းကိုရွေးချယ် ရေးဆွဲပြဌာန်း အတည်ပြုခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ တွင်လည်း အလျော့အတင်းပြုရန် မလွယ်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးကို ပုဒ်မ ၄၃၆ (က) တွင် လည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲတိုးလျော့ ပိုမိုလွယ်ကူသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ပြင်ဆင်နိုင်မည့်နည်းလမ်းကို ပုဒ်မ ၄၃၆ (ခ) တွင် လည်းကောင်း ရေးဆွဲပြဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤဆောင်းပါး တွင် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ခန့် ကြာပြီဖြစ်သော အမျိုးသား ရင်ကြားစေ့ရေးကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား ပေးထားချက်တစ်ခုအဖြစ် ထားရှိပြီး ပြင်ဆင်

ဖြည့်စွက်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံသီအိုရီများကို သုံးသပ်တင်ပြ လိုက်ရပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဗြိတိသျှတို့၏ နေသဟာယ ဥပဒေ အတွေးအခေါ် လွှမ်းမိုးသည့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၄၈ မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ် အထိ (၁၀) နှစ်၊ ၁၉၆၀ မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ (၂) နှစ် ကျင့်သုံးခဲ့သော်လည်း တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို မဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပါ။ လွတ်လပ်ရေး နှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာသည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများကိုလည်း မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပါလီမန်စနစ်ကို အခြေခံထားခြင်းကြောင့် လူဦးရေ နည်းသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် လူဦးရေပိုများသည့် ဗမာလူမျိုးများအကြား မတူကွဲပြားသည့် နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် အယူဝါဒ ကွဲပြားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် လူအုပ်ကြီးအလိုကျ ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းကို အခြေခံထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အားနည်းချက်မှာ ပါလီမန်စနစ်ကို အခြေခံထားသဖြင့် ပါလီမန် အထွတ်အထိပ်ဖြစ်ခြင်း (Parliamentary Supremacy) ကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရသည့် နိုင်ငံရေး ပါတီ၏ ခြယ်လှယ်မှုကို အနိုင်မရသည့် ပါတီများက ခံခဲ့ကြရပါသည်။ ပါလီမန် အထွတ်အထိပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လူဦးရေပိုများသည့် ဗမာများ ဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီကြီးများကို လူဦးရေနည်းပါးသည့် တိုင်းရင်းသားများ ဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီများ အနေဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် လူဦးရေ ပိုများသည့် ဗမာဦးဆောင်သည့် ပါတီများအနေဖြင့် လူဦးရေနည်းသည့် တိုင်းရင်းသားများကိုပါ ၎င်းတို့ ပါတီဝင်ဖြစ်စေကာ နည်းနည်းကျွေးများများစား နိုင်ငံရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၈ မှ ၁၉၆၀၊ ၁၉၆၀ မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ဗမာလူမျိုးများ ဦးဆောင်သည့် ဖဆပလပါတီခေါင်းဆောင်များ၏ အလိုကျ ဥပဒေပြုခြင်း၊ အစိုးရဖွဲ့ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တရားသူကြီးများ ခန့်အပ်ခြင်းများ ကိုသာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် လူမျိုးကွဲပြားမှုမရှိသောနိုင်ငံများအတွက် အလွန်ကောင်းမွန်သည့်စနစ် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဓလေ့ ကွဲပြားမှုများပြားသည့် နိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံလုံးဝကျိုးပျက်စီးမှု (Tyranny of Democracy) ကိုသာ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရသည့် ဖဆပလပါတီ နှစ်ခြမ်းကွဲသည့် အချိန်တွင် လူနည်းစုများသည်လည်း နှစ်ခြမ်းကွဲကာ ဗမာနိုင်ငံရေးသမားများ ဦးဆောင်သည့် ပါတီများတွင် ကျွဲကူးရေပါအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီ ခေတ်ကာလတွင် လူဦးရေ များသည့် ဗမာများနှင့် လူဦးရေနည်းသည့် အခြားတိုင်းရင်းသားများအကြား အမျိုးသားရပ်ကြားစေ့ရေးကို အကောင်အထည် မဖော်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

၁၉၇၄ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ လူအုပ်ကြီး ခေါင်းဆောင် ဦးဆောင်ခြယ်လှယ်နိုင်သည့် တစ်ပါတီဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်နည်းတူ တစ်ပါတီစနစ်ကို အခြေခံသည့် ဆိုရှယ်လစ် စနစ်တွင် လူဦးရေပိုများသည့် ဗမာများကသာ ဗဟိုအဆင့် ဦးဆောင်မှုနေရာ ယူထားကြသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအမည်ခံ ပြည်နယ် (၇) ခု၏ အများစု ဦးဆောင်မှုကို တိုင်းရင်းသား စစ်စစ်များက နေရာရရှိခဲ့ကြသော်လည်း တစ်ပါတီ စနစ်၏ ဗဟိုဦးဆောင်မှု ယန္တရားကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိသည့် အမည်ခံ ခေါင်းဆောင်များသာ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းအပြင် ဗမာအများစု နေထိုင်ကြသည့် ဒေသများကို တိုင်း (၇) တိုင်း ဖွဲ့စည်းလိုက်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အမည်ခံသည့် ပြည်နယ် (၇) ခု၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည့် တစ်ဆင့်လျှော့ခံရသည့် အနေအထားရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို မဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုရှယ်လစ် စနစ်ကို မယုံကြည်သော၊ တစ်ပါတီစနစ်ကို လက်မခံသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနှင့် ဆိုရှယ်လစ် တစ်ပါတီစနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော် နေသည့်သူများ အကြားတွင် အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးသည် မည်သည့် နည်းလမ်းဖြင့်မဆိုမဖြစ်နိုင်သည့် စိတ်ကူး တစ်ခုသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

နှစ်ပေါင်းများစွာ အချိန်ယူ ရေးဆွဲကာ အတည်ပြုခဲ့သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အားနည်းချက်များ ရှိသကဲ့သို့ အားသာချက်များလည်း ရှိပါသည်။ ထိုသို့သော အားနည်းချက်များနှင့် အားသာချက်များကို လေ့လာ သုံးသပ်ပြီး ပြင်ဆင်သင့်သည့် အချက်များ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်သင့်သည့် အချက်များ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်သင့်သည့် အချက်များကို ပယ်ဖျက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်မည်ဆိုပါက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင် မည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများ မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿန (Philosophy or Principle) ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် (Structure) နှင့် အနှစ်သာရ (Essence or Substance) တို့ကို နည်းစနစ်ကျကျ နားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿန သို့မဟုတ် အခြေခံမူများ (Philosophy or Principle)

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၁) ပုဒ်မ (၁) မှ (၄၈) တွင် ပါရှိသည့် အချက်များ အားလုံးသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿန (Philosophy or Principle) များ ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအများစုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာဒဿနများကို ၎င်း၏နိဒါန်းများတွင်လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် အခန်းအသီးသီး၏အစပိုင်းများတွင်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ ရှိကြပါသည်။ ဥပမာ - အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ နိဒါန်းတွင် "ကျွန်ုပ်တို့ အမေရိကန်ပြည်သူများသည် ပိုမို ပြည့်စုံသော ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်နိုင်ရန်၊ တရားမျှတမှုကို ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းတည်ငြိမ်မှုကို အာမခံစေခြင်း၊ အကျိုးတူသည့် ဘုံကာကွယ်ရေးကို ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ လူမှုဖူလုံရေးကိုဖန်တီးခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၏အကျိုးကျေးဇူးများ ကို မိမိတို့နှင့် နောင်လာနောက်သားများအားလုံး စံစားစေခြင်း အလို့ငှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို ဘိသိက်သွန်းလောင်း အတည်ပြုကြသည်" ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အခြေခံမူ (၄၈) ခု အနက် အဓိကအရေးကြီးဆုံးသော အခြေခံမူ သို့မဟုတ်

ဒဿနကို ပုဒ်မ (၆) တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ပုဒ်မ (၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်း ထားသည့် “ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး၊ လောကပါလတရားသုံးပါး၊ ပါတိစုံဒီမိုကရေစီ စနစ်၊ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုတွင် တပ်မတော်ပါဝင်ရေး” တို့သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ကျောရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ပုဒ်မ (၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များကို အုတ်မြစ်အဖြစ်တည်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်များ (Structure)

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများကို အခြေခံပြီး ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် (Structure) များကို အောက်ပါပုဒ်မများတွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - “အခန်း (၂) ပုဒ်မ ၄၉ မှ ၅၆၊ အခန်း (၃) ပုဒ်မ ၅၉ မှ ၆၀၊ အခန်း (၄) ပုဒ်မ ၇၄၊ ၁၀၉၊ ၁၄၁၊ ၁၆၁၊ အခန်း (၅) ပုဒ်မ ၂၀၀၊ ၂၀၁၊ ၂၄၈၊ ၂၇၆၊ အခန်း (၆) ပုဒ်မ ၂၉၃၊ ၂၉၄၊ ၃၀၅၊ ၃၁၃၊ ၃၂၀၊ အခန်း (၁၁) ပုဒ်မ ၄၁၀၊ ၄၃၂ နှင့် အခန်း (၁၂) ပုဒ်မ ၄၃၆ တို့သည် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် (Structure) နှင့် သက်ဆိုင်သောပုဒ်မများ ဖြစ်ကြသည်။ ပုဒ်မ ၄၃၆ သည် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် (Structure) နှင့် တိုက်ရိုက် မသက်ဆိုင်သော်လည်း ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပုဒ်မများကို ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပုဒ်မ ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏အနှစ်သာရ (Essence or Substance)

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁ မှ ၄၈ အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်များတွင် မပါဝင်သည့် အချက်များ အားလုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အသက်ဝင်စေသည့် အနှစ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဥပမာ အခန်း (၄) အရ ဥပဒေပြု လွှတ်တော် အဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဌာန် (The Structure of Hluttaws) ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ အဆိုပါ လွှတ်တော် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် အသက်ဝင်စေရန် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ ရွေးကောက်ခံ မည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တို့၏ အရည်အချင်းများ၊ ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပသည့်စနစ်များ၊ ရွေးကောက်ခံခြင်းမှ ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းခြင်းများ စသည့် လွှတ်တော်များ၏ အနှစ်သာရများကို အခြားပုဒ်မများတွင် ပြဋ္ဌာန်းပါသည်။

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများစွာအကြားတွင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို စည်းမရှိ ဘောင်မထား လက်လွတ်စပယ် တည်ဆောက်ပါက အောင်မြင်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ လက်ရှိ အနေအထားအရ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပေးထားချက်အရ တည်ထားပြီး လုပ်ဆောင်ပါက အောင်မြင်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် နည်းစနစ်ကျကျ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကိုလည်း နည်းစနစ်ကျကျ နားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို လိုလားသူတိုင်း အောက်ပါအချက်များကို အခြေခံပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးကို လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

(၁) ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအခြေခံမှု သို့မဟုတ်

ဒဿနများ ပြင်ဆင်ခြင်း

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁) မှ (၄၈) အထိသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါ အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများတွင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ကိုက်ညီသည့် အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများကို သိရှိနားလည်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် မကိုက်ညီသည့် အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများ ရှိပါက ပြင်ဆင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ ပုဒ်မ ၆ (စ) တွင် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးတွင် တပ်မတော်က အစဉ်တစိုက်ပါဝင်ရေး ဆိုသည့် အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿန ပါရှိပါသည်။ အကယ်၍ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးတွင် တပ်မတော်က အစဉ်တစိုက်ပါဝင်ရေးကို အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿနအရ လက်မခံပါက ပြင်ဆင် သင့်ပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါ အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿန ပါဝင်လာခြင်း၏ နောက်ခံအကြောင်းအရာများ၊ ပကတိ အနေအထားများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အနေအထားများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားပြီးမှသာလျှင် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း များကို ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ - ဗြိတိသျှတို့ကို စစ်ရေးအရ မယှဉ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် လွတ်လပ်ရေးဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ဗြိတိသျှတို့ထံမှ

လွတ်လပ်ရေးပြန်လည်ရရှိပြီး နောက်ပိုင်း ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲမည့် အနေအထားများကိုလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး တပ်မတော်က အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ရေး လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်သမိုင်းများလည်းရှိပါသည်။ ကူမင်တန်တို့၏ ကျူးကျော်မှုများကိုလည်း တပ်မတော်က ခုခံကာကွယ် တွန်းလှန်ခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်များရှိခဲ့ပါသည်။ လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံအကြားတွင် တည်ရှိနေခြင်း၊ လူဦးရေတိုးပွားမှု အဆိုးရွား ဆုံးဖြစ်သည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ် ဆက်စပ်နေခြင်း၊ သမိုင်းတွင် ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်ခဲ့မှု များကြောင့် အခဲမကျေဖြစ်နေသည့် ယိုးဒယားနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ် ထိစပ်နေခြင်းတို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။ ၎င်းအပြင် လက်ရှိအနေအထားတွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အင်အားတစ်သိန်းခွဲမှ နှစ်သိန်းနီးပါးရှိနေသည့် မငြိမ်းချမ်းသေးသော နိုင်ငံဖြစ်သည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။ အကယ်၍ နိုင်ငံရေး ပြဿနာများကို နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှုများဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည့် အချိန်တွင် တပ်မတော် အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ရန် မလိုအပ်သကဲ့သို့ ပါဝင်လိုသည့် ဆန္ဒလည်း ရှိမည်ဟု မယူဆပါ။

ထို့ကြောင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်နေသည့် အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် ဒဿနများကို စဉ်းစားရာတွင် သမိုင်းသင်ခန်းစာများ၊ လက်ရှိ ပကတိ ဖြစ်တည်နေသည့် အမှန်တရားများနှင့် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကြောင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။

(၂)၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် ပြင်ဆင်ခြင်း

အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန် (Structure) များအနက် မည်သည့် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်သည် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အဟန့်အတား ဖြစ်နေသည်ကို သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ - ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဟု ဥပဒေပြုခွင့် အာဏာတူသည့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်သည် ပြဿနာမရှိပါ။ ၎င်းအပြင် အမျိုးသားလွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှ (၁၂) ဦးစီ အချိုးကျ ရွေးချယ်ခြင်းသည်လည်း ပြဿနာမရှိပါ။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ်

တိုင်းဒေသကြီးကို ကိုယ်စားပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြောင်း အနှစ်သာရ (Essence) ပျောက်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား လွှတ်တော် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန်သည် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ပြဿနာ မဟုတ်ပါ။ အမျိုးသား လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်မှု၊ ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြု ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာများ၊ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားပြုမှုဆိုင်ရာ အချက်များသည် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအား ထိခိုက်နေသည်ကို နားလည်ရန် လိုအပ် ပါသည်။

(၃) ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အနှစ်သာရ သို့မဟုတ် အကြောင်းအချက်များ ပြင်ဆင်ခြင်း၊

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿန၊ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အနှစ်သာရ သို့မဟုတ် အကြောင်း အချက်များ များစွာပါရှိပါသည်။ ဥပမာ - သမ္မတသက်တမ်း ကန့်သတ်ချက်၊ တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးများ၏ သက်တမ်း ကန့်သတ်ချက်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေခုံရုံး၏ သက်တမ်းကန့်သတ်ချက်၊ ဒုတိယသမ္မတ နှစ်ဦး ထားရှိခြင်း ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿနများနှင့် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန်များကို အနှစ်သာရ ပြည့်စေရန် သို့မဟုတ် အကြောင်းအချက် ညီစေရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးများ (The Justices of the Supreme Court) ၏ တရားသူကြီးများသည် ခန့်အပ်ပြီးသည့် အချိန်မှစပြီး ဥပဒေကျူးလွန်ခြင်း မရှိပါက အသက်သေဆုံးသည်အထိ တရားသူကြီး ဖြစ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးများသည် အသက် (၇၀) ပြည့်သည်အထိ ဥပဒေကျူးလွန်ခြင်း မရှိပါက တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့် ရှိပါသည်။ ဤသို့သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿနများနှင့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် အကြောင်းအချက် သတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

ဤကဲ့သို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု၏ ဒဿနနှင့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် အကြောင်းအချက် သတ်မှတ်ချက်များကို အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအား ဦးတည်လျက်

ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ဒဿနနှင့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဌာန်များကို မထိခိုက်စေရန် လိုအပ်ပါသည်။

စာရေးသူ အနေဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လုံးဝ လက်မခံသူများ၊ တစ်ပိုင်းတစ်စ လက်ခံပြီး ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်းများကို ပြုလုပ်လိုသည့် သူများနှင့်လည်း တွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အများစုမှာ အခြေခံမူပြင်ဆင်ရေး သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန် ပြင်ဆင်ရေး သို့မဟုတ် အနှစ်သာရ သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာ ပြင်ဆင်ရေး မသဲကွသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ စာရေးသူသည် မည်သည့်အရာအဖွဲ့၊ အင်စတီကျူးရှင်းနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်ပါ။ အစုအဖွဲ့တစ်ခု၊ အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခု၊ နိုင်ငံရေးပါတီ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်သက်ခြင်းလည်း မရှိပါ။ အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် နိုင်ငံခြားသား ခံယူထားသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သဖြင့် မိခင်တိုင်းပြည်ဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အောင်မြင်ပြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာ တိုးတက်သည့် နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လိုသည့်ဆန္ဒရှိသူသာ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို ပြင်သင့်က ပြင်ရပါမည်ဆိုသည့် အချက်ကို လက်ခံပါသည်။ အမျိုးသား ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရာတွင်လည်း အခြေခံမူ သို့မဟုတ် ဒဿနကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဌာန်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အနှစ်သာရနှင့် အကြောင်းအချက် ကို ပြင်ဆင်ခြင်း စသည့် နည်းလမ်းသုံးသွယ်ကို နားလည် သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ မဟုတ်ဘဲ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ၊ ပုဒ်မ တစ်ခုကို ကောက်ပြီး အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဦးတည်ချက်ဖြင့် ပြင်ဆင်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြမည် ဆိုပါက အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို မရရှိနိုင်မည့်အပြင်၊ ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားများ စိတ်ဝမ်း ပြိုကွဲခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသား (နိုင်ငံသား) များထံမှ ဆင်းသက်သည့် သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား (နိုင်ငံသား) များထံတွင် တည်သည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ပျက်သုဉ်းခြင်းတို့ ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။ ။

ဒေါက်တာ ဆလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

ဦးဇေယျသူသည် (The Voice Weekly) ဂျာနယ်၏ ဒါရိုက်တာနှင့် ဒုတိယအယ်ဒီတာချုပ် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများနှင့် စာအုပ်များကို ရေးသားသူဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ ချူလာလောင်ကွန် တက္ကသိုလ်မှ (International Development Studies) ဖြင့် မဟာဘွဲ့ရရှိခဲ့သည်။

& ifu m; aplac; i fa v m i fo H

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရုပ်နီနှင့် ရုပ်ဝါဟူပြီး အဖွဲ့ကြီးနှစ်ဖွဲ့ အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်နေကြစဉ်က ထိုင်းမှ ပါမောက္ခတို့က မြန်မာနိုင်ငံသား ကျွန်တော့်အား စိတ်လက်မကောင်းစွာ ပြောသော စကားကို ယခုထက်ထိ အမှတ်ရနေသည်။ “Zeya, Thailand is divided now” “တို့ ထိုင်းနိုင်ငံ ကတော့ နှစ်ခြမ်းကွဲနေပြီ” တဲ့။ သူတို့ကို နှစ်သိမ့်ချင်သည့်အတွက် တွေးတွေးဆဆနှင့် ကျွန်တော် ပြန်ဖြေ လိုက်တာက “Myanmar is fragmented” ။ “မြန်မာက အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ ကွဲနေတာ”။

တကယ်လည်း ဟုတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေး ရကတည်းက၊ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ရေးမရခင်က အမွေများကြောင့် နယ်ပယ် အများအပြား၊ အလွှာအများအပြားတွင် ကွဲနေသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံကဲ့သို့ နှစ်ခြမ်းပင် မဟုတ်ဘဲ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ကွဲနေသည်ဟု ပြောလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ဆောက်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည့် အစိုးရအဆက်ဆက်သည် ထိုအကွဲခန်းများကို စေ့စပ်ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ဆက်စပ်သွားသည်များလည်း ရှိသလို ပိုမိုဟသွား သည်များလည်းရှိသည်။ စနစ်အမျိုးမျိုး အစိုးရအမျိုးမျိုးကို သုံးစွဲပြီး ထိုအဟများကို ဆွဲစေ့ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြီးနောက် ပေါ်ထွက်လာသည့် ဦးသိန်းစိန်နှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အစိုးရသည်လည်း ယခင် နောင်တော် အစိုးရများ နည်းတူပင် အဟများကို ဆွဲစေ့ရန် ကြိုးစားကြသည်။ သူတို့၏ စည်းဘောင်မှာ ၂၀၀၈ အခြေခံ ဥပဒေ ဖြစ်သည်။

ရင်ကြားစေ့ရန် နေရာပေါင်းများစွာရှိသော်လည်း အဓိက အရေးကြီးသည့် (၃) နေရာ ရည်ညွှန်းလိုပါသည်။

- တပ်မတော်နှင့် အရပ်ဖက်၊ တစ်နည်း အရပ်-တပ်ဆက်ဆံရေး။
- တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနှင့် တပ်မတော် သို့မဟုတ် အစိုးရ။
- တိုင်းရင်းသားများ အချင်းချင်းကြား ရင်ကြားစေ့ရေး။

တပ်-အရပ်

တပ်မတော်နှင့် အရပ်ဖက် ရင်ကြားစေ့ရေးသည် မြန်မာ့ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးတွင် အရေးကြီး လှသည်။ ယင်းသို့ ရင်ကြားစေ့ရေးသည် လွယ်သည် ဟု ပြောနိုင်သလို ခက်သည်ဟုလည်း ပြောရမည်။ စင်စစ် တပ်မတော် နှင့် ဆက်စပ်သော အစိုးရ (၂) ရပ် အုပ်ချုပ်အပြီးတွင် တပ်မတော်နှင့် အရပ်ဖက် အကြား ဆက်ဆံရေး ကွာဟသည်ထက် ကွာဟသွားခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ လက်ထက်တွင် တပ်နှင့်ပါတီ နှစ်ခုခွဲထား သေးသဖြင့် မသိသာသော်လည်း တပ်မတော် အစိုးရလက်ထက်တွင် အုပ်ချုပ်သူ နှင့် အုပ်ချုပ်ခံ သဖွယ် ကွဲပြား သွားခြင်း၊ အရပ်သား အတိုက်အခံအဖြစ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ပေါ်လာခြင်း၊ စစ်အေး တိုက်ပွဲအပြီး ဒီမိုကရေစီလှိုင်း ပေါ်ထွန်းခြင်းတို့ကြောင့် တပ်နှင့်အရပ် အကွဲကြီး ကွဲသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ တပ်နှင့်အရပ်ကြား ကွဲပြားနေခြင်းသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကြီး ၂ ခုကြား ရပ်တည် နေသည့် လူဦးရေ များပြားသည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အလွန်အန္တရာယ်ကြီးသည်။ ပြည်တွင်းစစ်တွင် ရန်သူများ ဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များနှင့် တပ်မတော် တို့ကြား ကွာဟမှု သည်လည်း သဘာဝကျစွာ ကြီးမားသည်။ သို့သော် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ အကြားတွင်သာ ကွာဟနေသည်မဟုတ်၊ လက်နက်ကိုင် အချင်းချင်းကြား တွင်လည်း ကွာဟသည်။ ဘုံသံသယ ကြီးကြသည်။

တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်းကြား အဟသည် လူများစုဗမာနှင့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများ အကြားတွင်ရှိသလို နယ်ချင်းဆက် နေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအကြားတွင်လည်း ရှိသည်။ ဥပမာ ကချင်နှင့် ရှမ်းအကြား တွင် ရှိသလို ရှမ်းပြည်နယ်တွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့် လူမျိုးစုများဖြစ်သော ရှမ်းနှင့် ပလောင်အကြား၊ ပအိုဝ်းနှင့် ရှမ်းအကြား၊ ဝနှင့် ရှမ်းအကြားတွင်လည်း အဟရှိသည်။ ထိုအဟများသည် နဂိုက ရှိချင်မှရှိမည် သို့မဟုတ် ကပ်လျက် နေထိုင်သူချင်း ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ သဘောဖြစ်သော်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ရှည်ကြာသည်နှင့်အမျှ အဟများ ပေါ်ထွန်းလာပြီး ချောက်ကမ်းပါးသဖွယ် ကြီးမား လာသည်။

ရင်ကြားစေ့နည်း

ရင်ကြားစေ့ရန် မည်သို့ဆောင်ရွက်ကြမည်နည်း။ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဟု (၃) နည်း ရှိသည်။

ပြည်ထောင်စုကြီးတစ်ခုလုံး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာလျှင်၊ တစ်နယ်နှင့် တစ်နယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကွာဟချက်နည်းလာလျှင် ရင်ကြားစေ့ရန် ပိုလွယ်လာမည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးရသွားပါမှ အကွဲအပြဲ နည်းသည်ထက်နည်း၊ တင်းမာမှု နည်းသည် ထက်နည်းပြီး ရင်ကြားစေ့မည်။ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေး အရှိန်မြန်လာသည် နှင့်အမျှ အရပ်နှင့်တပ်အကြား ရင်ကြားစေ့ရေး ပိုမြန်လာမည်။ အထက်ပါ အရေး (၃) ပါးလုံးသည် အချင်းချင်းလည်း အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးရပါမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပိုထိထိရောက်ရောက် လုပ်နိုင်မည်။ အထူးအားဖြင့် မငြိမ်းချမ်းသောဒေသများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးမရပါက ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတွင် အခြားဒေသများနှင့် ကွာဟချက် များသထက်များပြီး နောက်ကျန်ခဲ့မည်။ နောက်ကျန်ပြီး အခြားဒေသများနှင့် ကွာဟချက်ကြီး လာလေလေ လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲဝင်လိုသူများကိုထောက်ပြစရာပိုဖြစ်မည်။ ဒေသခံလူထု၏ နာကျည်းချက် ပိုများလာမည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြင့်လာလျှင် ယေဘုယျ အားဖြင့် ဒီမိုကရေစီ အားပိုကောင်းလာမည်၊ ကြာရှည်ခံမည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမြင့်လာ သည်နှင့်အမျှ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ရလွယ်မည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ စစ်တိုက်သည်ထက်ငြိမ်းချမ်းရေးဆောင်ရွက်ခြင်းက ကိုယ့်ဒေသ အတွက် ပိုအကျိုး ရှိသည်ဟု မြင်လာကြမည်။ ဒီမိုကရေစီ အားကောင်း လာသည်နှင့်အမျှ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ လုပ်ဆောင်နိုင်ကာ အားကြီးသူ အားနည်းသူမရွေး ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင်ပါဝင်လာနိုင်မည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းနာများနှင့်အညီ စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်။

အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် အသစ်ရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အထက်ပါ အရေးသုံးရပ်လုံးကို ပြေလည်စေပြီး ရင်ကြားပြန်လည်စေရန် ဆောင်ရွက် နိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သူများ များပြားလှသည်။ သို့သော် ရင်ကြားပြန်လည်မစေဘဲ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲနိုင်မည်လား ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားစရာ။ ရင်ကြား ပြန်လည်မစေနိုင်၊ မယုံကြည်ကြလျှင် အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရာတွင် သို့မဟုတ် အသစ်ပြန်ရေးရာတွင် ခရီးရောက်မည်မဟုတ်။ ကြက်ဥနှင့် ကြက်မ

ဘယ်ကစသလဲဆိုသည်မျိုး ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း သည် အချိန်ယူရမည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်း ရေးဆွဲသည့် ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေနှင့် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေတို့ ရေးဆွဲရန် ကြာချိန်ကိုကြည့်လျှင် လက်ရှိအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင် သို့မဟုတ် ရေးဆွဲရန် ကြာမည့်အချိန်ကို ခန့်မှန်း နိုင်သည်။ တစ်ဘက်က ကြည့်ပြန်လျှင် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင် သို့မဟုတ် ရေးဆွဲရန် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြခြင်းသည်ပင် ရင်ကြားစေ့ရေး ဖြစ်သည်။ ရင်ကြားစေ့ရေး အခြေအနေ လက်ရှိမည်သည့်နေရာ ရောက်နေသလဲ။ ယခင်က ရန်သူသဖွယ်ဖြစ်ခဲ့သည့် (NLD) နှင့် တပ်မတော်သည် အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်တို့တွင် အလုပ်တွဲလုပ်နေကြသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ၊ အစိုးရ၊ တပ်မတော်တို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် အလုပ်တွဲလုပ် ဆွေးနွေး နေကြသည်။

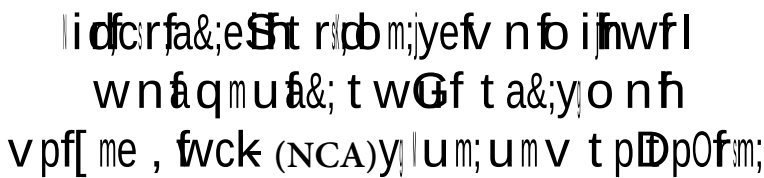
တစ်ဘက်တွင် ရင်ကြားစေ့ရေး ဖြစ်မြောက်ရန် အချိန်နှင့် အမျှ အရေးကြီး လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပထဝီ နိုင်ငံရေးများ ပြောင်းလဲလာသည်။ မဟာအင်အားကြီးဖြစ်လာမည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ပိုးလမ်းမသစ်တွင် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအကြား “ပျောက်နေသော ကွင်းဆက်” အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံကို မြင်သည်။ ရခိုင်အရေးအပေါ် အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် သမိုင်းတလျှောက် နိုင်ငံတကာ ဖိအားအများဆုံးခံရသည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ လူမျိုးကြီးလူမျိုးငယ် ဘာသာကြီး၊ ဘာသာလေးမဟူ လူမျိုးစွဲ၊ ဘာသာစွဲ စိတ်များသည် ကမ္ဘာတွင်ပင် တကျော့ပြန်ကြီးထွားလာသည့်အတွက် လူမျိုးစု၊ ဘာသာမျိုးစုံ မှီတင်းနေထိုင် ကြပြီး ရင်ကြားစေ့ရန် ကြိုးစားနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အချက်ပေး ခေါင်းလောင်းသံပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရသင့်ရထိုက်သည့်နေရာသို့ ပြန်ရ လိုလျှင်၊ ပြည်ထောင်စုသားတို့၏ ဘဝအခြေအနေ တိုးတက်လိုလျှင် အကွဲကွဲ အပြားပြား ဖြစ်နေသည်များကို ပြန်လည် ရင်ကြားစေ့ရန်မှ လွဲပြီး အခြားနည်းလမ်း မရှိပါ။ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် အသစ် ရေးဆွဲခြင်း နှင့်လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေ အောက်တွင်ပင် အလုပ်အတူတွဲလုပ်ခြင်း နှစ်နည်းလုံးဖြင့် ရင်ကြားစေ့ ရပါမည်။ အချိန်သိပ်မကျန်တော့ပါ။ ။

ဇေယျသု

ဦးအောင်သူငြိမ်းသည် (Institute for Strategy and Policy) ၏ ဒါရိုက်တာတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ချင်းမိုင်တက္ကသိုလ်အခြေစိုက် ဗဟုဖွံ့ဖြိုးမှုအဖွဲ့ကို တွဲဖက်တည်ထောင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးလေ့လာသုံးသပ်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဆောင်းပါးများကို ရေးသားနေသူလည်းဖြစ်သည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ လူထုစီမံခန့်ခွဲမှုပညာ မဟာဘွဲ့ရရှိထားသူဖြစ်ပြီး (National Institute of Development Administration Thailand) တွင် (Development Administration) ဘာသာရပ်ဖြင့် (Ph.D) ဘွဲ့ရရှိရန် စာတမ်းပြုစုနေသူ တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

ကြားကာလအတွင်း ဆောင်ရွက်ရမည့် အစီအစဉ်များ

102

- (၁) ပြည်သူလူထု၏ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေး နှင့် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အခြေခံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊
- (၂) သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ
- (၄) ဒေသဆိုင်ရာ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၅) ဒေသဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပအလှူရှင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီရယူခြင်း ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၆) မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေး လုပ်ငန်းများ၊

(ခ) အပစ်ရပ် ဒေသအတွင်း ဒေသခံ ပြည်သူလူထုအပေါ် အကျိုး သက်ရောက်မှု ကြီးမားသော စီမံကိန်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်ရှိပါက၊ သဘာဝ သယံဇာတများဆိုင်ရာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့ (Extractive Industries Transparency Initiative- EITI) လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအတိုင်း ဒေသခံပြည်သူလူထုနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းတို့နှင့် ညှိနှိုင်း၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားရန်၊

(ဂ) သက်ဆိုင်ရာ ဒေသများတွင် တစ်ဖွဲချင်းစီ သီးခြားဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သောကိစ္စရပ်ကို အစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားရန် သဘောတူသည်။

အမှန်ကတော့ ကြားကာလအစီအစဉ်များရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှု ရရှိပြီးသော်လည်း၊ အပြီးအပိုင် မကျေလည်နိုင်ကြသေးတဲ့ အခြေအနေ၊ လုံးဝနိုင်ငံရေး သဘောတူညီမှုတွေ မရနိုင်သေးတဲ့ အခြေအနေမှာ သူလည်း သူ့ဒေသအုပ်ချုပ်၊ ကိုယ်လည်း ကိုယ့်ဒေသအုပ်ချုပ်၊ တူတာတွေလုပ်၊ မတူတာတွေ ညှိနှိုင်းလုပ်ကြဖို့လို့ သဘောပေါက်မိပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စမျိုးတွေမှာ လုံခြုံရေး၊ တည်ငြိမ်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ မူးယစ်ဆေးဝါးကိစ္စ အများအပြား ပါဝင်ပါတယ်။ ကိစ္စအတော်တော်များများမှာ ပြည်သူလူထု

အကျိုးရှိမယ်ဆိုရင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ကြလို့လည်း ရနိုင်ပါတယ်။ အားကောင်းချက် ကလည်း အတူတကွပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရင်း ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်တဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်များကိုပါ ကျွေးရေပါ ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ကြတာပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ဒီကိစ္စတွေ ဆောင်ရွက်ကြတဲ့အခါမှာ အခြေခံစဉ်းစားချက်များ၊ သိရှိထားသော အချက်များနဲ့ မသိရှိသေးသောအချက်များ၊ ဒါတွေကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆောင်ရွက်ဖို့တော့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။

၁။ အခြေခံ စဉ်းစားချက်များ

၁။ (၁) နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးနဲ့အမျိုးသားကြံ့ခိုင်လက်ကိုင်တည်ဆောက်ရေး (State Building & Nation Building)

ယေဘုယျအားဖြင့်တော့ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေး (State Building) ဆိုတာကို နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် ဗဟိုအစိုးရရဲ့ ဩဇာအာဏာစက်ကို နိုင်ငံရဲ့ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ ဒေသအသီးသီးကို ရောက်ရှိပျံ့နှံ့နိုင်တဲ့ အခြေအနေကို ဖော်ပြကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေမှာ အင်အားသုံးရတာမျိုးတွေ ရှိတတ်ပါတယ်။ လုံခြုံရေးကိစ္စမပါဘဲနဲ့ အခြားသော နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းတာဝန်တွေကို မဆောင်ရွက်နိုင်ဘူးလို့လည်း ဆိုကြပါတယ်။ အခု အခြေအနေမှာတော့ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေး ကိစ္စတွေကို ငြိမ်းချမ်းမှု တည်ဆောက်ရေး (Peace Building) နဲ့လည်း ယှဉ်တွဲစဉ်းစားကြတာတွေ ရှိပါတယ်။ အဓိကအားဖြင့်တော့ ပြင်ပနိုင်ငံများက ငြိမ်းချမ်းရေးကိစ္စတွေကို လာရောက်ကူညီကြတဲ့အခါ အင်အားချိနဲ့နေတဲ့၊ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခလွန် နိုင်ငံတစ်ခု၊ သို့မဟုတ် မတည်ငြိမ်ပြိုကွဲလုဖြစ်နေတဲ့ နိုင်ငံတစ်ခုကို ဝိုင်းဝန်းပြီး နိုင်ငံတော်တစ်ခုအဖြစ် ပီပီသသဖြစ်လာအောင် ဝိုင်းဝန်းကူညီကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအချက်ကတော့ (OCED) လို့ခေါ်တဲ့ ဥရောပ ဖွံ့ဖြိုးရေး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့က ၂၀၀၇ ခုနှစ်လောက်က စတင်ကျင့်သုံးလာတဲ့ ချဉ်းကပ်မှုပါ။ အထူးသဖြင့်တော့ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေး (State Building) ဆိုတာ နိုင်ငံတော်-လူမှုအဖွဲ့အစည်း (State-Society) တို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေး ကိစ္စများအပေါ် အမျိုးသားရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပြီး၊ သူတို့ကိုယ်တိုင် စတင်ဆောင်ရွက်ကြရတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ပါ။ ဒါကို ဖွံ့ဖြိုးရေး အကူအညီပေးမှုတွေနဲ့ ချိတ်ဆက်ထားခဲ့ပါတယ်။

အမျိုးသားကြံ့ခိုင်လက်ကိုင် တည်ဆောက်ရေး (Nation Building) ကတော့ တမူကွဲပြားပါတယ်။ ဒါကတော့ နိုင်ငံတော်ရဲ့ အာဏာကိုအသုံးပြုပြီး၊

အမျိုးသားရေးကြံ့ခိုင်လက်ကိုင် (National Identity) ကို တည်ဆောက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအရ တည်ငြိမ်မှုနဲ့ ရေရှည်တည်တံ့မှု အတွက် ရှေ့ရှုဆောင်ရွက်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာပေးရရင်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကရင်၊ ကချင်၊ ဗမာစသည်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားများ ကွဲပြားခြားနားကြသော်လည်း၊ “မြန်မာနိုင်ငံသား” ရယ်လို့ အတူတကွ လက်ခံလာကြအောင် ဘယ်လိုသိမ်းသွင်း စည်းရုံးကြမလဲ ဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ နိုင်ငံတော်သီချင်း၊ သရုပ်လက်ကိုင် (အလံ၊ တံဆိပ်များ၊ ဘောလုံးအသင်း၊ အမျိုးသားနေ့၊ အမျိုးသား အားကစားကွင်း၊ လေကြောင်းလိုင်း၊ ဘာသာစကား) စသည်ဖြင့် ကျယ်ပြန့်ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုမှာတော့ တစ်နည်းပြောရရင် နိုင်ငံတစ်ခုရဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများ ခိုင်မာအားကောင်း လာစေဖို့ လုပ်ရပ်မျိုးစုံ အကျယ်အပြန့် လိုအပ်ပါတယ်။

ပြောရရင်တော့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးရော၊ အမျိုးသားကြံ့ခိုင်လက်ကိုင် တည်ဆောက်ရေး (State Building) ရော၊ (Nation Building) ပါ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရဖို့ အများကြီး ရှိနေပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် ၁၉၈၉ ခုနှစ် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အင်အားစုတွေနဲ့ အပစ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်တွေ ရယူခဲ့ပြီး နောက်မှာတော့ နိုင်ငံတော်အစိုးရ အာဏာစက်ဟာ တိုင်းပြည်ရဲ့ နယ်နိမိတ်ဒေသ အများအပြားကို ဖြန့်ကျက် နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အင်အားစုတွေကို ညှိနှိုင်းလို့ဖြစ်စေ၊ မြိမ်းခြောက် အကျပ်ကိုင်လို့ဖြစ်စေ၊ သိမ်းသွင်းဖြိုခွဲလို့ဖြစ်စေ နယ်စပ်ဒေသ အတော်များများကို ဗဟိုအစိုးရ (စစ်အစိုးရ) က ထိန်းချုပ်လာနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သို့သော်လည်း ပြည်တွင်းစစ်ကို ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြတ်သန်းလာခဲ့တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွေက မတည်ငြိမ်၊ ထွေပြားဆဲ ရှိနေပါသေးတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်းလေ့လာသူ မေရီကယ်လာဟန် (Mary P. Callahan) ကတော့ “မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်တွေက နိုင်ငံသားတွေ ဟာ “နိုင်ငံတော်မျိုးစုံ” သို့မဟုတ် “နိုင်ငံတော်နှင့် ဆင်တူသော” အာဏာပိုင်များ အောက်မှာ ဖြတ်သန်းလာခဲ့ကြရတယ်” လို့ သုံးသပ်ပါတယ်။ အဲဒီအင်အားစုတွေက နိုင်ငံသားတွေဆီက အခွန်ကောက်ယူတာ၊ ပဋိပက္ခတွေကို ဖျန်ဖြေပေးတာ၊ ပဋိပက္ခတွေကို ဖန်တီးတာ၊ ဒေသခံတွေကို ဝန်ဆောင်မှုပေးတာ၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေး အကျိုးစီးပွားအတွက် ဝန်ဆောင်မှုတွေပေးတာတွေ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်” လို့ သုံးသပ်ပါတယ်။ (Callahan, 2007: 1) ဒါကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ အာဏာမှန်ကူကွက်တွေက ရှုပ်ထွေးတယ်၊ ပြောင်းလဲနေတဲ့ အရည်သဘော

ဆောင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် သူက မြန်မာနိုင်ငံတွင်းက အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အင်အားစုများ အုပ်ချုပ်ထားတဲ့ အနေအထားများကို ၃-မျိုး ခွဲခြားပါတယ်။ လုံးဝခွဲထွက်လုအခြေအနေ (Near Devolution) - “ဝ” ဒေသလိုမျိုးမှာ တွေ့နိုင်ပါတယ်။ ဝဒေသအာဏာပိုင်တွေမှာ မြန်မာအစိုးရဩဇာ မသက်ရောက်နိုင်သလောက်ပါပဲ။ စစ်ရေးအရ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ထားမှု (Military Occupation) - ကိုးကန့်လို၊ ရှမ်းပြည်နယ်ထဲက အချို့သော တိုင်းရင်းသား ဒေသများလို အခြေအနေပါ။ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသတွေ မှာလည်း ယခုတိုင် နေဝင်မီးငြိမ်းအမိန့် ထုတ်ထားရဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အတူတကွ ပူးတွဲနေထိုင်မှု (Co-existence) လည်းရှိကြပါတယ်။ ဒီလို တတိယအမျိုးအစား ကိုတော့ အပစ်ရပ်ဒေသတွေမှာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ သူပုန်ခေါင်းဆောင်တွေ၊ ဒေသခံ ခေါင်းဆောင်တွေ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်တွေ၊ ကုန်သည်တွေ၊ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်တွေ၊ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဲန်ဂျီအို အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်တွေ၊ အစိုးရ အရာရှိတွေ ပူးပေါင်းနေထိုင် လုပ်ကိုင်နေကြတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။¹ မေရီကယ်လာဟန်က အဲသည်စာအုပ်မှာပဲ မာ့ခ်ဒူဖီလ် (Mark Duffied. 2001) ရဲ့ စကားလုံးကိုယူသုံးလို့ ဒီအခြေအနေကို ဆန်းသစ် ဖြစ်ပေါ်လာသော နိုင်ငံရေး တွေ့ပြားရှုပ်ထွေးမှု အခြေအနေ (Emerging Political Complex) လို့ဆိုပါတယ်။ သူဆိုလိုချင်တာက ဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ နိုင်ငံတော်အစိုးရနဲ့ အခြားသော အာဏာရှိသူတွေအကြား ပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်ရှိတဲ့၊ ညင်သာတဲ့၊ အခြေအနေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲနိုင်မယ့် ကွန်ရက် ဆက်သွယ်မှုများ၊ ချိတ်ဆက်မှုများ လိုအပ်မယ် ဆိုလိုခြင်းပါပဲ။ ဒီလိုချိတ်ဆက်မှုတွေအထဲမှာ ပြည်တွင်းနဲ့ပြည်ပ (တရားဝင်သည် ဖြစ်စေ၊ တရားမဝင် သည်ဖြစ်စေ) စီးပွားရေးအင်အားစုများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ လူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ ပြည်ပရောက် ဒုက္ခသည်နဲ့ အခြားအင်အားစုများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီခေါင်းဆောင်တွေ၊ အဲန်ဂျီအိုအဖွဲ့အစည်းတွေလည်း ပါဝင်နိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအင်အားစုတွေက သူဒေသတွေအလိုက် ဥပဒေတွေ ချမှတ်နေတာ၊ အခွန်ကောက်တာ၊ သဘာဝ ရင်းမြစ်ထုတ်တာ၊ ကာကွယ်မှုပေးတာတွေ လုပ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ (Callahan, 2007: 2-4) ဒီလို နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ အခြေအနေမျိုးကို ထိန်းသိမ်းကိုင်တွယ်တဲ့ နေရာမှာ၊ စိတ်ရှည်မှု၊ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှု၊ ရေရှည်မြော်မြင်မှု တွေလည်း လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။

1 Callahan, Mary P. (2007). **Political Authority in Burma's Ethnic Minority States: Devolution, Occupation and Coexistence**, Policy Studies 31 (Southeast Asia), Washington D.C.: East-West Center.

၁။ (၂) သူပုန်ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Rebel Governance)

ယခုအခါမှာတော့ သူပုန်ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Rebel Governance) ကို ဆန်းစစ် လေ့လာတာဟာ ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်နယ်ပယ်မှာ ဆန်းသစ် လာတဲ့ လေ့လာမှု နယ်ပယ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အချို့ပညာရှင်တွေကတော့ သူပုန်အဖွဲ့တွေရဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို 'တစ်နည်းတစ်ဖုံသော နည်းလမ်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်း (Alternative State-Building) လုပ်ငန်းစဉ်' တစ်ခု အဖြစ်လည်း ဖွင့်ဆိုကြပါတယ်။ ဒီလို သူပုန်ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ လေ့လာမှုတွေကတော့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အလွန်နည်းသေးတယ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။ အာရှဖောင်ဒေးရှင်းက လေ့လာထုတ်ဝေထားတဲ့ စာအုပ်အနည်းအကျဉ်းမျှပဲ တွေ့မိပါသေးတယ်။ Jolliffe, Kim. (2015). Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar. (မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် နယ်မြေပိုင်နက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး)။ The Asia Foundation; Jolliffe, Ken. (2016). Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change. (အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အပြောင်းအလဲကာလများ ကြားရှိ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး)။ The Asia Foundation; The Asia Foundation. (2017). The Contested Areas of Myanmar: Sub-national Conflict, Aid, and Development စတဲ့ အစီရင်ခံစာ အနည်းအကျဉ်းမျှပဲ ရှိပါသေးတယ်။

သူပုန်ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဆိုတာ အဖွဲ့ကြီးငယ်အပေါ် မူတည်ပြီးတော့ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနိုင်ပါတယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့်တော့ ဗဟိုအစိုးရကို ဆန့်ကျင် သူပုန်ထတဲ့ အင်အားစုများက သူတို့ ထိန်းချုပ်ရာဒေသများတွင် ထိန်းသိမ်းစီမံတဲ့ အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်း အားဖြင့်တော့ ဆန့်ကျင်ရေးအင်အားစု ခေါင်းဆောင်များက တိုက်ခိုက်ရေးအင်အားစု မဟုတ်သူများထံမှ သူတို့တပ်ဖွဲ့ ရေရှည်ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် သတင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာ၊ အမိုးအကာ၊ ထောက်ပံ့ရေး ပစ္စည်းတွေ ရယူဖို့ကြိုးစားတာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုကောက်ခံရယူမှု တွေ သိပ်များလို့လည်း မရပါဘူး။ အဲသလို များလာရင်လည်း လူထုဆန့်ကျင်ရေး ဖြစ်လာပြီး၊ ကိုယ့်ရဲ့ဆန့်ကျင်ဖက် အင်အားစုဘက်ကို ထောက်ခံသွားကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။² ဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုတွေမှာ စနစ်တကျစုစည်းထားတဲ့

2 Jones, Seth G.. Waging Insurgent Warfare: Lessons from the Vietcong to the

အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပုံ လိုအပ်ပါတယ်။

အဲဒါအပြင် အခွန် သို့မဟုတ် အခြားနည်းအားဖြင့် ရန်ပုံငွေကောက်ခံမှု (အစိုးရဘက်ကတော့ ဆက်ကြေး တရားမဝင်တောင်းခံမှုလို့ ဆိုပါလိမ့်မယ်) ရှိသလို၊ ဒေသတည်ငြိမ်ရေးအတွက် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ရဲလုပ်ငန်း၊ တရားစီရင်ရေး၊ ပညာရေးနဲ့ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်ပေးမှုတွေ လုပ်ဆောင် ပေးကြတာလည်း ရှိပါတယ်။ ဗီယက်ကောင်း (ဗီယက်နမ်ပြောက်ကျား) တွေကို လေ့လာထားတဲ့ သုတေသနစာတမ်းတွေမှာ သူတို့အုပ်ချုပ်ထားတဲ့ ဒေသတွေမှာ ကျင့်သုံးဖို့ အချက်၁၀-ချက်ပါတဲ့ မူဝါဒတွေအပြင်၊ အဆင့် ၅-ဆင့်ပါတဲ့ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကိုပါ တွေ့ရှိရပါတယ်။ ဒီလို သူပုန်အင်အားစုတွေက အုပ်ချုပ်ရေး စနစ် ထူထောင်တာဟာ၊ သူ့ဆန့်ကျင်ဖက် အင်အားစုတွေရဲ့ အစိုးရ၊ အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရား၊ တပ်ဖွဲ့၊ အဖွဲ့အစည်း၊ စည်းမျဉ်းများ၊ ဖိနှိပ်မှုပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ရုပ်သေး အုပ်ချုပ်ရေးရဲ့ အတင်းအကြပ် တိုက်တွန်းမှုတွေကို ဖျက်ဆီးဖြိုချလိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေလည်း ပါဝင်တယ်လို့ ဆက်သ်ဂျိုး (Seth G. Jones) က "Waging Insurgent Warfare: Lessons from the Vietcong to the Islamic State" (သူပုန်စစ်ဆင်ရေး ဆင်နွှဲခြင်း - ဗီယက်ကောင်းမှသည် အစ္စလာမ်မစ် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့တိုင်) ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ ရေးထားပါတယ်။ တချိန်ထဲမှာ ဗီယက်ကောင်းတွေအတွက် လမ်းညွှန်မှာ "အသစ်သော လွတ်မြောက် နယ်မြေများမှာ စောလျင်စွာ ပြည်သူ့တော်လှန်ရေး အုပ်ချုပ်ရေးကို အဆင့်တိုင်းမှာ ထူထောင်ကြဖို့" တိုက်တွန်းလမ်းညွှန်ထားတာလည်း ရှိပါသေးတယ်။ ဗီယက်ကောင်းတွေက ၁၉၆၈ ခုနှစ်ကုန်ပိုင်းတိုင်အောင် စနစ်ကျအဆင့်မြင့်တဲ့ အဆင့် ၅ ဆင့်ပါ အရိပ်သဖွယ် (shadow) အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကို ထူထောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။

အလားတူပါပဲ။ မြန်မာနိုင်ငံက တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့တွေ ဟာလည်း သူတို့ ထိန်းချုပ်ရာ ဒေသတွေမှာ ဒေသအကျယ်အဝန်း အလိုက် အခွန်ကောက်တာ၊ တပြိုင်နက်တည်းမှာ ဝန်ဆောင်မှု (လိုခြံရေး၊ ရဲလုပ်ငန်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး) တွေ ပြန်ပေးတာ လုပ်ဆောင်မှုတွေ ရှိနေကြပါတယ်။ အရင်တချိန်တုန်းကတော့ ဒီလို သူပုန်ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး တည်ရှိမှုကို အစိုးရက အသိအမှတ်မပြုဘဲ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ချေမှုန်းခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် နာမည်ဆိုးနဲ့ ကျော်ကြားတာကတော့ "ဖြတ် ၄ ဖြတ် စစ်ဆင်ရေး" ဖြစ်ပါတယ်။ သောင်းကျန်းသူ ချေမှုန်းရေး ခေါင်းစဉ်အောက်မှာ သတင်း၊ လူသူ၊ စားနပ်ရိက္ခာနဲ့ အရင်းအမြစ်

Islamic State (p. 91). Oxford University Press.

ဖြတ်တောက်ရေးတွေ အပြင်းအထန် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ အမွေရှာပြောင်း ရွှေတာ၊ စုစည်းကျေးရွာတွေ ထူထောင်တာ၊ စားနပ်ရိက္ခာဖျက်ဆီးတာ၊ ကန့်သတ် တာတွေ လုပ်ဆောင် ခဲ့ကြပါတယ်။ တပ်မတော်ဘက်က ဒီလိုဒေသတွေကိုလည်း အဖြူရောင်၊ အညိုရောင်၊ အမဲရောင် စသည်ဖြင့်သတ်မှတ်ပြီး တင်းကြပ် ကန့်သတ်မှုတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ တဖက်မှာလည်း မတရားအသင်း ဆက်သွယ်မှု အက်ဥပဒေ (ပုဒ်မ ၁၇/၁) နဲ့ လူအတော်များများ ထောင်နန်းစံခဲ့ကြရပါတယ်။ အခုအချိန်မှာတော့ ဒီလိုဖြေရှင်းနည်းနဲ့ ဆောင်ရွက်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပါဘူး။

ဒါပေမယ့် ယခုအချိန်တိုင် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ တပ်မတော် ဘက်က “ငြိမ်းချမ်းရေးအခြေခံမူဝါဒ (၆) ချက်” ကို တစိုက်မတ်မတ် ဆုပ်ကိုင် ပြောဆိုနေဆဲဖြစ်ပါတယ်။³ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တွေ ဘက်က လူသစ်စုဆောင်းမှု၊ အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံမှုတွေကို “ဒေသခံပြည်သူတွေ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေမယ်” အကြောင်းပြလို တားဆီးကန့်ကွက်တာလည်း ရှိတတ် ပါတယ်။ အဲဒါအပြင် မကြာသေးမီက ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရဲ့ တပ်မတော်နေ့ ဟောပြောမှုတွေမှာ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဖော်ဆောင်နေတယ်ဆိုတာ အလေးပေးပြောဆိုလာခဲ့ပြီး၊ ပြည်သူလူထုက ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားတဲ့ အစိုးရတစ်ရပ်ကို လက်နက်စွဲကိုင်ပုန်ကန်နေတာဟာ မှားတယ်။ ဥပဒေဘောင်အတွင်းက မိမိရဲ့လိုလားချက်တွေကို တင်ပြပြောဆို ညှိနှိုင်းဖို့ ဆိုတာမျိုး အလေးပေးပြောဆိုလာတာတွေ မြင်တွေ့ရပါတယ်။

၂။ လက်တွေ့တွင်းထဲမှ စပ်ကြားဒေသ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ သူပုန်ဒေသအုပ်ချုပ်မှုစနစ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ တိတိကျကျ လေ့လာထားတာ သုတေသနစာအုပ်စာတမ်းနယ်ပယ်မှာ အလွန်နည်းပါးသေး တယ်။ အထူးသဖြင့် အေးရှားဖောင်ဒေးရှင်းက ထုတ်ဝေတဲ့ သုတေသန အစီရင်ခံစာတွေမှာတော့ ကင်ဂျိုးလစ်ဖ် (Kim Jolliffe) က ကေအဲန်ယူ ထိန်းချုပ်ဒေသက အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အကြောင်းကို လေ့လာရေးသားထားတာကို

3 တပ်မတော်ရဲ့ငြိမ်းချမ်းရေးမူဝါဒ ၆ ချက်မှာ အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

- ငြိမ်းချမ်းရေးရယူရန် အမှန်တကယ်ဆန္ဒရှိရန်၊
- သဘောတူ စာချုပ်များ၌ ကတိတည်ရန်၊
- ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်များကို အမြတ်မထုတ်ရန်၊
- ဒေသခံ ပြည်သူများအပေါ် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး မဖြစ်စေရန်၊
- နိုင်ငံတော်ကထုတ်ပြန်သည့် တည်ဆဲဥပဒေများကို တိတိကျကျလိုက်နာရန်၊

ဒို့တာဝန်အရေး ၃ ပါးနဲ့ ဒီမိုကရေစီ အနှစ်သာရများကိုလက်ခံပြီး ၂၀၀၈ ခု့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီကိုလျှောက်လှမ်းရာတွင် လိုက်ပါ ဆောင်ရွက်ရန်အချက်တွေ ပါဝင်ပါတယ်။

တွေ့ရပါတယ်။ အထူးသဖြင့်တော့ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး (KNU) ထိန်းချုပ်ထားရာ ဒေသများမှာ အစိုးရနဲ့မတူခြားနားတဲ့ မြို့နယ်၊ ခရိုင်ဖွဲ့စည်းမှုတွေ ရှိကြပါတယ်။ ဒီလိုမြို့နယ်၊ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတွေအတွက်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူး၊ တွဲဘက်အတွင်းရေးမှူးများ ဦးဆောင်ပြီးတော့ ကော်မတီစနစ် ထားရှိအုပ်ချုပ်တဲ့ပုံစံတွေကို ဖော်ပြထားပါတယ်။ သူတို့အောက်မှာမှ ကဏ္ဍ တခုချင်းစီကို စီမံအုပ်ချုပ်မယ့် ဌာနအကြီးအကဲတွေကိုလည်း ထားရှိပါတယ်။ ဗဟိုအဆင့်မှာတော့ ဌာန (၁၄) ခု ရှိတယ်လို့ဆိုပါတယ်။⁴ နိုင်ငံခြားရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး၊ တရားစီရင်ရေးဌာနတွေကတော့ ဗဟိုအဆင့်မှာ သာရှိပြီး၊ ဒီလုပ်ငန်းတွေအထဲမှာ ရဲလုပ်ငန်းမျိုး၊ ဘဏ္ဍာရေးရန်ပုံငွေ ခွဲဝေချထားရခြင်း၊ အဆင့်ဆင့် သင်တန်းပေးခြင်းမျိုးလည်း ပါဝင်ကြပါတယ်။ အုပ်ချုပ်ရေးကွန်ရက်တွေက အောက်ခြေအကျဆုံး ကျေးရွာအဆင့်ထိ ထားရှိပြီး၊ ဒီအဆင့်မှာတော့ ရွာသူကြီးနဲ့လက်ထောက် တွေရှိပါတယ်။ စနစ်တရလုံးမှာတော့ အချိန်ပိုင်းအလိုက်ပုံမှန်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲတွေ ရှိတတ်ပါတယ်။ ၂၀၁၄ခုနှစ် လေ့လာချက်အရ ကေအဲန်ယူ ခရိုင်တခုဖြစ်တဲ့ မူးထရော်ခရိုင် (အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး ဖာပွန်ခရိုင်နှင့်ဆင်တူသည်) မှာ အမျိုးသမီးကျေးရွာခေါင်းဆောင် အရေအတွက်က ၃၀-၄၀% အထိ ရှိတာကို လေ့လာထားတဲ့ စစ်တမ်းကောက်ယူမှုတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။

ကေအဲန်ယူအဖွဲ့ရဲ့ ပညာရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဌာန (Karen Education Department - KED) အောက်မှာ အဲန်ဂျီအိုတွေ ထောက်ပံ့ပူးပေါင်းမှုနဲ့ ကျောင်းသူ ကျောင်းသား (၁၆၇,၅၇၄) ဦးကို ပညာသင်ကြားပေးနေတဲ့ စာသင်ကျောင်း (၁၅၀၄) ကျောင်း ရှိတယ်လို့ ကင်မ်ဂျီလစ်ဖ်က လေ့လာရေးသားထားပါတယ်။ ဆရာ/ဆရာမ (၄၅၂၉) ဦးကိုလည်း လစာထောက်ပံ့ ပေးနေတဲ့ စနစ်တွေ၊ ကိုယ်ပိုင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွေ ရှိနေကြပါတယ်။ (နောက်ပိုင်းမှာတော့ ကျောင်း (၅၅၃) ကျောင်း မှာ အစိုးရ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနဲ့ ပေါင်းစပ် သင်ကြားနေမှုတွေ ရှိပါတယ်။) ကေအဲန်ယူရဲ့ ကျန်းမာရေးနဲ့ လူမှုဖူလုံရေးဌာန စီမံမှုအောက်မှာလည်း ဆေးခန်း (၆၁) ခန်း၊ ကျန်းမာရေးလုပ်သား (၇၀၀) ကျော်နဲ့ လူဦးရေ (၁၉၀,၀၀၀) ခန့်ကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတွေ ပေးနေတယ်လို့ ကင်မ်က ရေးပါတယ်။ အဲဒါအပြင် ကေအဲန်ယူ ထိန်းချုပ်ရာဒေသတွေမှာ အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး၊ လူငယ် အစည်းအရုံး တွေ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းတွေလည်း ရှိကြပါတယ်။ သူတို့တွေနဲ့ ပေါင်းစပ် လုပ်ကိုင်နေကြတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် နယ်စပ်

4 KNU ဌာနဖွဲ့စည်းမှုတွေအနေနဲ့ စိုက်ပျိုးရေး၊ မဟာမိတ်ရေးရာ၊ သစ်တော၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး၊ ဖွေးဖြူရေးနဲ့ ငါးလုပ်ငန်း၊ တရားစီရင်ရေး၊ သတ္တုတွင်း၊ ကာကွယ်ရေး၊ ပညာရေး၊ စည်းရုံးရေးနှင့် ပြန်ကြားရေး၊ ဘဏ္ဍာ-အခွန်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး၊ ပို့ဆောင်ရေး နှင့် ဆက်သွယ်ရေး ဌာနများ ပါဝင်ကြပါတယ်။

ဒုက္ခသည်စခန်းတွေမှာ ဒုက္ခသည်စခန်း ကော်မတီတွေ ရှိကြပါတယ်။ သစ်တောကဏ္ဍနဲ့ လယ်ယာကဏ္ဍမှာ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းတွေက မူဝါဒရေးဆွဲတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကနေ၊ ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်း အကောင်အထည် ဖော်ကြတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ကေအဲန်ယူအဖွဲ့အစည်းက သူတို့ကိုယ်ပိုင် မြေယာမူဝါဒကို ရေးဆွဲခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမူဝါဒအရ မြေပိုင်ခွင့် လက်မှတ်တွေကို ကေအဲန်ယူအာဏာပိုင်တွေက ထုတ်ပေးနေတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ အဲဒါအပြင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ သစ်တောထိန်းသိမ်းရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွေမှာ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေကြတဲ့ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းတွေလည်း ရှိနေကြပါသေးတယ်။

အဲသည့်တော့ ကြားကာလအစီအစဉ်များဆိုတာ ဒီလို အခြေအနေတွေကို အသိအမှတ်ပြု သဘောတူညီထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအပြည့်အဝ မတည်ဆောက်နိုင်သေးတဲ့အချိန်၊ နိုင်ငံရေးအရအပြီးအပိုင်ကျေလည်မှုမရှိသေးတဲ့ အချိန်မှာ သူတို့စီမံနေမှုကိုလည်း အသိအမှတ်ပြု၊ အစိုးရက လုပ်ဆောင်ချင်တဲ့ ကိစ္စတွေကိုလည်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သွားကြဖို့တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် (NCA) သဘောတူညီချက်ရဲ့ “ကြားကာလအတွင်း ဆောင်ရွက်ရမည့် အစီအစဉ်များ” မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနဲ့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များမှာ အဖွဲ့အစည်းတွေ အတိုင်းအတာအရ တာဝန်ယူနေကြတဲ့ကိစ္စတွေ ဆက်လက်တာဝန်ယူကြဖို့ သဘောတူထားပါတယ်။ လူထုတွေရဲ့ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ ဘာသာစကား၊ စာပေနဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဒေသဆိုင်ရာ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး လုပ်ငန်းတွေအတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပအလှူရှင် အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ အကူအညီ ရယူ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ဖို့၊ မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေး စတာတွေကို အကျယ်အပြန့် ခွင့်ပြု ထားတာ တွေရပါလိမ့်မယ်။ အချို့ကိစ္စများမှာတော့ အစိုးရနဲ့ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းတွေ ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ကြဖို့လည်း လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီလို ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ဖို့ ကိစ္စတွေကိုတော့ ယေဘုယျအားဖြင့် ပေါင်းစည်းရေး (Convergence) ပြဿနာများလို့ ခေါ်ဆိုနေကြပါတယ်။ ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်မှုတွေ၊ တိုးတက်မှုတွေလည်း ရှိတန်သလောက် ရှိနေပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့်- ဒုက္ခသည်စခန်း၊ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား ပညာရေးစနစ်တွေက ကျောင်းပြီးလာတဲ့ ကလေးတွေကို အစိုးရကျောင်းတွေမှာ ဆက်လက် တက်ရောက်ရေး အသိအမှတ်ပြုပေးဖို့၊ တိုင်းရင်းသားကျောင်းတွေမှာ

အစိုးရ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း သင်ကြားနိုင်ဖို့အတွက် ဆရာ/ဆရာမများ ပံ့ပိုးရေး၊ သူတို့နဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် ပညာရေးစီမံရေးစနစ်၊ တောထဲက ကျောင်းဆရာ/ ဆရာမတွေရဲ့ အရည်အချင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုကို အသိအမှတ်ပြု ဆက်လက်ခန့်ထားနိုင်မယ့် စနစ်၊ တောထဲကကျန်းမာရေးဆေးမှူး၊ သူနာပြုတွေကို အသိအမှတ်ပြု ပူးပေါင်းပြီး ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းတွေ ဖော်ဆောင် နိုင်ဖို့ စနစ်တွေ ပူးပေါင်းရေး၊ ဝေးလံခေါင်းဖျားတဲ့ဒေသတွေမှာ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုကို တည်ရှိပြီးသား စနစ်တွေကတစ်ဆင့် ပံ့ပိုးပေးရေး စသည်ဖြင့် အကျယ်အပြန့် ပါဝင်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ပဋိပက္ခရဲ့အကဲဆတ်မှုကို သိရှိ သဘောပေါက်ဖို့ လိုအပ်သလို၊ စိတ်ရှည်သဘောထားကြီးစွာ ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းမှု တွေလည်း လိုအပ်ပါတယ်။

ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှာ တာဝန်ကျဖူးတဲ့ ကျနော်မိတ်ဆွေ မြို့နယ် ဆရာဝန် တစ်ယောက် ကတော့ သူ့ရဲ့အခက်အခဲကို ပြောပြတာ ကြားဖူးပါတယ်။ အစိုးရကျန်းမာရေးဌာနက ကာကွယ်ဆေး ထိုးပေးချင်ပါတယ်။ ကာကွယ်ဆေး ဆိုတဲ့ သဘောမျိုးကလည်း အအေးခန်း စနစ်သယ်ပို့မှု (Cold change) လိုအပ် ပါတယ်။ အဲဒါအပြင် အလုပ်သဘောအရ စနစ်တကျ စာရင်းအင်း တင်ပြမှုတွေ လိုအပ်ပါတယ်။ သူရင်ဆိုင်ရတာကတော့ ဒေသခံ ဒီကော့ဘီအေ အာဏာပိုင်တွေပါ။ သူတို့က ဒေသလူစာရင်းကို မပေးလိုဘူးလို့ ယူဆရပါတယ်။ ကာကွယ်ဆေး တွေပေးလိုက်၊ သူတို့ဘာသာ သူတို့ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ကာကွယ်ဆေးထိုးမယ်၊ ဆေးသာလွှဲပေးလို့ ဆိုပါတယ်။ ကာကွယ်ဆေးထိုးတာက လူဦးရေရဲ့ ရာခိုင်နှုန်း အနည်းငယ်သာ (ဥပမာ ၁၀%- ၂၀% သာဆိုရင် ထိရောက်လွှမ်းခြုံမှုက ကာကွယ်ဆေးထိုးတာနဲ့ မထိုးတာ ဘာမှ မထူးခြားဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။) ဒီလို လိမ်ခဲတည်းလည်းနဲ့ နောက်ဆုံး ကာကွယ်ဆေးထိုးတဲ့ကိစ္စတွေ အထမမြောက် ခဲ့ပါဘူး။ ဒီလိုပြဿနာတွေ ရှိပေမယ့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကြောင့် အောင်မြင်တဲ့ သာဓကတွေလည်း ရှိပါတယ်။ မူးယစ်ဆေး တိုက်ဖျက်ရေးမှာ အောင်မြင်စွာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြတဲ့ ဥပမာကောင်းတွေလည်း တွေ့ရပါတယ်။ ကျနော်တို့ ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကိစ္စ လေ့လာရေး ဆင်းကြရာမှာ ရေးတောင်ပိုင်းဒေသ (မွန်ပြည်နယ်) မှာ မွန်ပြည်သစ်ပါတီနဲ့ ရေးမြို့နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန (GAD) က ကောင်းကောင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်လို့ ဒေသတွင်း မြေပုံ- မြေစာရင်း ပိုင်ဆိုင်မှု တရားဝင် ထုတ်ပေးရေးကိစ္စတွေမှာ အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့တာကို တွေ့ရှိရ ပါတယ်။

၃။ ဆက်ဆံရေး၊ ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေးမှသည် ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးသို့

ဒီနေရာမှာ ကြားကာလဆောင်ရွက်ရမယ့် အစီအစဉ်တွေအတွက် သတိပြုစရာ၊ အကြံပြု စရာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ပထမအချက်ကတော့ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေအနေနဲ့ မတူခြားနားတဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွေနဲ့ ပဋိပက္ခရဲ့ အကဲဆတ်မှု သဘောတွေကို ပိုမိုသိရှိနားလည်ရင် ကောင်းမယ်လို့ ယူဆမိပါတယ်။ လတ်တလောမှာ ကရင်နီအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) ရဲ့ စာသင်ကျောင်းတွေကို ကယားပြည်နယ်မှာ ပိတ်ခိုင်းတဲ့ သတင်းတွေ ကြားရ ပါတယ်။ ပြည်နယ်အစိုးရဘက်မှာ ပိတ်ခိုင်းရတဲ့ စဉ်းစားချက်၊ အကြောင်းအချက် တွေရှိနိုင်ပါတယ်။ သို့သော်လည်း ဒီထက်ရေရှည်ဆောင်တဲ့ ပညာရေး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု (Education convergence issue) ကို ကြည့်သင့်တယ်လို့ ထင်မိ ပါတယ်။ အလားတူပဲ တလောက မဏ္ဍိမသတင်းဌာနနဲ့ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုမှာ ကရင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ် ဒေါ်နန်းခင်ထွေးမြင့်က “အခက်အခဲကတော့ တော်တော်လေး ရှိပါတယ်။ ပထမဦးဆုံးအနေနဲ့ ပြောချင်တာကတော့ ဘာအခက် အခဲမျိုးလဲဆိုတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့တွေကလည်း သူတို့ရဲ့ မူဝါဒတွေရှိတယ်။ အန်တီတို့အစိုးရကလည်း ကိုယ့်ရဲ့မူဝါဒတွေရှိတယ်။ အဲဒီတော့ မူဝါဒနှစ်ခု ဖြစ်နေတာပေါ့နော်။ အရင်တုန်းကတော့ သူတို့ကြီးစိုးတဲ့ ဒေသတွေမှာ သူတို့မူဝါဒနဲ့ သူတို့ ရပ်တည်ကြတာပေါ့။ အခုကျတော့ အန်တီတို့နဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးရလာတဲ့ အခါကျတော့ နယ်တွေမှာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးတွေက သူ့ဟာနဲ့သူ ဝင်လာတဲ့အခါကျတော့ အဲဒီအုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေ ဝင်လာတဲ့ နေရာတိုင်းက အန်တီတို့ရဲ့ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုက ဒီနယ်မြေတွေမှာ ရှိရမယ်ပေါ့။ အဲဒီတော့ အပေါ်ကတော့ ဒီဟာကိုလက်ခံပေမယ့် အောက်ကလည်း သူတို့ကလည်း သူတို့နယ်မြေပေါ့ကွယ်။ ဥပမာ- မြေဆိုရင်လည်း သူတို့ရဲ့မြေယာ မူဝါဒပေါ့။ အဲဒီတော့ အန်တီတို့ ဒါတွေကို လိုက်ညှိပြီးတော့ ပြောရတာတွေ။ နောက် တရားစီရင်ရေး ဆိုရင်လည်း သူတို့ ပါတာပေါ့နော်။ အဲဒီတော့ တကယ်တမ်း (NCA) မှာ ထိုးထားတဲ့ဟာတွေ ဒါတွေက မပါတော့ဘူး။ သူတို့လည်း ခေါက်ရိုးကျိုး နေသလိုပေါ့နော်။ အဲဒီတော့ သူတို့လည်း ဒီလိုမျိုး လုပ်ငန်းတွေမှာ ပြောရဆိုရတာ တွေရှိတယ်” လို့ ဖြေကြားထားတာ ဖတ်ရပါတယ်။⁵ ကျနော်အမြင်အရတော့ ကြားကာလအစီအစဉ် (NCA) နဲ့ ထူးခြားတဲ့ သူပုန်အုပ်ချုပ်မှုစနစ် (Rebel

5 ကရင်ပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ် နန်းခင်ထွေးမြင့်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း (အပိုင်း ၁)၊

မဏ္ဍိမသတင်းဌာန တီဗွီ ဒီဇင်ဘာလ ၂၀ ရက်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ <http://www.mizzimaburmese.com/article/35470>

Governance) ကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သဘောပေါက်နေတယ်လို့ ယူဆမိပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း အစိုးရကို ကိုယ်စားပြုပြောဆိုတဲ့အခါ အစိုးရဘက်က နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေး (State Building) သဖွယ် စဉ်းစားလုပ်ဆောင် နေမှုကြောင့်လည်းဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

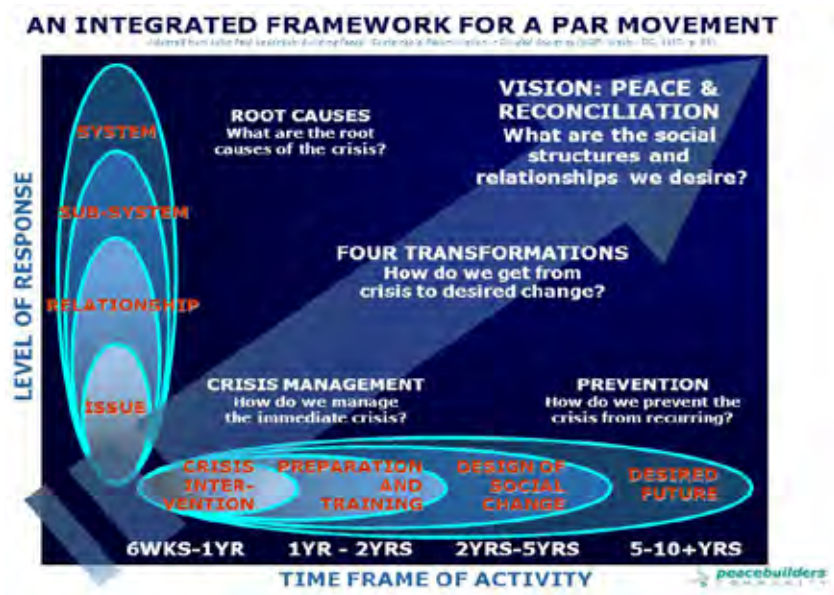
ကေအဲန်ယူနဲ့ အစိုးရ အဓိကအားဖြင့် သဘောမ တိုက်ဆိုင်ဖြစ်နေကြတဲ့ ကိစ္စကတော့ မြေယာမူဝါဒ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော်အခြေခံမူများ ပုဒ်မ (၃၇) မှာ “နိုင်ငံတော်ရှိ မြေအားလုံး၊ မြေပေါ် မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက်နှင့် လေထုအတွင်း သယံဇာတပစ္စည်းများ အားလုံး၏ ပင်ရင်းပိုင်ရှင်” လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှာ ပြဌာန်းခဲ့တဲ့ လယ်ယာမြေဥပဒေအရလည်း၊ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိဘဲ လယ်လုပ်သူ လယ်ယာမြေ လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိတယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။^၆ မြန်မာနိုင်ငံက ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို သွားမယ်လို့ ဆိုထားသော်လည်း၊ လယ်ယာမြေဥပဒေရဲ့ လိုအပ်ချက်တစ်ခု ကတော့လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် (လုပ်ပိုင်ခွင့်)ကို ဗဟိုအစိုးရက မြေလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးမှုနဲ့ ချုပ်ကိုင်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသတွေမှာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကေအဲန်ယူ အဖွဲ့အစည်းက ပြဌာန်းထားတဲ့ ၂၀၁၅ မြေယာမူဝါဒမှာတော့ ဒေသခံ တွေရဲ့မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါတယ်။ ကေအဲန်ယူ မြေယာ မူဝါဒတွေမှာ စာမျက်နှာ ၆၆ မျက်နှာအထိ ပါဝင်ပြီး၊ မြေအသုံးချမှု ပုံစံပေါင်း ၂၀ ကျော် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ကင်မ်ဂျိုးလစ်ဖ်လေ့လာချက်အရ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကစပြီး မြေဧက ၃၅၄,၅၁၂ (မြေကွက်ပေါင်း ၆၁,၀၀၀ ကျော်) ကို မှတ်ပုံတင် ထုတ်ပေးခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ကေအဲန်ယူဖက်ကတော့ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနဲ့ ကေအဲန်ယူ နှစ်ဖွဲ့ချင်း အပစ်ရပ်သဘောတူညီချက်မှာ ကေအဲန်ယူရဲ့ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ကို အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုရမယ်လို့ သဘောတူညီထားတယ်လို့ဆိုနေကြပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စတွေနဲ့ပဲထိပ်တိုက်ဖြစ်စရာ၊ အငြင်းပွားစရာ ပြဿနာ တွေ ဖြစ်လာရပါတော့တယ်။

သေချာတာကတော့ စိတ်ရှည်စွာ ညှိနှိုင်းကြပြီး၊ ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရှေ့ရှုကြဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဂျန် ပေါလ် လာဒရစ် (John Paul Lederach) ရဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်း - ကွဲပြားနေသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၌ ရေရှည်တည်တံ့သည့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခြင်း (Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies) ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲက

၆ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေအမှတ် ၁၊ (လယ်ယာမြေဥပဒေ)၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀ ရက်။

ဘက်စုံချိတ်ဆက်ထားတဲ့ မူဘောင်လေးတစ်ခုကို တင်ပြအကြံပြုလိုပါတယ်။⁷ လက်ငင်း အကျပ်အတည်းတွေကို ဖြေရှင်းရမှာဖြစ်သလို၊ တိုးတက်အသွင်ပြောင်းမှု နဲ့ ရေရှည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး တို့အတွက်လည်း မြှော်မြင်ထားကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ရေသောက်မြစ် ပြဿနာတွေကို ချဉ်းကပ်ဖြေရှင်းဖို့ လိုအပ်သလို၊ ပဋိပက္ခတွေ ပြန်လည်မဖြစ်ပေါ်စေရေး ကြိုတင် ကာကွယ်မှုတွေလည်း လိုအပ်ပါတယ်။ တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းမှုတွေမှာ ပြဿနာများ (Issue)၊ ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ခြင်း (Relationship)၊ လက်ခွဲစနစ်ငယ် (Sub-system)၊ စနစ် (System) တို့ကို ပစ်မှတ်ထား ဆောင်ရွက်ကြရမှာ ဖြစ်သလို၊ ဆောင်ရွက် စီမံရမယ့် ကာလကလည်း ရက်သတ္တပတ် ကနေ- နှစ်ပိုင်း၊ ၅ နှစ် ၁၀ နှစ်ကျော် အထက်ကို မျှော်မှန်းပြင်ဆင်ထားကြဖို့ကိုလည်း ပေါ်လဲလာအရပ်က တိုက်တွန်း ထားပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက်တော့ သေချာတာက ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ရေရှည် ဖြတ်သန်းကြရဦးမှာပါ။ ကြားကာလဆက်ဆံရေးနဲ့ သင့်မြတ်ရေး တည်ဆောက်မှု

7 John Paul Lederach. 1998. Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies. U.S. Institute for Peace.

လုပ်ငန်းတွေမှာ ဒီလိုဘက်စုံမှုဘောင်တွေကို စဉ်းစားပြင်ဆင်သင့်တယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့်တော့ တစ်ဖက်မှာ တည်ရှိနေတဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် တွေကို အသိအမှတ်ပြု ပေါင်းစည်းနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းမှုတွေလည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ကျန်းမာရေး-ပညာရေး ပူးပေါင်းချိတ်ဆက်မှု (Convergence) ဆွေးနွေးပွဲတွေကို ပိုလို့ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သင့်ပါတယ်။ ရန်ပုံငွေတွေတိုးလို့ လိုအပ်မှာလည်း အသေအချာပါ။ အခုအခြေအနေက ပုံမှန်အုပ်ချုပ်ရေး အခြေအနေ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဒီလိုစပ်ကြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးတွေမှာ တာဝန်ယူရတဲ့ အစိုးရ ဝန်ထမ်းတွေ၊ အထူးသဖြင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး (GAD) အရာရှိတွေက ပဋိပက္ခ အပေါ် အကဲဆတ်မှု (Conflict Sensivity) ကို သိရှိနားလည် ထားသူတွေဖြစ်ရင် ပိုကောင်းပါလိမ့်မယ်။ အဲ သလို မဟုတ်နိုင်ရင်လည်း သူတို့ အတွက် ပဋိပက္ခအပေါ် အကဲဆတ်မှု (Conflict Sensivity) နဲ့ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေကို သင်တန်းပို့ချ နားလည်ထားစေသင့်ပါတယ်။

အားပြိုင်မှုများကတော့ ဆက်လက် ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ နည်းလမ်းကြံဆပြီး အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး တည်ဆောက်ကြဖို့လိုအပ်မည်ဟု ယူဆ ပါကြောင်း။ ။

အောင်သူငြိမ်း

t cef(5)

id;crfa&vkliefp0w0y0it0rsm;ESh
tar;tazu@

“ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကို တစ်ရက်တည်း၊ တစ်လတည်း၊
တစ်နှစ်တည်း အဆုံးသတ်ဖို့ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။
ဒါကြောင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး အဖြေရှာခြင်း ကသာ
တစ်ခုတည်းသော လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်ပါတယ် ”

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေး (KNU) အဖွဲ့အစည်းများ

သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုကို ပုံစံသစ်ဖြင့် စတင်ချိန်တွင် ပဒိုစောကွယ်ထူးဝင်းသည် (KNU) ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး အနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ညှိနှိုင်းစဉ် ကာလတစ်လျှောက် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်များ ကိုယ်စားပြု (NCCT) ၏ ဒုတိယ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အဖြစ်လည်း တာဝန်ယူခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် (KNU) ၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ရင်း ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရေးအတွက် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် နေသူ ဖြစ်သည်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး(National Reconciliation) ကို ဆရာ ဘယ်လိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်လိုပါသလဲ။

ဖြေ။ ။ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုတာ မတူတဲ့ လူမျိုးစုတွေ၊ မတူတဲ့ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုတွေ၊ မတူတဲ့ လူတန်းစားတွေကြားမှာ ပြန်လည်ပြီး သင့်သင့်မြတ်မြတ်၊ အေးချမ်းချမ်း အတူတကွ လက်တွဲ နေထိုင်နိုင်တဲ့ အခင်းအကျင်းကို ပြန်လည်ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်းလို့ ကျွန်တော် နားလည်ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မြန်မာ့ ခေါင်းဆောင်အသီးသီး ပြောကြားချက်များနဲ့ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်တဲ့ အပိုင်းမှာ ကိုက်ညီချက်၊ ကွာခြားချက် ဘယ်လို ရှိတယ်ဆိုတာ ဆရာအမြင်ကို သိချင်ပါတယ်။

ဖြေ။ ။ ပြည်တွင်းစစ် နှစ်ပေါင်း (၇၀) နီးပါး ကြာမြင့်ခဲ့တဲ့ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံမှာအမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနဲ့ ပတ်သက်လို့ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေ၊ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်တွေဟာ ခေတ်အဆက်ဆက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့တာကို

သံသယရှိစရာ မလိုပါဘူး။ ဒီလိုဆောင်ရွက် နေပေမယ့် လက်တွေ့မှာ အခက်အခဲတွေရှိတယ်။ နှစ်ပေါင်း ၇၀ လောက်ကြာ တစ်ဘက်နဲ့ တစ်ဘက် ရှိခဲ့တဲ့ သံသယတွေ ပပျောက်ပြီး ပြန်လည်သင့်မြတ်စွာ နေထိုင်နိုင်မယ့် အခြေအနေ တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးဖို့ဆိုတာက တော်တော် ကြိုးစားကြရမယ့် ကိစ္စဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော့် အနေနဲ့ နားလည်ပါတယ်။

မေး။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းတွေ အားလုံး (All Inclusive) မဖြစ်တဲ့အတွက် (National Reconciliation) ကို ထိခိုက်မှုရှိတယ်လို့ သုံးသပ်နေကြပါတယ်။ ဒီအချက်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဆရာရဲ့ အမြင်/ သုံးသပ်ချက်ကိုလည်း သိလိုပါတယ်။

ဖြေ။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ်မှာ အားလုံးပါဝင်ရေး ဆိုတဲ့မူနဲ့ ချဉ်းကပ်ကြတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ ရှိကြပါတယ်။ အားလုံးပါဝင်နိုင်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ဟာ မူအားဖြင့် အင်မတန် ကောင်းသော်လည်း လက်တွေ့မှာ တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့အစည်းတွေ အနေနဲ့ မတူတဲ့ အမြင် သဘောထား၊ မတူတဲ့ ရပ်တည်ချက်ကို အခြေခံပြီး ဆောင်ရွက်ကြတဲ့အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိရေးအတွက် တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် နားလည်မှု ရှိရှိနဲ့ ဆောင်ရွက်နေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနဲ့ စစ်ဘက်-အရပ်ဘက် ဆက်ဆံရေး ဆက်စပ်မှုအပေါ် သုံးသပ် ဆွေးနွေးပေးပါဦး။

ဖြေ။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် မှာ စစ်ဘက်-အရပ်ဘက် ဆက်ဆံရေးဟာ အရေးကြီးတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သော်လည်း စစ်ဘက်-အရပ်ဘက် ဆက်ဆံရေးတစ်ခုတည်းကို အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်လို့ ပြောဆိုလို့ မရပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်လို ဘာသာစကား ကွဲပြားတဲ့၊ လူမျိုးစုအလိုက်ကွဲပြားခြားနားတဲ့၊ လူတန်းစားအရကွဲပြား ခြားနားမှု ရှိနေတဲ့တိုင်းပြည်မှာ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုတာ အဲဒီလို ကွဲပြားခြား

နားမှုတွေကိုပြန်လည်သင့်မြတ်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။

မေး။ ။ (၂၁) ရာစု ပင်လုံညီလာခံက ရရှိခဲ့တဲ့ ပြည်ထောင်စု သဘောတူညီချက် အစိတ်အပိုင်းတွေက အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်ပါသလား။

ဖြေ။ ။ ပြီးခဲ့တဲ့ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - (၂၁) ရာစု ပင်လုံ အစည်းအဝေးမှာ ပြည်ထောင်စု သဘောတူညီချက်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်း (၁) အဖြစ်နဲ့ အချက် (၃၇) ချက်ကို ဆွေးနွေး သဘောတူညီချက် ရယူနိုင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီသဘောတူညီချက်တွေ ရရှိဖို့အတွက် ပါဝင်ဆွေးနွေး ကြတဲ့ အစုအဖွဲ့တွေက စိတ်ရှည်လက်ရှည်နဲ့ ဝိုင်းဝန်းဆွေးနွေးကြလို့ ရရှိခဲ့တာလို့ မြင်ပါတယ်။ နှစ်ပေါင်း ၇၀နီးပါး တစ်ဘက်နဲ့တစ်ဘက် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြတာတွေကို အဆုံးသတ်ပြီး

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲမှာ ဆွေးနွေး အဖြေရှာခဲ့ကြလို့ အဲဒီလိုရရှိခဲ့တာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ ဆက်လက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း အဖြေရှာနိုင်ရင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်တဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။

မေး။ ။ (CSO)တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကနေပြီး (National Reconciliation) အတွက် ဘာတွေ လုပ်ဆောင်သင့်တယ်လို့ မြင်ပါသလဲ။

ဖြေ။ ။ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ (CSO) တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍက တော်တော်လေး ကြီးကြီးမားမားရှိတယ်လို့ နားလည် ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် (CSO) တွေအနေနဲ့ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အခက်အခဲဖြစ်စေမယ့် လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို ရှောင်ရှားဖို့ တော့လိုပါတယ်။ တချို့ (CSO) တွေ အနေနဲ့ တိုင်းပြည်ရဲ့ အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် ရှေးရှုပြီး အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူပြုဖို့ အရေးကြီးလှ ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) ကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေဖို့အတွက် မီဒီယာတွေရဲ့အခန်းကဏ္ဍအပေါ် ဆရာရဲ့ အမြင် သုံးသပ်ချက် ကိုလည်း သိလိုပါတယ်။

ဖြေ။ ။ မီဒီယာတွေအနေနဲ့လည်း အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေး နဲ့ ပတ်သက်ပြီး စောစောကလိုပဲ အထောက်အကူဖြစ်စေမယ့် ပြောဆို ရေးသားမှု တွေကိုသာ ဆောင်ရွက်နိုင်မယ်ဆိုရင် အကောင်းဆုံးပါပဲ။ မီဒီယာတွေမှာ တချို့ရေးသားမှုတွေကြောင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသူတွေ အချင်းချင်း နားလည်မှု လွဲမှားတာတွေ မဖြစ်စေချင်ပါဘူး။

မေး။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ပတ်သက်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး အနေနဲ့ လက်ရှိအချိန်ထိရှိခဲ့တဲ့ (Lesson Learnt) များကိုလည်း သိပါရစေ။

ဖြေ။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် ကတည်းက စတင်လာခဲ့တာ အခုဆိုရင် ၆ နှစ်ကျော်၊ ၇ နှစ်လောက်ရှိပါပြီ။ လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာ အခက်အခဲတွေ ရှိသော်လည်း ဒါတွေကို ရင်ဆိုင် ကျော်လွှားကြဖို့ အရေးကြီး ပါတယ်။ အနာဂတ်မှာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရဖို့ဆိုရင် တစ်ဘက်နဲ့တစ်ဘက် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုတွေ ရပ်စဲပြီးတော့ နိုင်ငံရေး ပြဿနာ တွေကို နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့ ဝိုင်းဝန်းအဖြေရှာနိုင်ကြဖို့ အရေးကြီး ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) ကို အထောက်အကူပြု စေမယ့် ရှေ့ဆ က်လုပ်ဆောင်သင့်တဲ့လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်းအကြံပြု ဆွေးနွေးပေးပါ။

ဖြေ။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူ ပြုစေဖို့အတွက် စောစောကပြောခဲ့သလိုပဲ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေကို နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့အဖြေရှာနိုင် ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ နှစ်ပေါင်း ၇၀ နီးပါး ကြာမြင့်ပြီဖြစ်တဲ့ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကို တစ်ရက်တည်း၊ တစ်လတည်း၊ တစ်နှစ်တည်း အဆုံးသတ်ဖို့ဆိုတာ

မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေး အဖြေရှာခြင်းကသာ တစ်ခုတည်း
သော လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်ပါတယ်။

**မေး။ ■ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အနာဂတ်မျိုးဆက်
လူငယ်တွေကို ဘာတွေပြင်ဆင် လုပ်ဆောင်ပေးသင့် တယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။**

ဖြေ။ ။ ဒီနေ့ဆောင်ရွက်နေတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေ ဆိုတာ
တိုင်းပြည်ရဲ့ အနာဂတ် မျိုးဆက်သစ်တွေအတွက် ငြိမ်းငြိမ်း ချမ်းချမ်းနဲ့ နေထိုင်နိုင်
တဲ့ အခြေအနေရောက်အောင် ရည်စူးပြီး ဆောင်ရွက်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်
နောင်လူငယ် မျိုးဆက်သစ်တွေ အနေနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိအောင်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး
ရရှိခဲ့ရင်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေး မပျက်စီးရအောင် ဆောင်ရွက်ရမယ့်တာဝန် ရှိပါတယ်။

“ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ လက်လျှော့လို့ မရဘူး။ လူထု
အနေနဲ့လည်း စိတ်ပျက်လို့ မရဘူး။ စိတ်မပျက်ကောင်းတဲ့
အရာ ဖြစ်တယ်။ တကယ်လို့ ဒီငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ကြီးကို
ကျွန်တော်တို့ လက်လျှော့ပြီး ထားခဲ့တော့မယ် ဆိုရင်..”

a' u f w m q v l f v e f e f q m a c i f

(CNF) E S a w G k r e f c i f

ဒေါက်တာဆလိုင်းလျန်မူန်းဆာခေါင်းသည် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) ၏ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအကြား တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ် (NCA) ညှိနှိုင်းရေးဆွဲရာတွင် ရှေ့တန်းမှ ပါဝင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ (CNF) သည်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်တွင် အစိုးရနှင့် (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုးရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဒေါက်တာဆလိုင်း လျန်မူန်းဆာခေါင်းသည် (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဦးဆောင်အဖွဲ့ (PPST) နှင့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှု ပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC) တို့တွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ် အတွက် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ (Centre for Development and Ethnic Studies - CDES) ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ အကြီးတန်း အကြံပေး အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဆွီဒင်နိုင်ငံ၊ စတော့ဟုမ်းမြို့၌ “မာတင်လူသားကင်း ငြိမ်းချမ်းရေးဆု” ချီးမြှင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး (National Reconciliation) ကိုဘယ်လို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်လိုပါသလဲ။

ဖြေ။ ။ (National Reconciliation) ဆိုတာ မြန်မာလို အမျိုးသား ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးလို့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသား ဘက်ကသုံးတယ်။ တချို့တွေက အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး လို့သုံးတယ်။ ဘာပဲပြောပြော အဓိပ္ပါယ်တူတယ် ထင်တယ်။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်တယ်ဆိုတာ ပြဿနာရှိခဲ့လို့ပေါ့။ အဲဒီ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပြီးရင်တော့ဒီပြဿနာတော့ ပြေလည်သွားပြီ ၊မင်းနဲ့ငါနဲ့ပြန်ပြီး တော့ ချစ်ကြည်ရအောင်၊ ရင်းနှီးရအောင်၊ လက်တွဲရအောင်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံးအနေနဲ့ ကြည့်မယ်ဆိုရင် အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး

လုပ်ဖို့ လိုတယ်ဆိုတာ ဒီတိုင်းပြည်မှာ ပြဿနာရှိ လို့ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ပြဿနာ မဖြေရှင်းဘဲနဲ့ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်လို့မရဘူး။ အဲဒီပြဿနာက ဘာလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ အရင်ကြည့်ဖို့ လိုတယ်။

ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားတွေဘက်က အမြင်ကတော့ ဒီတိုင်းပြည်မှာ အနှစ် (၇၀) နီးပါးရှိတဲ့ ပြည်တွင်းစစ်နဲ့ ရင်ဆိုင်ရတယ်။ အဲဒီပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားခြင်းအကြောင်းအရင်းက ပင်လုံစာချုပ်မှာပါတဲ့ အချက်အလက်တွေကို ပင်လုံစာချုပ်နောက်ဆက်တွဲမှာ ကျွန်တော်တို့ ဆောင်ရွက်ဖို့ အချင်းချင်း ကတိပေးတဲ့ ကတိကဝတ်တွေကို ပြီးတော့ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်တွေကို ယနေ့တိုင် အကောင်အထည် မဖော်နိုင်သေးလို့ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ရတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ ပြောတယ်။ တခါတလေကျတော့ ပင်လုံစာချုပ်၊ ပင်လုံကတိကဝတ်၊ ပင်လုံ စိတ်ဓာတ်ဆိုတာ ဘာကိုဆိုလိုသလဲ ဆိုတာကို လူတိုင်းနားလည်ဖို့ ခက်တယ်။ အဲဒီမှာ တစ်ဆင့်ထပ်ပြီး ကြည့်မယ်ဆိုရင် အဲဒီ ပြဿနာဖြစ်တဲ့ ပင်လုံစာချုပ်ကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်လို့၊ ပင်လုံကတိကဝတ်ကို အပြည့်အဝ အကောင် အထည် မဖော်နိုင်လို့၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ် မရှိလို့လို့ ကျွန်တော်တို့ပြောတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ဘာလဲဆိုတော့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနဲ့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားတွေ တန်းတူရည်တူပူးပေါင်းတဲ့ ပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်ဖို့။ အဲဒီပြည်ထောင်စု ထဲမှာ တိုင်းရင်းသားတွေက တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေး ရရှိရမယ့်အပြင် မိမိတို့နယ်တွင်း အုပ်ချုပ်ရေးမှာ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် ရှိရမယ်။ အင်္ဂလိပ်လိုတော့ (Full Autonomy) လို့ သုံးတယ်။ အဓိပ္ပါယ်ကတော့ အတူတူပါပဲ။ (Full Autonomy) ပဲ ခေါ်ခေါ်၊ (Self-determination) ပဲခေါ်ခေါ် အဓိကကတော့ တိုင်းရင်းသားတွေဟာ နိုင်ငံရေးအရ ရသင့်ရထိုက်တဲ့ အခွင့်အရေးတွေ ရရှိဖို့ပဲ ဖြစ်တယ်။ ယဉ်ကျေးမှုအရ ရသင့်ရထိုက်တဲ့အခွင့်အရေးတွေ ရရှိရမယ်။ လူမျိုး အလိုက် ခံစားသင့် ခံစားထိုက်တဲ့ အခွင့်အရေးတွေ အပြည့်အဝရရှိရမယ်။ ဒါတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ ပြည်ထောင်စုကြီးကို ဘယ်လို ပုံစံနဲ့ ထူထောင်ရမလဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို စပြီးတော့မေးခဲ့တာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းပဲ။ စပြီးတော့ ဖြေတာလည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းပါပဲ။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းရဲ့ မိန့်ခွန်းထဲမှာ ဘယ်လိုဖော်ပြထား လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ဒီတိုင်းပြည်ကို ထူထောင်မယ်ဆိုရင် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်လို့ခေါ်တဲ့ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်ကိုထူထောင်မလား၊ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုစနစ်နဲ့ သွားမလား။ သူပဲဖြေတာက ဒီတိုင်းပြည်မှာ လူမျိုးပေါင်းစုံ ရောနှော နေထိုင်တယ်။

ဘာသာပေါင်း များစွာရှိတယ်၊ စကားပေါင်း များစွာရှိတယ်။ ထို့အတွက်ကြောင့် အမျိုးသားနိုင်ငံတော် လို့ခေါ်တဲ့ တစ်ပြည်ထောင်စနစ်နဲ့ သွားလို့မရဘူး၊ ပြည်ထောင်စုစနစ်နဲ့ သွားရမယ်။ ယနေ့အထိက ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည်မှာ နာမည် အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုစနစ် ထူထောင်နိုင်ပေမယ့် ပြည်ထောင်စုစနစ်ရဲ့ အနှစ်သာရ ကို အကောင်အထည် မဖော်နိုင်သေးဘူး။ တိုင်းရင်းသားတွေ ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနဲ့ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေး တွေကို အပြည့်အဝ အာမခံချက်ပေးနိုင်တဲ့ ပြည်ထောင်စုကို မထူထောင်နိုင်သေးဘူး။ အဲ့ဒီပြဿနာ အရင်းအမြစ်ဖြစ်တယ်။ ဒီပြဿနာအရင်းအမြစ်ကို ဖြေရှင်းနိုင်လို့ရှိရင် ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းရင်း နဲ့ (Reconciliation) လုပ်မယ်ဆိုရင်တော့ (Reconciliation) ပြည့်စုံမယ်လို့ ကျွန်တော်တို့မြင်ပါတယ်။

အခုလက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) အပိုဒ် (၁) မှာ ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသား တန်းတူရေး နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရှိသော ဒီမိုကရေစီ နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု ကို ထူထောင်ရ မည်ဆိုပြီး သဘောတူထားတယ်။ ဒီသဘောတူညီချက်ကနေ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင် မယ်ဆိုရင် (Reconciliation) ကလည်း ကျွဲကူးရေပါ ပါလာမှာ ဖြစ်တယ် လို့ ဆိုချင်ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မြန်မာ့ခေါင်းဆောင် အသီးသီး ပြောကြားချက်များနဲ့ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်နေတဲ့အပိုင်းတွေမှာ ကိုက်ညီမှု ရှိပါသလား။ ဘယ်နေရာတွေမှာ ကွာခြားမှုများ ရှိနေသလဲ ဆိုတာ ဆရာရဲ့ အမြင်လေးကို ပြောပြစေလိုပါတယ်။

ဖြေ။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ အမျိုးသားရင်ကြားစေ့ရေးဆိုတာ စကားလုံးက လှတယ်၊ အနှစ်သာရလည်း ကောင်းတဲ့အတွက် လူတော်တော် များများက သုံးကြတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘယ်အဆင့်မှာ ဘယ်လိုသုံးရမယ်ဆိုတဲ့ ဟာကိုတော့ အသေးစိတ်ပိုင်းခြားလေ့လာမှု အားနည်း တယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ (Reconciliation) လုပ်ဖို့ကတော့ (Conflict) ရှိလို့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး က

လိုအပ်တယ်။ အဲဒီပဋိပက္ခကို မဖြေရှင်းနိုင်ဘဲနဲ့ အပေါ်ယံ (Reconciliation) လုပ်လို့ မရဘူး။ အဲဒါကြောင့် ခုကျွန်တော်တို့ဆင်နွှဲနေတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်က အဲဒီပြဿနာရဲ့ အရင်းအမြစ် (The Root Cause) ကို ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစား နေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ရှိပြီ။ တစ်ချိန်လုံး အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊ အမျိုးသားပြန်လည် ရင်ကြားစေရေးအတွက် ပြောကြတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြဿနာအရင်းအမြစ်ကို မဖြေရှင်းနိုင်တဲ့အခါကျတော့ ဒီနေ့ထိ အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းက အပေါ်ယံပဲ လုပ်လို့ ရတယ်။ တကယ့် အနှစ်သာရ လုပ်လို့မရဘူး။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ ပြဿနာအရင်းအမြစ်ကို ဖြေရှင်းဖို့လိုတယ်လို့ မြင်တယ်။ နောက်ထပ် တစ်ခုရှိတာက နိုင်ငံရေးပြဿနာနဲ့နီးနွယ်ပြီးတော့ ဖြစ်နေတဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာ ဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာတစ်ခုရှိတယ်။ အဲဒါဘာလဲဆိုတော့ နိုင်ငံရေးပြဿနာ မဖြေရှင်းဘဲနဲ့လည်း အဲဒီလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာ စပြီးတော့ ပြန်လည် ရင်ကြား စေရေး လုပ်လို့ရတာတွေရှိတယ်။ နိုင်ငံရေးအရ ဖြေရှင်းတဲ့ ပြဿနာ ကိုလည်း ဖြေရှင်းရမယ်။ တစ်ဘက်မှာ လည်း လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအရ ဖြေရှင်းရမှာလည်း ရှိတယ်။ အဲဒါကလည်း အမှန်စင်စစ်က နိုင်ငံရေးနဲ့ နီးနွယ်တာပဲ။ နိုင်ငံရေးနဲ့ နီးနွယ်တယ်ဆိုတာက ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးလုပ်မယ်ဆိုရင် နံပါတ် (၁) လိုအပ်ချက်က တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ အဲလိုအသိအမှတ်ပြုနိုင်ဖို့ နိုင်ငံရေးအရ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု လိုမျိုး ထူထောင် ပြီးတော့ တိုင်းရင်းသားအားလုံးရဲ့ လူမျိုးရေးအရ ရသင့်ရထိုက်တဲ့ အခွင့်အရေး တွေကို ပေးဖို့လိုတယ်။ ဒါပေမယ့် လူမှုရေး အသိုင်းအဝိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ လုပ်လို့ရတာက အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ဒီတိုင်းပြည်မှာ အရင်ကထက်စာရင် ပိုပြီးတော့ လုပ်လာတယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ခေတ်တုန်းက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းတက်လာပြီဆိုရင် စကားတစ်ခွန်းပြောလိုက်တာနဲ့ ကျွန်တော်တို့ အသံဝဲတာနဲ့ ဆိုက်ကားသမားကအစ ကျွန်တော်တို့ကို ဟာသ လုပ်တယ်။ ကျောင်းသားတွေ ကျောင်းသူတွေက ကျွန်တော်တို့ကို ဟာသ လုပ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အသံဝဲတာပဲ။ ကျွန်တော်က ချင်းပဲ။ ဘယ်လိုလုပ်ပြီးတော့ ဗမာစကားက ကိုယ့်စကားမှမဟုတ်ဘဲ အသံဝဲမှာပေါ့။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအသံဝဲ နေတယ်ဆိုတာ ချင်းက သီးခြားစကားပြောတဲ့ လူမျိုးဖြစ်တယ်ဆိုတာ အသိအမှတ်ပြုလိုရှိရင် နိမိတ်ရာအကြောင်း မရှိဘူး။ အသိအမှတ်ပြုပြီး လက်ခံ

ပေးဖို့ပဲ။ ဒီအသိအမှတ်ပြုမှုကတော့ ကျွန်တော်တို့ခေတ်နဲ့စာရင် ပိုပြီးတော့ ကောင်းလာတယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အသိအမှတ် ပြုတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသား လူငယ်တွေကို ကြည့်ရင်လည်း မရှက်ဘူး။ ချင်းဖြစ်နေတာ မရှက်ဘူး။ ကချင်ဖြစ်နေတာ မရှက်ဘူး။ အဲဒါတွေက သိပ်အရေးကြီးတယ်။ အဲလိုအရေးကြီးတဲ့အချိန်မှာ ယဉ်ကျေးမှု ကဏ္ဍဖြစ်တဲ့ စာပေ၊ အနုပညာ၊ တေးသီချင်း အဲဒါတွေကလည်း အင်မတန်မှ အရေးကြီးတယ်။ ဒီလို လူတွေရဲ့ စိတ်တွေကို ထိုးဖောက်နိုင်အောင် လုပ်ခဲ့တဲ့အထဲမှာ သီချင်းကလည်း သိပ်အရေးကြီးတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် စိုင်းထီးဆိုင်သီချင်း မန္တလေးရောက် ရှမ်းတစ်ယောက် “တောင်ပေါ်သားတစ်ယောက်ဖြစ်ရတာ ဂုဏ်ယူပါတယ်ကွာ” ဆိုတဲ့ သီချင်း ပေါ်ပြူလာဖြစ်တော့ ကျွန်တော်တို့ တောင်ပေါ်သားတွေ တအား ဆိုကြတယ်။ အဲလိုနဲ့ ကျွန်တော်တို့အချင်းချင်းကို ကာဆီးနေတဲ့ တံတိုင်းတွေကို တဖြည်းဖြည်း ကျော်ဖြတ်လို့ရတယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် အနုပညာကဏ္ဍတို့ ဘာတို့မှာလည်း အသိအမှတ်ပြုခြင်း ဆိုတဲ့ဟာက သိပ်အရေးကြီးတယ်။ ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည်က အဓိက ပြဿနာစဖြစ်ခဲ့တာ အဲဒီအပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်းဆိုတဲ့ဟာ မရှိခဲ့လို့ပဲ။ အဲလို အသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိခဲ့တာ ဘယ်ကနေစလဲဆိုရင် နိုင်ငံရေးကနေ စခဲ့တယ်။ အစိုးရ အဆက်ဆက်က လွတ်လပ်ရေး ရပြီးကတည်းက ပြီးခဲ့တဲ့ ကာလတစ်ခုအထိ အဆက်ဆက်သော အစိုးရက ဒီတိုင်းပြည်ကို နာမည်အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုလို့ခေါ်ပေမယ့် တကယ့် လက်တွေ့ အလုပ်လုပ်တဲ့ အခါကျတော့ အမျိုးသားနိုင်ငံ ထူထောင်ရေးကို သွားနေတယ်။ အဲလို အမျိုးသား နိုင်ငံထူထောင်ရေး သွားတယ်ဆိုကတည်းက တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ကို ဦးတည် နေတယ်။ အဲဒီအထဲမှာလည်း သူတို့ပြောနေ တာက (Nation Building) လို့ပြောနေတယ်။ သူတို့က (Nation Building) ကို အခြေခံ (၃) ခုအပေါ်မှာ လုပ်တယ်။ ဒီတိုင်းပြည်မှာ ဘာသာတရား တစ်ခု တည်းရှိရမယ်။ အဲဒါကြောင့် ဦးနုက ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာလုပ်ခဲ့တယ်။ ဒီတိုင်းပြည်မှာ ရုံးသုံးဘာသာ၊ တရားဝင်ကျောင်းမှာ သင်ကြားရတဲ့စကား တစ်ခုတည်းရှိရမယ်။ ၁၉၆၆ ကတည်းက မြန်မာစာကိုပဲ သူတို့ တိုးတက်အောင် လုပ်တယ်။ တိုင်းရင်းသားစာပေ အားလုံးကို ပိတ်ပင်ထားတယ်။ ဒီတိုင်းပြည်မှာ လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း ဖြစ်သွားရေးဆိုတဲ့မူကို သူတို့သွားတယ်။ အဲဒီမူကြီးကို ကျွန်တော်တို့က လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ပြီး ဆန့်ကျင်နေတာ ပဲဖြစ်တယ်။

အမှန်စင်စစ်က ခုနကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့ တောင်ပေါ်သားတစ်ယောက်ဖြစ်ရတာ ဂုဏ်ယူပါတယ်ကွာ ဆိုပြီး စိုင်းထီးဆိုင်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့အားလုံး လက်ခံ နိုင်အောင် ဦးနှုတ် ပေါ်လစီထဲမှာ ဒါမျိုးကို ထည့်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်စရာ အကြောင်းမရှိဘူး။ ချင်းကိုချင်းအဖြစ်နဲ့ အသိအမှတ်ပြုပါ။ ချင်းပြည်သည် ချင်းလူမျိုးတို့ပိုင်သည်။ ချင်းလူမျိုးတို့ပိုင်တဲ့ ချင်းပြည်နယ်ထဲမှာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် ပြဌာန်းခွင့်အရ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ကြပါစေ။ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကြ ပါစေ။ သူတို့ဘဝတိုးတက်အောင် သူတို့ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးပါ။ သူတို့စာပေ ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်အောင် သင်ကြားခွင့်ပေးပါ။ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ဆိုတာ ဒါလေးပါပဲ။ အဲဒါလေးကိုမှ အသိအမှတ်မပြုတဲ့ အခါကျတော့ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်နေ တာပေါ့။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ (Reconciliation) လုပ်မယ်ဆိုရင် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်က ဖြစ်နေတဲ့ဟာကြီးကို ကျွန်တော်တို့ ဖြေရှင်းပြီးမှ လုပ်လို့ရတဲ့ အပိုင်းတွေ ရှိသလို အဲဒါတွေကို မစောင့်ဘဲနဲ့၊ နိုင်ငံရေးသမားကြီးတွေကို မစောင့်ဘဲနဲ့ လူငယ်တွေအနုပညာသမားတွေ စာရေးဆရာတွေက အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြု လာအောင် အများကြီးလုပ်လို့ရတယ်။ ဒီလို အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်း အားဖြင့် အစိုးရတာဝန်ရှိတဲ့သူ အာဏာရှိတဲ့သူတွေက တိုင်းရင်းသားတွေကို ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်တို့၊ ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေးတို့ မပေးချင်ဘူး ဆိုရင်တောင်မှ လက်တွေ့ဘဝမှာ ပေါ်လာလို့ရတယ်။ ချင်းက ချင်းသီချင်းဆိုမယ်။ ချင်းသီချင်းနဲ့ အသံလွှင့်မယ်။ ချင်းစာနဲ့ မဂ္ဂဇင်းထုတ်မယ်။ တက္ကသိုလ်မှာ သင်ကြားခွင့်ရှိမယ်။ မူလတန်းမှာ သင်ကြားခွင့်ရှိမယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် ကျွန်တော်တို့တောင်းဆိုတဲ့ နိုင်ငံရေးက ဒါပါပဲ။ နှစ်ဘက် သုံးဘက်ကနေ ချဉ်းကပ်ပြီးတော့ (Reconciliation) ကို လုပ်ဖို့လိုတယ်ဆိုတဲ့ဟာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် (Reconciliation) လုပ်မယ်ဆိုရင်တော့ အပေါ်ယံတစ်ခုတည်းလုပ်လို့ မရဘူး။ အဲဒီ ပြဿနာအရင်း အမြစ်က ရှိတယ်ဆိုတာတော့ ကျွန်တော်တို့ မေ့လို့မရပါဘူး။

မေး။ ။ အဲဒါဆို တိုးတက်လာတယ်လို့တော့ ပြောလို့ရမလား ဆရာ။

ဖြေ။ ။ (Society) က ပြောင်းလဲနေတယ်။ အဲဒီပြောင်းလဲမှု အားလုံးက (Political Force) ကြောင့် မဟုတ်ဘူး။ ယဉ်ကျေးမှု (Cultural Force) ကြောင့် ဖြစ်တယ်။ အဲဒီထဲမှာမှ အားအကောင်းဆုံးကတော့ သီချင်းဖြစ်တယ်။ (Pop Music) လို့ (Generally) ပြောလို့ရပါတယ်။

မေး။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ တိုင်းရင်းသားအားလုံးပါဝင်ခွင့် (All Inclusive) မဖြစ်ခဲ့တဲ့အတွက် ဒါတွေကလည်း (National Reconciliation) ကို ထိခိုက်နိုင်တယ်လို့ သုံးသပ်ကြတယ်။ အဲဒီအချက်နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ ဆရာ ဘယ်လိုမြင်လဲ ပြောပြပေးပါဦး။

ဖြေ။ ။ တစ်ခါတလေကျတော့ ကိစ္စတစ်ခုကို ရောထွေးပြီးတော့ (English) လို (Generalized) လုပ်တာပေါ့။ (Generalized) လုပ်ပြီးတော့ ဒါကြောင့်ပါဆိုပြီး ပြောရတာလွယ်တယ်။ ယုံရတာလည်း လွယ်တယ်။ ဒါပေမယ့် ပြဿနာ မဖြေရှင်းနိုင်ဘူး။ ဆိုတော့ (All Inclusive) ကြောင့် (Reconciliation) မစနိုင်ဘူးလို့ ဆိုရအောင် ကျွန်တော်တို့ (All Inclusive) မဖြစ်သေးတဲ့အတွက် ပြဿနာ မဖြေရှင်းနိုင်ဘူးဆိုရင်တော့ မှန်ကောင်းမှန်မယ်။ ပြဿနာ မဖြေရှင်းနိုင်လို့ (Reconciliation) မစနိုင်ဘူးဆိုရင်လည်း မှန်တယ်။ (All Inclusive) မဖြစ်လို့ (Reconciliation) မဖြစ်ဘူးဆိုတာထက် ကျွန်တော်တို့ ပြောသင့်တာက (All Inclusive) မဖြစ်လို့ (Reconciliation) အစပျိုးနိုင်ဖို့အတွက် ပြဿနာကို မဖြေရှင်းနိုင်သေးဘူးလို့ ပြောရင်ရမလားလို့။ ဒါတော့ ကျွန်တော် နည်းနည်း တွေးကြည့်တာပေါ့လေ။ လက်တွေ့မှာ အခုက (All Inclusive) မဖြစ်လို့ အားလုံးက (NCA) လက်မှတ်မထိုးဘူး။ (All Inclusive) မဖြစ်ဘူးဆိုတာ (NCA) လက်မှတ် မထိုးတာကို ပြောတာပဲ။ (NCA) လက်မှတ်ထိုးပြီးရင် အစိုးရနဲ့ ကျွန်တော်တို့ မတိုက်ရဘူး။ တိုက်ပွဲတစ်ခါတလေ ဖြစ်မိတယ်ဆိုရင်တောင် ဖြေရှင်းရမယ့် ယန္တရား ရှိတယ်။ (JMC) ရှိတယ်။ (JMC) က ပြဿနာကို မဖြစ်အောင် တားလို့ရတယ်။ ဖြစ်ရင်လည်း ချက်ချင်းဖြေရှင်းလို့ရတယ်။ ဒါပေမယ့် လက်မှတ်မထိုးသေးတဲ့ဒေသမှာ အဲဒီလို သဘောတူညီမှုလည်းမရှိဘူး။ ဖြစ်ပြီးရင်လည်း ဖြေရှင်းမယ့် ယန္တရားမရှိဘူး။ အဲဒီအခါကျတော့ မြောက်ပိုင်းမှာ တိုက်ပွဲဖြစ်တယ်။ သမ္မတဦးသိန်းစိန် လက်ထက်တုန်းကလည်း ရပ်ပါလို့ သွားပြောခဲ့တာပဲ။ ခုလည်း ပြောနေကြတာပဲ။ ဒါပေမယ့် ရပ်ပါပြောရုံနဲ့ ဘယ်လိုရပ်မလဲဆိုတဲ့ ယန္တရားမရှိဘူး ဖြစ်နေတယ်။ ခုဒီတိုင်းပြည်မှာ ကျွန်တော်တို့အားလုံးက ပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့ ယန္တရား ဆိုလို့ အဲဒီ (NCA) စာချုပ်တစ်ခုပဲ ရှိတယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ကျွန်တော်ကတော့ (NCA) လက်မှတ်မထိုးရသေးတဲ့

အဖွဲ့တွေကို (NCA) လက်မှတ်ထိုးကြပါ။ ကျွန်တော်တို့ စုပေါင်းပြီးတော့ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရအောင်ဆိုတဲ့ဟာကို ကျွန်တော်တို့ အမြဲတမ်း တိုက်တွန်းတာဖြစ်ပါတယ်။ လက်မှတ် မထိုးသေးတာ ကတော့ တစ်ဖွဲ့ချင်းရဲ့ အနေအထားပေါ်မှာ မူတည်တာပေါ့နော်။ ဒါက ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ နက်ဖြန် သဘက်ခါဆိုရင် နှစ်ဖွဲ့ထပ်ထိုးမယ်။ (NMSP) နဲ့ (LDU) ပေါ့။ အဲဒါမျိုးကကောင်းတယ်။ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ တိုးတက်လာမယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ (Civil-Military Relationship) အပေါ်မှာရော သူတို့နှစ်ရဲ့ ဆက်စပ်မှု အခြေအနေလေးတွေ သုံးသပ်ပြီးတော့ ဖြေပေးစေချင်တယ်။

ဖြေ။ ။ (Civil-Military Relationship) ဆိုတာတော့ (Very Big Topic) ဖြစ်တယ်။ (Civil-Military Relation) ဆိုတာကို ကျွန်တော်မပြောခင် အဲဒီအဆင့်ကို ကျွန်တော်တို့ မရောက် သေးတော့ ကျွန်တော်တို့ နည်းနည်း နောက်တစ်လှမ်း ဆုတ်ပြီးပြောချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်က ကံမကောင်းဘူး။ ကံမကောင်း တော့ လွတ်လပ်ရေးရကတည်းက ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်တယ်။ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေတဲ့ အခါကျတော့ ကျွန်တော်တို့ ကြိုက်သည်ဖြစ်စေ၊ မကြိုက်သည်ဖြစ်စေ စစ်ပွဲရှိနေမှ ကျွန်တော်တို့အားကိုးရမှာက တပ်မတော်ပဲ ဖြစ်နေတယ်။ နိုင်ငံခြားစစ်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပြည်တွင်းစစ်ပဲဖြစ်ဖြစ်။ အဲဒီအခါကျတော့ ဒီလို ပြည်တွင်းစစ် ရှိနေတဲ့ အခါကျတော့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်က ခေါင်းထောင်လာတယ်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၆၂ နောက်ပိုင်းမှာ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ခေါင်းထောင်လာတဲ့အပြင် အုပ်ချုပ်မှုတွေပါ ကိုင်တွယ် လာတယ်။ အဲဒီအခါကျတော့ ဒီပြည်တွင်းစစ်နဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်က အပြန်အလှန် ဖြစ်လာတယ်။ ပြည်တွင်းစစ်ရှိလို့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ရှိတယ်။ စစ်အာဏာရှင် စနစ်ရှိလို့ ပြဿနာ မဖြေရှင်း နိုင်ဘူး။ ပြဿနာ မဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ အခါကျတော့ ပြည်တွင်းစစ်က သက်ဆိုးရှည်တယ်။ အဲဒီ အပြန်အလှန်ကြားမှာ လုံးလည်လိုက်နေတယ်။ အခုက ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဒီဟာတွေ အားလုံး ရပ်ရအောင် ပြဿနာကို အတူတကွ ဖြေရှင်းရအောင်။ ကျွန်တော်အမြဲတမ်း ပြောနေတာက ဘယ်သူ့ကြောင့် ပြဿနာဖြစ်တယ်ဆိုတာ အချင်းချင်း အပြစ်မတင် ကြနဲ့တော့။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး လက်ခံဖို့က ဒီတိုင်းပြည်မှာ ပြည်တွင်းစစ်

ရှိခဲ့တယ်။ စစ်အာဏာရှင် စနစ်လည်း ရှိခဲ့တယ်။ အခုတော့ ဒီမိုကရေစီကို ကျွန်တော်တို့ ကူးပြောင်းနေပြီ။ ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်။ ပြည်တွင်းစစ် မရပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် စစ်တပ်ကလည်း ပြန်ခေါင်းထောင်လာမှာပဲ။ အဲဒါမလွဲမသွေ ဖြစ်လာမယ့် နိယာမ။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် (Civil-Military) လို့ ကျွန်တော်တို့ ပြောပြောနေတဲ့ဟာက ပုံမှန်ဘဝကို ရောက်နိုင်ဖို့အတွက်ဆိုရင် နံပါတ်တစ် - ပြည်တွင်းစစ်ကို ချုပ်ငြိမ်းစေရမယ်။ နံပါတ်နှစ် - စစ်အာဏာရှင် စနစ်ကို ချုပ်ငြိမ်းစေရမယ်။ အဲဒါပါပဲ။ ဒီမှာ ကျွန်တော်နည်းနည်း စိုးရိမ်တာ တစ်ခုရှိတယ်။ လတ်တလော ပြဿနာပေါ့။ ခုကျွန်တော်တို့ (NCA) စာချုပ်အရ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲကို ကျင်းပတဲ့အခါ အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲကို တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ အဲဒီအမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲကို တောင်းဆိုတော့ လူထုနဲ့ တိုင်ပင်တယ်။ (Public Consultation) လုပ်တယ်။ အဲဒါကို ကျွန်တော် သုံးသပ်ကြည့်တာက တပ်မတော်ဘက်က စိုးရိမ်တယ်။ ခု နေရာတိုင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသား အဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ လုပ်လို့မရဘူး။ တပ်မတော် ဘက်က တားနေတဲ့သဘောရှိတယ်။ အမှန်စင်စစ် တပ်က စိုးရိမ်နေတာက တိုင်းရင်းသားတွေက လူထုအားကိုသုံးပြီးတော့ ဖိအားပေးမယ် ဆိုပြီးတော့ ထင်တယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ၈၈ လို လူထုအုံကြွမှုမျိုး ပြန်ပေါ်လာမှာကို သူတို့ကြောက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ရည်ရွယ်ချက်က အဲလိုပုံစံမျိုး မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ဟိုတုန်းကတည်းက တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းနဲ့ အစိုးရကြားမှာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးတို့၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲတို့ ခဏခဏ ဖြစ်တာပဲ။ လုပ်ခဲ့ကြတာပဲ။ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ အဲဒီငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကြီးက လူထုပါဝင်ပတ်သက်မှု မရှိတဲ့အခါကျတော့ အပေါ်ယံပဲဖြစ်တယ်။ စစ်တပ်နဲ့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တွေရဲ့ သဘောတူညီမှုမလောက်ပဲ ဖြစ်သွားတယ်။ ဒါကို (Political Institution) ပုံစံမျိုးနဲ့ ဖြေရှင်းတာမျိုး မဟုတ်ဘူး။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့က လူထုပါဝင်သင့်တယ်။ တစ်တိုင်းပြည်လုံး ပါဝင်သင့်တယ်။ တပ်မတော်လည်း ပါဝင်သင့်တယ်။ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းလည်း ပါဝင်သင့်တယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီတွေလည်း ပါဝင်သင့်တဲ့ အတွက်ကြောင့် အမျိုးသား အဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲတွေ လုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ လုပ်တာပဲ။ လူထုအားသုံးပြီးတော့ တပ်မတော်ကို (Pressure) ပေးဖို့မဟုတ်ဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ လူထုအားသုံးပြီးတော့ တပ်မတော်ကို (Pressure) ပေးပြီးတော့ တပ်မတော် မကြိုက်ဘူးဆိုရင် ဒီပြဿနာပြေလည်မလား။ မပြေလည်နိုင်ဘူးလေ။

အခုက ကျွန်တော်တို့ (Win-Win Solution) တပ်မတော်လည်း နှစ်သက်တဲ့၊ ကျွန်တော်တို့လည်း နှစ်သက်တဲ့၊ တပ်မတော်လည်း သဘောတူတဲ့၊ ကျွန်တော်တို့လည်း သဘောတူတဲ့ ပြဿနာ ဖြေရှင်းနည်းကို ချဉ်းကပ်နေတာ။ အဲလို ကျွန်တော်တို့အားလုံး သဘောတူတဲ့ အဖြေမရမချင်းက တစ်ဖက်သတ် ဘယ်သူကပဲ ဖိအားပေးပေး၊ တပ်မတော်က ကျွန်တော်တို့ကို ဖိအားပေးရင်လည်း ပြဿနာ ပြေလည်မှာမဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ လူထုအင်အားသုံးပြီး တပ်မတော်ကို ဖိအားပေးရင်လည်း ဒီပြဿနာ ပြေလည်မှာမဟုတ်ဘူး။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် နှစ်ဘက်လုံး ပြဿနာ ပြေလည်ဖို့အတွက်က အခု ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတဲ့ (NCA) စာချုပ်မှာပါတဲ့ အဆင့် (၇) ဆင့်ပါတဲ့ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံအတိုင်း ကျွန်တော်တို့ ဆောင်ရွက်တာ အကောင်းဆုံးပဲ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် နံပါတ် (၃) အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲကို တပ်မတော်ဘက်က စိုးရိမ်နေတာ မစိုးရိမ်သင့်ဘူးလို့ပဲ ကျွန်တော်ကတော့ မြင်တယ်။

မေး။ ။ (၂၁) ရာစု ပင်လုံအစည်းအဝေးမှာ ပြည်ထောင်စု သဘောတူညီချက် အစိတ်အပိုင်းတွေ ရခဲ့တာကလည်း (National Reconciliation) မှာ အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်လား။

ဖြေ။ ။ ကျွန်တော်တို့ ဖြစ်ဖို့လုပ်တာပဲ။ (National Reconciliation) ကို အဲဒီပေါ်မှာ အခြေခံပြီးတော့ လုပ်တာပဲ။ ခုန (Road Map) (၇) ချက်ကိုကြည့်ရင် ဘာဖြစ်လို့ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲတွေကို ကျင်းပသလဲ။ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံတွေ ကျင်းပသလဲဆိုတာ ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် ရရှိဖို့အတွက်ပဲ။ အဲဒီ ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် ရရှိနိုင်ရင် အဲဒီပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်ဟာ (NCA) စာချုပ် အပိုဒ် ၂၂ (ဃ) မှာ “ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲရလဒ်ဟာ ဒီတိုင်းပြည်မှာရှိတဲ့ ဥပဒေအားလုံး၊ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေအားလုံးကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း” ဥပဒေအားလုံးကို ပြင်ဆင်၊ ဖြည့်စွက်၊ ပြဋ္ဌာန်းတဲ့နေရာမှာ အခြေခံပေးရမယ် ဆိုပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ ပြောတာဖြစ်တယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ဒီသဘောတူစာချုပ်ဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်၊ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်အားလုံးရဲ့ အဓိက အချက်က ဒါပဲ။ ဒီသဘောတူညီချက် ရရှိနိုင်ဖို့ပါပဲ။ ဒီသဘောတူညီချက်

မရရှိနိုင်ဘဲနဲ့ နောက်ပိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမယ့် (Civil-Military Relation) တို့ (National Reconciliation) တို့ ဒါတွေက တကယ့် အဓိက ပြဿနာကြီးကို ဖြေရှင်းလို့ရမှာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ဒါက သိပ်အရေးကြီးတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ ညီလာခံတုန်းက ကျွန်တော်တို့ လိုချင်တာတွေ အားလုံးရခါနီးနေပြီ။ ဒါပေမယ့် အခြေအနေ အမျိုးမျိုးကြောင့် မရလိုက်ဘူး။ မရလိုက်တဲ့အခါကျတော့ အဓိကအချက်တွေ မရဘဲနဲ့ အဲဒီရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ ဒါမှမဟုတ် ဝန်းရံနေတဲ့ အချက်တွေပဲရတယ်။ တကယ့်အနှစ်သာရ အလယ်ဗဟိုကဟာ မရဘူး။ အဲဒီအခါ ကျတော့ လူတွေအမြင်မှာ ဒါဘာလဲဆိုပြီးတော့ ကျွန်တော် တို့ကို အပြစ်တင်တယ်။ အမှန်အားဖြင့် ကျွန်တော်တို့က မရနိုင်သေးလို့ပါ။ အဲဒါရမယ်ဆိုရင်တော့ ဒီငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် တစ်ခုလုံးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ (National Reconciliation) အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အားလုံးအတွက် အခြေခံ အုတ်မြစ် က ဒါပဲဖြစ် ရမယ်။ ပြည်ထောင်စုကြီးကို ဒီမိုကရေစီနဲ့ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံပြီးတော့ ပြန်လည် ထူထောင်တဲ့ အခါကျ ဒီပြည်ထောင်စု သဘောတူ စာချုပ်က အနှစ်သာရဖြစ်ရမယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုနိုင်ဖို့အတွက် ဒီငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်လုပ်တယ်။ ဆွေးနွေးပွဲတွေ လုပ်တယ်။ အားလုံးက ဒီအပေါ်မှာပဲ မူတည်တယ်။ ဒီအတွက်ပဲ ကြိုးစားနေတာ ဖြစ်တယ်။ ဒါက သိပ်အရေးကြီးတယ်။ အခု ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတာ (၂၁) ရာစု ပင်လုံလို့ ခေါ်တယ်။ အဲဒါကို ခု အစိုးရသစ်ကနေ (Propose) လုပ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားတွေ ချက်ချင်းလက်ခံတယ်။ ဘာလို့လက်ခံလဲ။ ကျွန်တော်တို့ ဒီပြည်ထောင်စုကို စတင်ထူထောင်ဖို့ အတွက် အခြေခံကဘာလဲ။ ပင်လုံစာချုပ်ပဲ။ အခု နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကြာပြီဖြစ်တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတဲ့ ဒီတိုင်းပြည်ကို ဒီမိုကရေစီနဲ့ ဖက်ဒရယ်စနစ်နဲ့ ပြန်လည်ထူထောင်ဖို့ အဲဒီကနေ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရမယ့် (National Reconciliation) ၊ (National Development) အဲဒီအားလုံးက ဒီပေါ်မှာ အခြေခံရမှာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ၂၀ - ရာစု ပင်လုံ စာချုပ်ကြောင့် ပြည်ထောင်စုကြီး ပေါ်လာတယ်။ ၂၁ - ရာစု ပြည်ထောင်စု သဘောတူ စာချုပ်ကြောင့် ဒီတိုင်းပြည်လည်း ငြိမ်းချမ်းရမယ်။ ပြည်တွင်းစစ်လည်း ချုပ်ငြိမ်းရမယ်။ တိုင်းပြည်တိုးတက်သာယာဖို့လည်း ကျွန်တော်တို့ ဆောင်ရွက် နိုင်ရမယ်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလည်း လုပ်နိုင်ရမယ်။ (National Reconciliation) လည်း လုပ်နိုင်ရ မယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ မျှော်လင့်ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ (CSO) တွေရဲ့ အရေးပါပုံနဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေအပေါ် ဆရာရဲ့ အမြင်လေး ပြောပြပေးပါ။

ဖြေ။ ။ (CSO) တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍက တော်တော်လေး အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ (CSO) လို့ခေါ်တဲ့ (Non-Governmental Organization – NGO) က သူတို့ရဲ့ အနှစ်သာရက အင်မတန်မှ အရေးကြီးတယ်။ ကောင်းလည်း ကောင်းတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံလှည့်ပြီးတော့ ပြောမယ်ဆိုရင် နိုင်ငံရေးလို့ ပြောလိုက်ရင် နိုင်ငံရေးက အာဏာပြဿနာ။ နိုင်ငံရေးနဲ့ အာဏာ ဘယ်လိုမှ ခွဲလို့မရဘူး။ နိုင်ငံရေးပါတီ ထောင်တယ်ဆိုရင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲ ဝင်မယ် အာဏာရမယ်။ အာဏာရပြီးရင် သူတို့ပေါ်လစီကို အကောင်အထည် ဖော်မယ်။ အကျိုးစီးပွားဆောင်ရွက်မယ် စသည်ဖြင့် ဒါကနိုင်ငံရေး။ အခြားစွန်း တစ်ဘက်မှာကစီးပွားရေး။ စီးပွားရေးလုပ်တော့မယ် ကုမ္ပဏီတစ်ခု ထောင်တော့မယ် ဆိုရင် စီးပွားရေးလုပ်ချင်ရင် ရည်ရွယ်ချက်က ဘာလဲ။ အမြတ်အစွန်းရရှိရေး။ နိုင်ငံရေးက အာဏာ စီးပွားရေးက အကျိုးအမြတ်။ အဲဒီနှစ်ခုကို နှစ်ဘက်လုံးကို ရှောင်ပြီးတော့လုပ်နေတဲ့ အဖွဲ့အစည်းက (CSO)။ (CSO) လို့ လုပ်လိုက်ပြီ ဆိုကတည်းက (Non-Governmental Organization)။ ဒါလုပ်ပြီဆိုကတည်းက အကျိုးအမြတ်အတွက် မဖြစ်စေရဘူး။ အကျိုးအမြတ်တွက် လုပ်တယ်ဆို ဒါ (CSO) မဟုတ်တော့ဘူး။ သူတို့ရဲ့ (Category) က (Non-Profit Organization) အကျိုးအမြတ်အတွက် မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီခါကျတော့ စီးပွားရေးသမားတွေနဲ့ မတူဘူး။ တစ်ဘက်မှာလည်းပဲ (CSO) တွေက နိုင်ငံရေးနဲ့ နီးနွယ်ပြီးလုပ်တာ ရှိကောင်းရှိလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အာဏာထဲမှာ သူတို့မပါဘူး။ အာဏာကိစ္စပြောမယ် ရာထူးရရှိဖို့အတွက် လုပ်မယ်ဆိုရင် အဲဒါက (CSO) မဟုတ်တော့ဘူး။ နိုင်ငံရေး ပါတီ ဖြစ်သွားပြီ။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ကျွန်တော် နည်းနည်း (Uncomfortable) ဖြစ်နေတာက ဒီတိုင်းပြည်မှာရှိတဲ့ (CSO) တော်တော်များများက သူတို့ကိုယ်သူတို့ စီးပွားရေးသမားလား။ (CSO) လား ခွဲခြားနိုင်တဲ့အတိုင်းအတာကတစ်ခါတလေရောသွားတယ်။ တစ်ခါတလေကျတော့ (CSO) လုပ်ရင်းနဲ့ နိုင်ငံရေးသမား ထက်တောင် နိုင်ငံရေးစကား ပိုပြောတဲ့သူတွေလည်း ရှိလာတယ်။ နိုင်ငံရေးသမား တွေကို ထောက်ပြရမယ်၊ ဝေဖန်ရမယ် ဆိုတာက တစ်ပိုင်း။ ဒါပေမယ့် သူတို့ (Policy) အထိ

လုပ်ချင်တယ်ဆိုရင် (CSO) မလုပ်နဲ့တော့လေ။ ပါတီထောင် ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးလုပ်ပေါ့။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် သူတို့အခန်းကဏ္ဍ သိပ်အရေးကြီး တယ် ဆိုတာကို သူတို့ အတိအကျ အသုံးမချနိုင်သေးဘူးလို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ဒါက ကျွန်တော်မြင်တာပြောတာ မှားရင်မှားမယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ (CSO) တော်တော်များများရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်က စီးပွားရေး သိပ်ဆန်တဲ့ဟာတွေရှိတယ်။ (CSO) တော်တော်များများ လုပ်နေတာ တွေက သိပ်နိုင်ငံရေးဆန်တာတွေ ရှိတယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် (CSO) ဆိုတာ အကျိုးအမြတ်အတွက် မဖြစ်စေရဘူး။ စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် မဖြစ်စေရဘူး။ ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးအာဏာ အတွက် မဖြစ်စေရဘူး။ ဒီဘောင်ထဲမှာ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ သူတို့လုပ်နိုင်တာ အများကြီး ရှိတယ်။ ပြီးတော့ ယဉ်ကျေးမှု ကဏ္ဍလိုဟာမျိုး၊ လူမှုရေးကဏ္ဍလိုဟာမျိုးမှာ သူတို့လုပ်နိုင်တာ အများကြီးရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့ (CSO) လို့ အရမ်းကို ပေါ်ပြူလာဖြစ်နေတဲ့ စကားလုံးပေါ့နော်။ ကျွန်တော်က သမိုင်းသင် တဲ့သူဆိုတော့ သမိုင်းအကြောင်း နည်းနည်းပြောချင် ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အဲဒီ (Voluntary Organization) တစ်ခုမှာ စေတနာ့ ဝန်ထမ်းမျိုးက အမေရိကားတို့ဘာတို့မှာ စပေါ်တာ ၁၈ ရာစု၊ ၁၉ ရာစုလောက်က ပေါ့။ သူတို့ကတော့ ဘာသာရေးနီးကြားမှုနဲ့အတူ လုပ်ခဲ့တာပဲ။ အဲဒီ ကာလတုန်းက ရှင်းရှင်းပြောရရင် လူထုအကျိုးပြုတဲ့အလုပ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလုပ် နာမကျန်းတဲ့ သူတွေကို ကျန်းမာရေးအတွက် ကူညီတဲ့အလုပ်၊ ကျောင်းမရှိတဲ့သူတွေကို ကျောင်းထားနိုင်ဖို့ ကလေးတွေကို ကူညီတဲ့အလုပ်။ အဲလိုမျိုးနဲ့ စခဲ့တာ။ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ဒီလူထုကို ပိုပြီးတော့ အကျိုးပြုလာအောင် သူတို့က နိုင်ငံရေး သမားတွေကို (Pressure) ပေးတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားတွေကို အာဏာသုံးပြီးတော့ လူထုအတွက် လိုအပ်တာတွေကို လုပ်ပေးဖို့ တောင်းဆိုပေးတယ်။ အဲလိုလုပ်ရင်းနဲ့ လော်ဘီအပိုင်းက နည်းနည်းများလာတယ်။ တိုးတက်မှု ကတော့ အများကြီး ရှိတယ်ဆိုတာ လက်ခံရမှာပဲ။ ဒါပေမယ့် အခုချိန်မှာ ကျွန်တော်စိုးရိမ်တာက (CSO) တော်တော်များများက ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တို့ ဘာတို့မှာ အထဲမှာ ဘယ်လို ဆွေးနွေးပြီးတော့ ဘာရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ဘာတွေ လုပ်တယ်ဆိုတာကို မမြင်ဘဲနဲ့ ဘေးကနေပြီးတော့ သူတို့ဖြစ်ချင်တဲ့အတိုင်း ချက်ချင်းမဖြစ်တဲ့အခါ ဆန္ဒစောပြီး အရမ်းဝေဖန်တာမျိုး၊ ဖိအားပေးတာမျိုး များလာတဲ့အခါကျတော့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည် အခြေအနေက အရမ်းနူးညံ့ သိမ်မွေ့နေတဲ့ အခြေအနေဖြစ်တယ်။ အာဏာရှင် စနစ်ကနေ ကူးပြောင်းနေတဲ့ အချိန်မှာ (Pressure) ပေးတာကတော့

မပေးရဘူးလို့ ပြောတာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမယ့် အပေးမတတ်ရင် ကျွန်တော်တို့ ကူညီချင်တဲ့လူတွေကို ကျွန်တော်တို့က လေးအောင်တွန်းမိပြီးတဲ့ ကျွန်တော်တို့ မဖြစ်ချင်တဲ့လူတွေက အနိုင်ရသွားမယ့်ကိန်းမျိုး ဆိုက်နိုင်မယ်။ အဲဒီအတွက် (National Reconciliation) မှာ သူတို့အခန်းကဏ္ဍ သိပ်အရေးကြီးတယ်။ ခုကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်က အရမ်းဆင်းရဲနေဆဲပဲ။ လူမှုဝန်ထမ်းတွေလုပ်ဖို့ အလုပ်တွေ အများကြီးရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် အများစု (CSO) က သူတို့ (Focus) က (Political Activism) နဲ့ (Economic Activist) တွေ အထဲမှာများ အာရုံများသွား သလားလို့ စိုးရိမ်မိတယ်။ အဓိကကတော့ သူတို့ဘာလဲဆိုတာကို နားလည်ဖို့ပဲ။ သူတို့ ဘာလုပ်သင့်တယ်၊ ဘာမလုပ်သင့်ဘူး ဆိုတာကို အဲဒါသူတို့ကိုယ်သူတို့ သိတယ်ဆိုရင်တော့ လုပ်စရာရှိပါတယ်။ အခုကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ ရှိနေတဲ့ (CSO) တွေက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ သမိုင်းကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ မေးလို့မရဘူးလေ။ သူတို့ကိုလည်း အပြစ်တင်လို့ မရတာတွေရှိပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အခု (CSO) လို့ခေါ်တဲ့ဟာတွေက များသောအားဖြင့် ဘယ်ကနေဆက်နွယ်ပြီးတော့ ပေါ်လာ သလဲဆိုတော့ ၈၈ တုန်းက ကျောင်းသားတွေ ကိစ္စဖြစ်ပြီးတော့ အပြင်ရောက် သွားကြတယ်။ အပြင်ရောက်သွားတဲ့ အခါကျတော့ ဗမာပြည်အရေး ဆောင်ရွက်ဖို့ (Activist) တွေ ဖွဲ့ကြတယ်။ ကျွန်တော်ပါဝင်ခဲ့တာဆိုရင် (Swedish-Burma Committee) လို့မျိုး၊ (US-Burma Campaign၊ UK-Burma Campaign) လို့မျိုးတွေ အများကြီးရှိခဲ့တယ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မူရင်းက (NGO) မဟုတ်ဘဲနဲ့ ၈၈ ကနေ နိုင်ငံရေး၊ ပြည်တွင်းမှာ နိုင်ငံရေးလုပ်လို့မရလို့ အပြင်ကနေ လုပ်လာတဲ့ အဖွဲ့ဖြစ်တယ်။ အဲဒီတုန်းက (Activist) တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍနဲ့ ခု (CSO) အခန်းကဏ္ဍ သိပ်မတူဘူး။ တစ်ထပ်တည်းကျလို့မရဘူး။ အဲဒီတုန်းက (CSO) က (Political Activist) တွေ။ နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲ လုပ်ချင်တဲ့သူတွေ။ ဒီတော့ နိုင်ငံရေးပါတီနဲ့ ဘာမှမကွာဘူး။ ဒါပေမယ့် ခုကတော့ ဒီမှာပါတီထောင်လို့ရပြီ။ စီးပွားရေးကုမ္ပဏီ ထောင်လို့ရပြီ။ (CSO) လည်း (CSO) အနေနဲ့ သပ်သပ်လုပ်လို့ ရပြီ။ ၈၈ ကနေပြီးတော့ ၂၀၂၀ အထိ လုပ်နေတဲ့ ပုံစံတိုင်းချည်းပဲ ပုံတူကူးပြီးတော့ ပြန်ပြန်လုပ်မယ်ဆိုရင် ရေရှည်မှာ (CSO) ရဲ့ အင်မတန်မှ မွန်မြတ်တဲ့ အခန်းကဏ္ဍ ပျောက်သွားမှာ ကျွန်တော်တို့ စိုးရိမ်တယ်။ အဲဒါ ဘယ်ကနေ ပျောက်သွား နိုင်လဲဆိုတော့ နိုင်ငံရေး (Activist) လုပ်ရင်းနဲ့ ပါဝါဘက်နွယ်သွားတာ၊ ရံပုံငွေ ရှာရင်းနဲ့ စီးပွားရေးဘက် ရောက်သွားတာ အဲဒီနှစ်ခုကြားမှာ သတိထားဖို့လိုတယ်။ အဲဒါကိုပဲ ကျွန်တော်တို့ ပြောချင်တာ

ဖြစ်တယ်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးမှာ မိဒီယာတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကို လည်း ဆွေးနွေးပေးပါ။

ဖြေ။ ။ မိဒီယာတွေက သိပ်အရေးကြီးတာပေါ့။ စောစောတုန်းက ကျွန်တော်တို့ (Pop) သီချင်းအကြောင်းပြောတယ်လေ။ (Pop) ကလဲ ဟိုတုန်းကတော့ မိဒီယာ လွတ်လပ်မှုမရှိတော့ ဒီတိုင်းပြည်မှာ ပထမဆုံး အာဏာရှင်စနစ်ကို ထိုးဖောက်ခဲ့တာ ကျွန်တော်တို့ခေတ်တုန်းက ခေါ်တာတော့ စတူဒီယိုသီချင်းတွေပေါ့။ အခုက မိဒီယာက အများကြီးလွတ်လပ်လာပြီ။ အဲဒီတော့ သူတို့အများကြီးလုပ်နိုင်တာပေါ့။ သိပ်အရေးကြီးတယ် ဆိုတာထက် နောက်ထပ်ပြောစရာ မရှိတော့ပါဘူး။

မေး။ ။ ဆရာအနေနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ထဲမှာ ထဲထဲဝင်ဝင် လုပ်ကိုင်ခဲ့တယ် ဆိုတော့ ရလာတဲ့ (Lessons Learnt) လေး ပြောပြပေးပါဦးဆရာ။

ဖြေ။ ။ အခုလက်ရှိ အချိန်ထိကတော့ ဒီငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ် ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ နားလည်တာက အင်မတန်မှ မွန်မြတ်တဲ့အလုပ်။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် လူတစ်ယောက်အနေနဲ့ ဒီအလုပ် လုပ်နိုင်တာထက် ကျွန်တော်တစ်ဦးတည်း အမြင်ပေါ့ အပြင်ထွက်ပြီးတော့ ကိုယ့်ကိုယ်ကို နေရာတိုင်းမှာဝင်လုပ်ကြည့်တယ်။ ဒီထက်မွန်မြတ်တဲ့အလုပ် မရှိဘူး။ အင်မတန်မှ မွန်မြတ်ပြီးတော့ လုပ်သင့် လုပ်ထိုက်တဲ့ အလုပ်။ ဒါနံပါတ် (၁) ပေါ့။ နံပါတ် (၂) အနေနဲ့ကတော့ နှစ်ပေါင်း (၇၀) အတွင်း ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အစိုးရပဲဖြစ်ဖြစ် အချင်းချင်း ဘယ်လိုတိုက်မယ်ဆိုတာပဲ စဉ်းစားခဲ့ကြတာ။ ဘယ်လိုတိုက်မလဲ ဆိုတာကနေ သင်ပေးတဲ့ သူတွေကနေ ဘယ်လို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်မလဲဆိုတာကို ပြန်လုပ်တဲ့ အခါကျတော့ ကျွန်တော် တို့ (mindset) က မပြောင်းသေးဘူး နှစ်ဘက်စလုံးမှာ။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ဒါအခက်အခဲအများကြီးရှိပါတယ်။ အခက်အခဲ ဘယ်လောက်ပဲ ရှိရှိပေါ့လေ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ လက်လျှော့လို့မရဘူး။

လူထုအနေနဲ့လည်း စိတ်ပျက်လို့မရဘူး။ စိတ်မပျက်ကောင်းတဲ့ အရာဖြစ်တယ်။ တကယ်လို့ ဒီငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ကြီးကို ကျွန်တော်တို့ လက်လျှော့ပြီးတော့ ထားခဲ့တော့မယ် ဆိုရင် ဘာပြန်ဝင်လာမလဲ။ တိုက်ပွဲတွေ ပြန်လာမယ်။ ပြည်တွင်းစစ်တွေ ပိုကြီး လာမယ်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်လည်း ပိုကြီးလာမယ်။ ဒါကျွန်တော်တို့လိုလား။ ဘယ်သူမှ မလိုဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံးဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် (we deserve peace) ပေါ့။ ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့အားလုံးက ထိုက်တန်မှုတွေ ရှိပါတယ်။ လူသားတိုင်းက ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်ထိုက်တန်ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းစွာအားလုံးအသက်ရှင်သင့်တယ်။ လွတ်လပ်စွာ အသက်ရှင် သင့်တယ်။ ကိုယ့်ဘဝတိုးတက်အောင် လုပ်သင့်တယ်။ ကိုယ့်လူမျိုးတိုးတက်အောင် လုပ်သင့်တယ်။ ကိုယ့်တိုင်းပြည်တိုးတက်အောင် လုပ်သင့်တယ်။ ဒါပေမယ့် ခုက နှစ်ပေါင်း (၇၀) အတွင်း ကိုယ့်ဘဝတိုးတက်ဖို့ ကိုယ့်လူမျိုးတိုးတက်ဖို့ကိုယ့်တိုင်းပြည်တိုးတက်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့မှာရှိနေတဲ့ စွမ်းအားရဲ့ ဆယ်ရာခိုင်နှုန်းတောင် မသုံးနိုင်သေးဘူး။ ပုံကြီးချဲ့ပြီး ပြောတယ်လို့ ကျွန်တော့်ကို ပြောကောင်းပြောမယ်။ ဒါပေမယ့် တိုင်းပြည်ရဲ့ ဘတ်ဂျက်ကို သွားကြည့်။ အစိုးရဘက်က သုံးတဲ့ အသုံးစရိတ် နှစ်ပေါင်း (၇၀) တွင်းမှာ သုံးတဲ့အသုံးစရိတ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးက သုံးတဲ့ အသုံးစရိတ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့က ခုထိ စာရင်းအတိအကျမရှိဘူး။ နှစ်ပေါင်း (၇၀) အတွင်းမှာ ဒီတိုင်းပြည်က ဒီပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ဘယ်လောက် သေနေပြီလဲ။ တပ်မတော်ဘက်က တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးဘက်က ဒီလူတွေရဲ့ ဘဝတန်ဖိုး။ တိုက်ပွဲ ဖြစ်လိုက်လို့ ပျက်စီးသွားတဲ့ ရွာတွေ၊ ဘဝတွေ၊ မိသားစုတွေ။ စစ်ပွဲတွေရှိလို့ ကျွန်တော်တို့ လမ်းဖောက်လို့မရတဲ့ ကိစ္စတွေ၊ စစ်ပွဲတွေရှိလို့ ဆေးရုံဆောက်လို့မရတဲ့ ကိစ္စ၊ ကျောင်းမရှိတဲ့ ကိစ္စ၊ ကျောင်းမရှိလို့ ကလေးပေါင်း၊ လူငယ်ပေါင်း၊ (ခုတော့ လူကြီးတွေဖြစ်ကုန်ပါပြီ) ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်က လူပေါင်းများစွာသောဘဝကို စတေးလိုက်တယ်။ သူတို့ပညာရေးကို ဖျက်ဆီး လိုက်တယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ပညာရေးကို ဖျက်ဆီးတယ် ဆိုကတည်းက သူ့ရဲ့ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတာနဲ့တူနေပြီ။ သူ့စီးပွားရေးကို ဖျက်ဆီးတာနဲ့ တူနေပြီ။ ဒါဆိုရင်ဘာဖြစ်လာလဲ။ တစ်တိုင်းပြည်လုံးက ကျွန်တော်တို့ ကိုယ် ကျွန်တော်တို့ ဖျက်ဆီးနေတာပဲ မဟုတ်ဘူးလား။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဖျက်ဆီးနေ ကြတယ်လေ။ အဲဒီဖျက်ဆီးနေတဲ့ဟာကို ကျွန်တော်တို့က အနည်းဆုံး အမြန်ဆုံး

ရပ်ဆိုင်းပြီးတော့ အဲဒီကနေ ခုနကျွန်တော်တို့ပြောနေတဲ့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို လုပ်ပြီးတော့ ချစ်ချစ်ခင်ခင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူလက်တွဲနေထိုင် နိုင်တဲ့ ပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်သင့်တယ်။ ကျွန်တော်လိုလားတာ ဒါပဲ။ ချင်းကို ချင်းအဖြစ်နဲ့ အသိအမှတ်ပြုပါ။ ရှမ်းကို ရှမ်းအဖြစ်နဲ့ အသိအမှတ်ပြုပါ။ ဗမာကို ဗမာအဖြစ်နဲ့ အသိအမှတ်ပြုပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက်အနေနဲ့ လက်ခံပါ။ အသိအမှတ်ပြုပါ။ ခရစ်ယာန်တစ်ယောက်ကို ခရစ်ယာန်အဖြစ်နဲ့ လက်ခံပါ အသိအမှတ်ပြုပါ။ အဲဒီလိုနဲ့ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုပြီးတော့ အချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူလက်တွဲ နေထိုင်နိုင်ဖို့က အပြင်းပြဆုံးဆန္ဒပဲ။ အဲဒီဆန္ဒကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ ကြိုးစားနေတာဖြစ်တယ်။ (Lessons Learnt) ဆိုတာတော့ မအောင်မြင်သေးတော့ ခရီးတစ်ဝက်မှာ ကျွန်တော့်အတွက် (Lesson) ဆိုတာက ပိုပြီးတော့ အားစိုက်ဖို့လိုတယ် ဆိုတာပဲ။

မေး။ ။ (National Reconciliation) အတွက် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ရမယ့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အကြံပြု ဆွေးနွေး စေချင်ပါတယ်။

ဖြေ။ ။ နံပါတ် (၁) အနေနဲ့ လုပ်ဖို့လိုတာ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဆိုရင် ပြဿနာရှိလို့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ဖို့ လိုအပ်နေတာ။ ပြဿနာဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ အရင်းအမြစ်ကို နားလည်ဖို့လိုတယ်။ အရင်းအမြစ်ကို နားလည်ပြီးရင် ဖြေရှင်းဖို့ လိုတယ်။ ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည်ရဲ့ ပြဿနာက နှစ်ပေါင်း (၇၀) ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်တယ်။ အဲဒီပြည်တွင်းစစ်ကို ချုပ်ငြိမ်းဖို့လိုတယ်။ အဲလို ချုပ်ငြိမ်းဖို့အတွက် ပြည်တွင်းစစ်ကို စတင်ဖန်တီးခဲ့တဲ့ ပြဿနာကို နားလည်ဖို့လိုတယ်။ ဒီပြဿနာကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းဖို့လိုတယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ခုကျွန်တော်တို့ (NCA) စာချုပ် ချုပ်ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲတွေ ကျင်းပနေတာဖြစ်တယ်။ ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်ကို အပြည့်အဝ ချုပ်ဆိုနိုင်လို့ရှိရင် ဒီပြဿနာ အားလုံး ပြီးလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်တို့မြင်တယ်။ အဲဒီလို လုပ်ဆောင်နေတဲ့ တစ်ချိန်ထဲမှာပဲ ဒီတိုင်းပြည်မှာရှိတဲ့ ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံက အချင်းချင်း အပြန်အလှန် လေးစားအသိအမှတ်ပြုဖို့လိုတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ နားလည်ဖို့လိုတယ်။ ဒီပြဿနာကို ဘယ်သူကြောင့် ဆိုပြီး အပြစ်တင် တာထက် နားလည်မှုရှိရှိနဲ့ ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့လိုတယ်။

အဲလိုဖြေရှင်းနိုင်ရင် (National Reconciliation) မလွဲမသွေရမှာပဲ။ ခုခေတ်မှာ (National Reconciliation Committee) တို့ (Truth and Reconciliation Agency) တို့ စသည်ဖြင့် (South Africa) တို့ လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံ အတော်များများမှာလုပ်တယ်။ ဒါကတော့ လိုအပ်ရင်လဲလုပ်ပေါ့။ ဒါပေမယ့် အဲလိုကော်မတီတွေ လုပ်ပြီးတော့ ဒီကော်မတီမှာ ထွက်ဆိုပြီးတော့ လုပ်ဆောင်တဲ့ (Reconciliation) ထက် ကျွန်တော့်အမြင်ကတော့ လူထုဘဝကနေ တက်လာပြီးတော့ လူထုအချင်းချင်း နားလည်မှုရှိရှိနဲ့ အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ အပြန်အလှန် လေးစားခြင်း၊ အပြန်အလှန် ပံ့ပိုးကူညီခြင်းတို့နဲ့ ဆောင်ရွက်တဲ့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးက ပိုပြီးတော့ အကျိုးရှိမယ်လို့ မြင်ပါတယ်။

မေး။ ။ အနာဂတ်မျိုးဆက်တွေအတွက် (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ ဘာတွေလုပ်သင့်သလဲ ဆိုတာလေး ပြောပြပေးပါ။

ဖြေ။ ။ အနာဂတ်မျိုးဆက်မှာ ကျွန်တော်တို့ (National Reconciliation) ဆိုတဲ့ စကားကို မသုံးကြဖို့ ဆုတောင်းဖို့လိုတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အနာဂတ်မျိုးဆက်က ဒီစကားလုံးကို ဆက်ပြီးတော့ ပြောမယ်၊ ဆိုမယ်၊ ဆွေးနွေးမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ခေတ်မှာ ပဋိပက္ခဖန်တီးလို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်တော်တို့ခေတ်မှာ ပဋိပက္ခအားလုံးရပ်ဆိုင်းမယ်၊ ပြဿနာအားလုံး ပြေလည်မယ်၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ရမယ်ဆိုရင် အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်မှာတော့ အဲဒီ စကားလုံးကို လုံးဝ မသုံးဘဲနဲ့ သူတို့ခေါင်းထဲက ရှိမှန်းမသိအောင် ဖျောက်ဖျက်နိုင်တဲ့ အနေအထားမျိုးကို ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားဖို့လိုပါတယ်။

“ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်တော့မယ်ဆိုရင် ငါကပဲ ငါရချင်တာတွေ
အကုန်လုံးရအောင် မလုပ်နိုင်ဘူး။ တိုင်းပြည်အာဏာပိုင်တွေကလည်း
သူတို့ရချင်တာ အကုန်လုံးကိုပဲ လုပ်လို့မရဘူး။
ကိုယ်လုပ်ချင်တာကိုပဲ ရအောင်လုပ်မယ်ဆိုရင်တော့..”

၀၀၀၀ (RCSS) EShawGat;refcif

ဦးခွန်ဝိုင်းသည် တောင်ကြီးမြို့ အခြေစိုက် ရှမ်းသံတော်ဆင့်ဂျာနယ်၏ အယ်ဒီတာချုပ်နှင့် တည်ထောင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ကောင်စီ (RCSS) တွင် အကြံပေးအဖြစ်လည်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ပြည်ထောင်စုအင်စတီကျု (Pyidaungsu Institute) ၏ အမှုဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးလည်း ဖြစ်သည်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) အဓိပ္ပါယ်ကို ဆရာအနေနဲ့ ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

ဖြေ။ ။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံက လူမျိုးစုပေါင်းများစွာနေတဲ့ နိုင်ငံဖြစ်တယ်။ အချင်းချင်း တိုက်ခိုက် လာခဲ့တာလည်း ကြာလှပြီဖြစ်တယ်။ တပ်မတော်ကပြောတဲ့ ဒို့တာဝန်အရေး (၃) ပါး လုပ်ချင်တယ် ဆိုရင် အရင်လုပ်ရမှာကတော့ အမျိုးသား ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးပဲဖြစ်တယ်။ အမျိုးသားပြန်လည် ရင်ကြားစေရေးကို လုပ်ဆောင်နိုင်မှ ကျွန်တော်တို့မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးလည်း ရမယ်။ တပ်မတော်က ကြွေးကြော်နေတဲ့ ဒို့တာဝန်အရေး (၃) ပါးလည်း ရလာမယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) နဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ မြန်မာ့ ခေါင်းဆောင်အသီးသီးကနေ လုပ်ကိုင်နေတာရှိမယ် ပြောဆို နေတာတွေ ရှိမယ်။ သူတို့ရဲ့ ပြောဆိုလုပ်ဆောင်ချက်တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ ကိုက်ညီမှု ရှိ-မရှိ၊ ကွာခြားမှု ရှိ-မရှိဆိုတာလေး သိချင်ပါတယ် ဆရာ။

ဖြေ။ ။ ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ရှိရင် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုတာ အားလုံးနဲ့ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဖြစ်တယ်။ လူကိုရွေးပြီးတော့မှ အဖွဲ့ကို ရွေးပြီးတော့မှ လူမျိုးကိုရွေးပြီးတော့မှ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ခုလောလောဆယ်ကတော့ ဘာဖြစ်နေလဲဆိုတော့ တချို့ အဖွဲ့အစည်း ကိုတော့ မဆက်ဆံဘူး တချို့အဖွဲ့အစည်းကိုတော့ ဆက်ဆံမယ်။

အဲဒီလိုမျိုး လုပ်လို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အမျိုးသားရင်ကြားစေ့ရေးကို လုပ်တဲ့နေရာမှာ အခက်အခဲကတော့ ပေါ်မှာ မူချဖြစ်တယ်။ ပေါ်လည်း ပေါ်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။

မေး။ ။ (Civil-Military Relationship) နဲ့ (National Reconciliation) ဆက်နွယ်မှုကိုလည်း သုံးသပ်ပေးပါဦး။

ဖြေ။ ။ သူများနိုင်ငံမှာတော့ ဒီမိုကရေစီဆိုလို့ရှိရင် (Civilian Supremacy) ရှိတာပေါ့။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံကျတော့ ကျွန်တော်တို့ ရေးဆွဲထားတဲ့ ကျင့်သုံးနေတဲ့ အခြေခံဥပဒေက တပ်ဘက်က ရွေးချယ် ထားတယ်ဆိုတော့ (Civilian-Supremacy) မဖြစ်ဘဲနဲ့ (Military Supremacy) ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒီတော့ လူထုကရွေးကောက်တင်မြှောက်လာတဲ့ အစိုးရတွေဟာ အမြဲတမ်း တပ်မတော်နဲ့ တည့်အောင်ပေါင်းရမှာပေါ့။ ရင်ကြားစေ့ရေး လုပ်ရတာပေါ့။ တကယ်လို့ သူက ရင်ကြားစေ့ရေး မလုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် ငြိမ်းချမ်းရေးကိစ္စမပြောနဲ့ တိုင်းပြည်မှာရှိနေတဲ့ အရေးအခင်း ပြဿနာအားလုံး ဘယ်ပြဿနာကိုမှ ဖြေရှင်းဖို့ မလွယ်ဘူးဆိုတာ ဒါကတော့ သေချာပေါက် ဖြစ်ပါတယ်။ အခုဖြစ်နေတာကတော့ ဒီတိုင်းဖြစ်နေတာ။ ဒီဟာကို ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုဖြေရှင်းမလဲ။ တစ်လမ်းကတော့ တက်လာတဲ့ အစိုးရက တပ်မတော်ကို ဆန့်ကျင်ဖို့က နံပါတ် (၁) ပေါ့။ နောက်တစ်ခုက တပ်မတော်ကိုမဆန့်ကျင်ဘဲ လိုအပ်တာကို အကုန်လုံး လိုက်လျောလုပ်ပေးဖို့က နံပါတ် (၂) ပေါ့။ နံပါတ် (၃) က ဘာလဲဆိုတော့ အခု လောလောဆယ်မှာ ကျွန်တော်တို့က တပ်မတော်ကိုလည်း တော်လှန်လို့မရဘူး။ တကယ်လို့ အကုန်လုံး လိုက်လျောမယ်ဆိုလည်း မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတဲ့အခြေအနေ ဖြစ်နေတဲ့အတွက် သူက နှစ်ဘက်သင့်လျော်မယ့်ကိစ္စ၊ နှစ်ဘက်စလုံး လက်ခံနိုင်မယ့် သဘောတူညီချက် မျိုးကို ရှာရမှာပေါ့။ ဒါမှ (Civil) နဲ့ (Military) ဆက်ဆံရေးက ကောင်းလာမှာပေါ့။ သူတို့က ကျွန်တော့်ထက် ပညာရှိတာကို ကျွန်တော် မပြောပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ခုလောလောဆယ် အခြေအနေက အစွန်းထွက် လမ်းစဉ်ကို လိုက်လို့မရသေးဘူး။ အစွန်းလမ်းစဉ်ကို လိုက်လို့မရဘူးဆိုရင်တော့ နှစ်ဘက် ညှိနှိုင်းရေးက အရင်လုပ် ရမယ်။ နှစ်ဘက်ညှိနှိုင်းရေးလုပ်နိုင်မှ ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ဖြေရှင်းနိုင် မယ်လို့ပဲ ကျွန်တော်ပြောချင်ပါတယ်။

မေး။ ။ (၂၁) ရာစု ပင်လုံအစည်းအဝေး ကနေရလာတဲ့ ပြည်ထောင်စု သဘောတူညီချက် အစိတ်အပိုင်းတွေကရော (National Reconciliation) ကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်လားရှင့်။

ဖြေ။ ။ ရလာတဲ့ (၃၇) ချက်က ဘာမှ အထူးပြောစရာမလိုပါဘူး။ အရင်ကထက် တိုးတက် လာတာကတော့ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လက်ခံတယ်ဆိုတာ ပါလာတယ်။ ဒီဟာက အင်မတန် ကောင်းပါတယ်။ တော်တော်များများ ပြောနေကြတာက ဒီပြည်ထောင်စု သဘောတူညီချက် အစိတ်အပိုင်းတွေက ၂၀၀၈ ထဲကဟာတွေကို နည်းနည်းလေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ပြီးတော့မှ ရေးထားတာတွေပါလို့ ပြောတာတွေ လည်း ရှိပါတယ်။ သို့သော်လည်းပဲ နောက်တစ်ဘက်က ပြန်ကြည့်တဲ့အခါကျတော့ ဒီလို ၂၀၀၈ က ယူထားတယ် ဆိုပေမယ့်လည်း အများအားဖြင့်ကတော့ ကျွန်တော့် သူငယ်ချင်းကြီး ဦးမောင်မောင်စိုး ပြောသလိုပေါ့ဗျာ။ အရှေ့မှ နေထွက်သည် အနောက်မှ နေဝင်သည်ဆိုတဲ့ ဆိုထုံးတွေနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ စကားရပ်တွေပဲ ဖြစ်တော့ ဘာမှပြောစရာ မလိုဘူးပေါ့ဗျာ။ သို့သော်လည်းပဲ နောက်ထပ် တစ်ခါလာပြီ ဆိုလို့ရှိရင် ဒီပုံစံအတိုင်း ဆက်ဖြစ်မယ် ဆိုရင်တော့ မတိုးတက်နိုင်ဘူးလို့ ကျွန်တော်တို့ ပြောလို့ရတာပေါ့။ နောက်ထပ် လာမယ့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံတွေမှာတော့ (၃၇) ချက်ထက် ဘယ်လိုများ ရှေ့တိုးပြီးတော့ သဘောတူ နိုင်မလဲဆိုတာကိုတော့ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဝိုင်းကြိုးပမ်း ရမှာပေါ့ခင်ဗျာ။

မေး။ ။ (National Reconciliation) မှာ (CSO) တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ပြောပြပေးပါဦးဆရာ။

ဖြေ။ ။ ကျွန်တော်တို့ (RCSS) ဥက္ကဋ္ဌကြီးက ပြောတဲ့စကားကို မှတ်မိတယ်။ သူပြောတာက အရင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့ လုပ်လာခဲ့တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးတွေဟာ အထူးသဖြင့် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးတွေဟာ မတည်တံ့ခဲ့ဘူး။ ဒီလိုမတည်တံ့ခဲ့ တာတွေက ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လက်နက်ကိုင်တဲ့အဖွဲ့တွေကို လာပြီးတော့မှ သဘောတူခြင်း ရယူတာပဲဖြစ်တယ်။ အဲတော့ သူတို့တည့်နေတုန်းကတော့

ကောင်းတာပေါ့။ သူတို့က မတည့်တော့ဘူးဆိုရင် တစ်ခါတည်း ပျက်သွားတာပေါ့။ ဒီလိုမျိုးသာ ကျွန်တော်တို့ ဆက်လုပ်နေမယ်ဆိုရင် ထပ်ပျက်မှာပဲ။ အဲဒါကြောင့်မို့ မပျက်နိုင်အောင် လုပ်နိုင်မယ့်နည်းကတော့ ဘာလဲဆိုတော့ လူထုဘက်က ပါဝင်ဖို့ လိုတယ်။ လူထုပါဝင်ဖို့ဆိုရင် (CSO) တွေရဲ့ ကဏ္ဍကလည်း သိပ်အရေးကြီးတယ်။ သူတို့ပါမှ ဝိုင်းထိန်းပေးမှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကလည်း တည်တံ့နိုင်မယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကလည်း တည်တံ့ နိုင်မယ်လို့ ပြောဖူးပါတယ်။ (CSO) တွေရဲ့ ကဏ္ဍ ဟာ အရေးထားရမယ့် ကဏ္ဍပါပဲလို့ ပြောချင် ပါတယ်။

မေး။ ။ (National Reconciliation) ကို အထောက်အကူဖြစ်စေမယ့် (Media) တွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ဆွေးနွေးပေးပါဦး။

ဖြေ။ ။ မီဒီယာတို့၊ ရုပ်ရှင်တို့၊ တီဗီတို့၊ ဂီတတို့ ဒါတွေဟာ သိပ်အရေးကြီးတဲ့ ဟာတွေချည်းပဲပေါ့ဗျာ။ သူတို့က လူကြမ်းသမားကို ဇာတ်လိုက်လုပ်နေတယ် ဆိုလို့ရှိရင်လည်း အားလုံးကတော့ ကြမ်းဖို့ဘက်ကိုပဲ လိုက်ကြမှာပေါ့။ ဒါကြောင့် မို့လို့ မီဒီယာဘက်က သိပ်အရေးကြီးပါတယ်။ သူတို့က စာဖတ်တဲ့သူ၊ ကြည့်တဲ့သူ တွေကို အများကြီး ဩဇာလွှမ်းမိုး တာကိုး။ ဒါကြောင့် သူတို့ကိုယ်တိုင်ကလည်း အများကြီး ငြိမ်းချမ်းရေးကို လုပ်မယ်ဆိုရင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် စိတ်ဓာတ် ကလေးကို အရင်မွေးရမယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ဘယ်လိုပြောလဲဆိုရင် ဒီလမ်းတစ်ခုကို လျှောက်မယ်ဆိုရင် ကိုယ်ကိုယ်တိုင်က ဒီလမ်းဖြစ်ဖို့ လိုတယ်။ ဆိုလိုတာက ဘာလဲဆိုတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ချင်တယ်ဆိုရင် လုပ်တဲ့လူက ငြိမ်းချမ်းတဲ့လူ ဖြစ်ဖို့လိုတယ်။ အဲဒီတော့ မီဒီယာမှာ လုပ်နေတဲ့လူတွေက အကုန်လုံးကလည်း ငြိမ်းချမ်းတဲ့လူတွေ ဖြစ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ဖို့ အရေးကြီးဆုံး က ဘာလဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ပညာရေးပါပဲ။ ဘုရင့်နောင် ကျော်ထင်နော်ရထာ တို့၊ အနော်ရထာတို့၊ အလောင်းဘုရားတို့ အဲဒီစစ်တိုက်ကောင်းတဲ့သူလောက်ပဲ ဂုဏ်ယူလို့ရှိရင် ဒါက ငြိမ်းချမ်းရေး ဆက်လက် တည်ဆောက်ဖို့ မလွယ်ဘူးပေါ့ဗျာ။

မေး။ ။ ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ ထဲထဲဝင်ဝင်ပါဝင်နေတဲ့သူတစ်ယောက်အနေနဲ့ လက်ရှိ အချိန်ထိ ဆရာရဲ့ (Lesson Learnt) လေး သိပါရစေ။

ဖြေ။ ။ ဒီ (Peace Process) လုပ်လိုက်တာဟာ အင်မတန်မှ ကျေးဇူးတင်စရာ ကောင်းတယ်။ အထူးသဖြင့် ကျေးဇူးတင်ရမှာတော့ သမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန် ဖြစ်တယ်။ သမ္မတကြီးဦးသိန်းစိန်က ၂၀၁၂ မှာ ရဲရဲဝံ့ဝံ့နဲ့ သတ္တိရှိရှိနဲ့ ကျွန်တော်တို့ နှစ်ပေါင်း (၆၀) ကျော် တိုက်လာတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စစ်ပွဲကြီး ရပ်သွားအောင် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ကြီးကို ဖွင့်လိုက်တာပေါ့။ အဲလိုမျိုး ဖွင့်လိုက်တဲ့အခါ ဘယ်လို ဖြစ်လဲ ဆိုတော့ ဥပမာ ကျွန်တော်ဆိုပါတော့ ကျွန်တော်ဆိုလို့ရှိရင် အရင်တုန်း ကတော့ အစိုးရကို အပြတ်တိုက်ဖို့ကိုပဲ စဉ်းစားတဲ့သူတစ်ယောက်ပဲ ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်ရေးတဲ့စာတွေ ပြောတာတွေ အကုန်လုံးကလည်း အဲဒီအတိုင်းဖြစ်တယ်။ သို့သော် ဒီသမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်ရဲ့ ကျေးဇူးကြောင့် ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်တော့မယ်ဆိုရင် ငါကပဲ ငါရချင်တာတွေ အကုန်လုံးရအောင် မလုပ်နိုင်ဘူး။ တိုင်းပြည်အာဏာပိုင်တွေကလည်း သူတို့ရချင်တာ အကုန်လုံးကိုပဲ လုပ်လို့မရဘူး။ ကိုယ်လုပ်ချင်တာကိုပဲ ရအောင်လုပ်မယ်ဆိုရင်တော့ ငြိမ်းချမ်းရေး မရနိုင်ဘူး။ ဒီတော့ ငါတို့လုပ်ရမယ့်ဟာက (Win-Win Solution) ကို အတူတကွ လျှောက်လှမ်းရမယ့်ကိစ္စဖြစ်တယ်။ ငါတို့လည်း ကိုယ်လိုချင်တာတွေ အကုန်လုံး တောင်းနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဟိုဘက်ကလည်း သူတို့လိုချင်တာ အကုန်လုံး ပြောလို့မရဘူး။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ ဆိုတဲ့ အလယ်အလတ် လမ်းကို အတူတကွလိုက်မှ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဖြစ်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ အတူတကွ ငြိမ်းငြိမ်း ချမ်းချမ်းနေနိုင်မှာပေါ့။ အဲလိုမျိုးအတွေးအခေါ် ပြောင်းလာတယ်။ ဒီလိုမျိုး အတွေးအခေါ် ပြောင်းလာလို့ ဒီငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကြီးကို ကျေးဇူးတင်တယ်။ ဒီသမ္မတကြီး ဦးသိန်းစိန်ကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်တယ်လို့ ပြောချင်ပါတယ်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်မယ့် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ရမယ့် လုပ်ငန်းစဉ်လေးတွေ ရှိရင်လည်း ပြောပြပေးပါဦး ဆရာ။

ဖြေ။ ။ အဓိကကတော့ ကျွန်တော်တို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို အထောက်အကူ ပြုနိုင်တာက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ပညာရေးဟာ အင်မတန်မှ အဓိကကျတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ပညာရေး စနစ်ကြီးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရမယ်။ တိုင်းရင်းသားတွေ သူတို့စာတွေသင်ဖို့လိုတယ်။ အဲလောက်နဲ့ မပြီးပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အတူတကွ နေထိုင်ဖို့အတွက် ပညာရပ်တွေကို ကျွန်တော်တို့က သင်ကြားပေးရမှာဖြစ်တယ်။

ဥပမာဆိုရင် ကျွန်တော်တို့မှာ သမိုင်းပညာရပ်ရှိတယ်။ သမိုင်း ပညာရပ်က အများအားဖြင့် ဘာလဲဆိုတော့ ငါတို့ဗမာတွေ အကြီးမားဆုံး လူမျိုးတွေဖြစ်တယ်။ ငါတို့ဗမာတွေနောက်ကို ကျန်တဲ့တိုင်းရင်းသားတွေက လိုက်ရမယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုး ရေးထား တာချည်းပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါတွေအကုန်လုံးကို ကျွန်တော်တို့က ပြောင်းရ မယ်။ အဲဒါကို ပြောင်းဖို့ဆိုရင် ဘယ်လိုဖြစ်မလဲဆိုတော့ ဒီနိုင်ငံကြီးက ငါတို့ ဗမာချည်းပဲ ပိုင်တာမဟုတ်ဘူး။ အားလုံးဝိုင်းပိုင်တာ ဖြစ်တယ်။ အားလုံး တာဝန်ရှိ တယ်။ အားလုံးအကျိုးစီးပွားကို ညီတူညီမျှ ခံစားရမယ်။ အဲလိုမျိုး အတွေးအခေါ် ရှိအောင် သင်ပေးတဲ့ သမိုင်းပညာရပ်ဖြစ်ဖို့လိုတယ်။ ဒီဟာက အရေးကြီးတဲ့ ကိစ္စဖြစ်လို့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာရှိနေတဲ့ အာဏာပိုင်တွေက အထူးဂရုပြု ပြီးတော့မှ သမိုင်း ပညာရပ်ကို ပြောင်းလဲပေးကြပါလို့ တိုက်တွန်းပါတယ်။

မေး။ ။ အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ အနာဂတ် လူငယ်တွေကို ဘာတွေလုပ်ဆောင်ပေးသင့်လဲ ဆိုတာကိုလည်း ပြောပေးပါဦး။

ဖြေ။ ။ ခုနပြောခဲ့တဲ့ အကြောင်းအရာတိုင်းပါပဲ။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးစင်တာ (Center for Peace and Reconciliation - CPR) သည် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အတွက် ဦးတည်ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (CPR) သည် ပြည်တွင်း အသင်းအဖွဲ့ မှတ်ပုံတင်အမှတ် - (၁/ပြည်တွင်း/၀၀၉၃) အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရ ထံတွင် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားသော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပါသည်။

(CPR) သည် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် မျှော်မှန်းချက် နှင့်အတူ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ် (NCA) နှင့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှု ဆိုင်ရာ မူဘောင် (Framework for Political Dialogue) အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် အထောက်အကူ ပြုရန် ဦးတည်ပါသည်။ (CPR) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်၌ ပါဝင် ပတ်သက်သူများအကြား အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အကြံဉာဏ်များ၊ ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင် နိုင်ရန် အတွက် လိုအပ်သော အကူအညီများကို (Norwegian People's Aid - NPA) မှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပံ့ပိုးကူညီထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးပြဿနာများသည် ပဋိပက္ခများအပေါ်တွင် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရေးထက် သူ့ဘက်ကိုယ့်ဘက်ဆိုသည့် အမြင်ကို ဦးစားပေးသည့် အနေအထားများကြောင့် ယနေ့ထက်တိုင် ပဋိပက္ခများ အဖြေရှာ၍ မရခြင်း ဖြစ်သည်ဟု (CPR) အနေဖြင့် ယူဆပါသည်။ ထို့ကြောင့် (CPR) သည် နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှု အသစ်ဖြစ်သော တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုမှတစ်ဆင့် ပဋိပက္ခများကို လျော့ချပြီး သဘောတူညီချက်များအပေါ် အဖြေရှာသည့် လမ်းကြောင်းပေါ် ရောက်ရှိ လာအောင် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အဓိကအရေးကြီးသည့်အချက်မှာ (Chatham House Rule) ကို ကျင့်သုံးပြီး လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Chatham House Rule) အရ မည်သူက မည်သည့်နေရာတွင် ပြောဆိုသည်ကို ချန်လှပ်ထားပြီး သုံးသပ်ချက်အမြင်များကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။

(CPR) အနေဖြင့် ဤကဲ့သို့သော အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းလျှက်ရှိနေပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက်မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့်မဆို အတူ လက်တွဲ လုပ်ဆောင်သွားရန် ဆန္ဒရှိပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ၊ စာတမ်းများ ပေးပို့လိုပါက cprmyanmar@gmail.com သို့ ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

Acronyms

AA	Arakan Army
ABSDF	All Burma Students' Democratic Front
AISC	Army Integration Special Committee
ALP	Arakan Liberation Party
ANC	African National Congress
BGF	Border Guard Force
CNF	Chin National Front
CNN	Cable News Network
CODESA	Convention for a Democratic South Africa
CSO	Civil Society Organization
DDR	Disarmament, Demobilization and Reintegration
DoP	Division of Power
EAO	Ethnic Armed Organization
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative
ELN	National Liberation Army
FARC	Revolutionary Armed Forces of Colombia
FPNCC	Federal Political Negotiation and Consultative Committee
GAD	General Administration Department
GAM	Free Aceh Movement
IRA	Irish Republican Army
IRI	International Republican Institute
JMC	Joint Ceasefire Monitoring Committee
KED	Karen Education Department
KNPP	Karenni National Progressive Party
LDU	Lahu Democratic Union

MoU	Memorandum of Understanding
MPC	Myanmar Peace Center
NCA	Nationwide Ceasefire Agreement
NGO	Non- Governmental Organization
NICRA	Northern Ireland Civil Rights Association - NICRA
NLD	National League for Democracy
NMSP	New Mon State Party
NP	National Party
NRPC	National Reconciliation and Peace Center
NVC	National Verification Card
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PC	Peace Commission
RCSS	Restoration Council of Shan State
RUC	Royal Ulster Constabulary
SoP	Separation of Power
SSR	Security Sector Reform
UPC	Union Peace Conference
UPDJC	Union Political Dialogue Joint Committee
UWSA	United Wa State Army

